

Juhani Aho

ELÄIMIÄ

Siri Wm.

1911

Werner Söderström O.y.
Porwo

ELÄIMIÄ

JUHANI AHO

ELÄIMIÄ

PORVOOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
1911

OHJAUS

ELÄMIÄ

PORVOSSA, WERNER SÖDERSTRÖM
OSAKEYHTIÖN KIRJAPAINOSSA, 1911

PORVOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

1911

JUMALAN LINTU.

Oli viisas ja väkevä,
Tietoniekka, taitoniekka
Ontovaaran Ollikainen,
Tuttu aina Turjanmaalla,
Aina laajassa Lapissa,
Vielä Vienankin vesillä.
Oli taitava takoja,
Aseseppä oivallinen,
Metsän kuuluisa kävijä:
Karhun kaatoi kerta lyöden,
Yhden iskun antamalla
Tekemällänsä terällä,
Takomalla tapparalla;
Linnun oksalta osasi,
Teeren latvasta lävisti
Kerta pyssyn kääntämällä
Tähtäintä tähystämättä,
Haarainta hapuamatta;
Loihdittu ol' lyijyluoti,

Vaskikuula voideltuna
Nesteillä nimettömillä,
Salaisilla saippuvilla; —
Pelto kasvoi kyntämättä
Kuumimpinakin kesinä,
Vilja viihtyvi vioitta
Hallaöidenkin uhalla; —
Ei ollut sanoin solmivata,
Ongelmin ei ottajata,
Papit pisteli pulahan,
Viisahimmatkin väsytti.
Vaan oli ylpeä opista,
Kovin korska tiedoistansa,
Katsoi ylön kirkon uskon,
Piti pilkkana pyhimmän:
Aret töissänsä aherti,
Sunnuntait kalassa kulki,
Ristijuhlat riistan haussa,
Isot pyhät pyssyn kanssa;
Teki taikoja ripistä,
Elkehiä öylätistä.

Kansa kauhistui kovasti,
Hyvin huoli hurskas kansa,
Oma vaimonsa valitti,
Paljon itki puolionsa:
Pelkäsi kostoja Jumalan,
Kirousta kaikkivallan.

Jo tulevi joulujuhla,
Pyhin aamuista punotti;
Yön luki loitsuja kilyssä,
Haki saunassa sanoja
Luodeillensa laatimille,
Valamille vaskillensa. —
Aikoi ilveksen ajohon,
Metsäkissan kiertelöhön
Saarehen merelliseen,
Sumuisehen saarentohon,
Tahtoi ennen ennätellä,
Rienteä ajohon riistan
Vereksimmällä vidillä,
Lempehemmillä lumilla;
Teki saalihin himossa,
Teki toistenkin uhalla.

Otti pienen poikasensa,
Käski keskenkasvuisensa
Ajajaksi orosensa,
Vartijaksi virmavarsan.

Vaimo itki ja valitti,
Poloitteli puolionsa:
»Ellös menkö, miehyeni,
Ellös ainoa tukeni,
Jääös juhliksi kotihin,
Pirttihin suuriksi pyhiksi,

Luetahan, veisatahan,
Eli kirkkohon ajamme
Jumalalle juhlimahan;
Tottele tosi sanani,
Usko vaimosi varotus:
Näin mä outoja unia,
Entehiä ilkehiä,
Korppi silmäsi koverti,
Sydämesi synkkä lintu.»

»En ole kuullut ennenkänä,
Totellut en toistekana,
En ole uskonut unia,
Akkaväen entehiä,
Pidä pyhät piikoinesi,
Juhli joulu joukkoinesi,
Vedä virtesi vetelät,
Laulusi äitelät älise
Kylän akkojen keralla!»

Jo on varsa valjahissa,
Sepän rusko rahkehissa,
Poika istuvi rekehen,
Itse käy seville seppä.

Vielä vaimonsa varotti,
Huahteli huolissansa:

»Jää on huono, virta vahva,
Railot on selillä suuret,
Selät suurimmat sulina:
Uppoat orosinesi,
Hukuttaut hevosinesi,
Pienen poikani menetät,
Rakkahimpani hävität!»

»Ei huku hyvän hevonen,
Uppoa rohkean rekonen!
Ei ota Ahti Ollikaista,
Veden velho viisahinta!»

Siitä lähti, ei totellut,
Ajoin rantahan rajusti,
Töykeästi törmän alle,
Iski virkkua vitsalla,
Löi oritta ohjaksilla.
Ori laukkahan puhalsi,
Kiiteli kohona varsa.
Ulvoi alla Ahdin pelto,
Kierä kenttä kiljahteli
Laajan Laatokan selillä,
Aallokahan aukehilla.

Ajoin virstan viiletteli,
Saaret vierellä vilisi,

Ajoi toisen tuiskutteli,
Karit kiiti kupehella;
Jo virstalla kolmannella
Aukeni ääretön ulappa,
Meren lahti laajasuinen.

Alkoi hälvetä hämäre,
Punotella päivän rusko,
Keksi saaren kaukahalla,
Etähällä maan matalan.
Sinne ohjasi oronsa,
Kohti käänsi korjasensa.

Vaan oli lonka luotehella,
Ulapalla usvapilvi.
Haihtui suunnasta sumussa,
Tiensä tuiskussa kaotti;
Alkoi kuulua kohina,
Edestähän outo ääni —
Varsa valjaissa vavahti,
Hytkähti hyvä hevonen,
Vesi tiuskui kengän tiestä,
Jää on hyllyi hettehenä,
Heikko riitta rimpisuona.

Jo kirosi kiihkeästi,
Sadatti sanoilla näillä:

»Nyt on Lempo liikkeellä,
Iki-Turso ilkitöillä,
Vetehinen väijymässä —
Vaan en pelkeä petoa,
Enkä väisty velhon tieltä,
Ottakohon piru omansa,
Vaan et ota Ollikaista!»

Silloin silmääpi ulomma,
Kupehelle katsahtavi
Varsan päitse vainustellen,
Kysyvi sanoilla näillä,
Lausui näillä lausehilla:
»Mi on tuolla musta lintu,
Karin päässä pitkäkaula?
On kuin joutsenen näköinen,
Vaan on kumma karvaltansa,
— Näetkö mitä, poikueni?»

Poika ei mitänä nähnyt,
Älynnyt, ei ymmärtänyt.

Seppä seisotti hevosen,
Varsan vaahtosen pysätti.
Otti pyssynsä perästä,
Tuliruiskun reestä tempoi,
Juoksi jälle hyllyvälle,

Riitalle ritisevälle:

»Lienet loihdittu elävä,
Loihdittu on luotiseni —
Lienet vastaani varattu,
Varattu on vaskiseni —
Lienet käsky kääntymähän,
Kääntynyt en koskonkana, —
Lienetkö tuhoksi tuotu,
Tuli jo oma tuhosi,
Päättyi päiväsi pikahan!»

Asetti olalle pyssyn,
Laski luikun kämmenelle,
Ampui kohti kummitusta,
Pamahutti pitkin jäätä,
Kovin paukahti pahasti,
Rämähytti räikeästi,
Kaatoi miehen kaljamalle,
Sileälle seljällensä,
Ahti kurkkunsa avasi,
Lempo leukansa levitti,
Kuuli korpin kiljasevan,
Pahan linnun parkasevan,
Rääkäsevän räähkälinnun.
Tiesi jo tuhon tulevan,
Pahan päivän päälle saavan,
Painui äänen päästämättä,
Vajosi valittamatta,

Pyssyinensä, myssyinensä,
Loihdittuine luotinensa,
Tietoinensa, taikoinensa;
Pohjasta porehet nousi,
Vesikuplat veessä kellui.

Ei ole virsi vielä kaikki,
Tyyten löppunut tarina:
Hepo laukkahan hypähti,
Varsa nakkasi nelihin,
Pojan kiidätti kotihin,
Huutavaisen huonehesen.
Saattoi surmasta sanoman,
Kotiväelle viestin kantai.
Väki kaikki etsimähän,
Kaikki joukko juoksemahan
Yöt ja päivät pääksytysten,
Vaan ei löydy etsimällä,
Nouse nuotan potkemalla.
Toi on hara hauvinluita,
Antoi ahventa apaja,
Vaan ei tuonut toivottua,
Kantanut ei kaivattua.

Vasta viikon vierittyä,
Kierittyä kuun ja päivän,
Meri ristihin repesi,
Sätehisin suuri selkä,

Pamahteli pitkin, poikin,
Luotehesen, lounahasen,
Itähän, etelähänkin,
Rantahan on kolmen kirkon,
Kolmen on pitäjän perille.
Siitä nosti nuottamiehet,
Kalamiehet korjaeli,
Railon rististä tapasi.

Se oli kosto korskan miehen,
Tuho ylpeän isännän,
Kun ei totellut tosia,
Oikehia uskonunna,
Ampui joutsenta jumalan,
Pyysi saada pyhän linnun.

JUMALAN LUOMIA.

Me olemme olleet koko vuoden niin sovinnollisella tuulella. Olemme auttaneet köyhiä, olemme tehneet hyvää lähimmäisillemme, olemme nauttineet taiteesta ja kirjallisuudesta. Musiikin mukana olemme sulaneet helliin tunteihin. Joskus olemme tulleet synkälle mielelle lukiesamme ihmiskunnan kärsimyksistä. Muutamat meistä ovat niistä kirjojakin kirjoittaneet. Olemme puhuneet sorrettujen puolesta, olemme pauhanneet »raakaa voimaa» vastaan. Se meitä varsinkin on saattanut siveellisesti kauhistumaan, kun olemme olleet näkevinämme sorrossa hyödytöntä kiusantekoa. Joskin olemme ymmärtäneet sen, että »taistelu olemisen puolesta» pakottaa suden raatelemaan lammasta, niin on siveellinen tuntemme aina pannut vastalauseensa kettujen menettelyä vastaan, jotka hanhiparveen päästyään haaskaavat sen viimeistä päätä myöten ja näyttävät tekevän sitä vain omiksi huvikseen.

Me itse, me emme koskaan tekisi sillä tavalla! Ja niin on meillä ollut siveellisen periaatteen varustus edessämme ja sen takaa on meidän ollut niin mukava pommittaa muita.

Ei tarvitse kuitenkaan muuta kuin talven mennä ja kesän tulla, niin hiivimme me takaportin kautta kentälle ja meistä on tullut kenties pahempia petoja kuin on yksikään nelijalkaisista veljistämme. Meistä on tullut »ihmispetoja». Perimämme luonto ei näytä karvaisten esiisiemme raaosta taipumuksista vielä menettäneen kaikkein raaimpiaankaan. Meidän täytyy tyydyttää herännyttä himoamme: »surmata huviksemme».

*

Heinäkuun 15 p:nä kutakin vuotta tapahtuu meissä niin täydellinen muutos, että emme itseskään enää tunne itseämme samoiksi sivistyneiksi, hienotunteisiksi jumalankuviksi, joiksi itseämme talven kuluessa kuvaelimme. Me alamme metsästä, vähintäkään selkoa tekemättä siitä ristiriitaisuudesta, josta voisivat meitä syyttää sorsat, telkät ja haapanat, jos ne kurjat osaisivat puhua meille ymmärrettävää kieltä.

Meillä on pyssy tuossa seinällä, peuran sarviin ripustettuna. Kun alkaa surullisesti paistaa 14 päivän ilta-aurinko, niin ajautuu sisäämme

outo hengetär. Meille tulee kuumeen tapainen kiiru valmistautumaan niinkuin johonkin juhlaan. Otamme aseensa seinältä, tarkastamme sitä huolellisesti, naputamme lukkoja, vedämme ja laskemme hanaa, tähtäilemme kukkoa pihamaalla, portin pylvästä ja tuuliviiriä riuvun nenässä: hiomme kuin kissa kynsiämme. Otsa hiessä lataamme patruunia pitkän patterin eteemme pöydälle. Pukeudumme vihreään metsästys-takkiin ja vedämme jalkaamme metsästystä varten tehdyt saappaat. — Koira on sidottuna sängyn jalkaan. Se loikoo lattialla, seuraa silmillään jokaista liikettämme, viuhtoo häntäänsä ja vikisee innosta. Me emme malta kulkea ohitse sitä taputtamatta: »Musti . . . onko se Musti . . . voi Musti-miestä . . .» Mielemme herauttaa niin hyväksi. Meillä on siinä olento, joka ymmärtää meidät paremmin kuin oma vaimomme; joka iloitsee ilomme; joka tuntee samalla tavalla kuin mekin. Se on sillä hetkellä ainoa ystävämme, henkiheimolaisemme . . . me olemme kuin yhtä rotua. Eikä se kumma olekaan, sillä meitä yhdistää sama intohimo, into »surmata huviksemme».

On meillä sentään vielä eräs toinenkin ystävä. Se on toisellakymmenellä oleva poikamme. Hän on pyytännyt saada tulla mukaan »lintuja ampumaan». Hän on ihan haltioissaan. Hän on laittanut venheen valmiiksi, hän jo odottaa

rannassa ja hän käy vähä väliä kiirehtimässä.

Tukeva illallinen lämmittää niin suloisesti vatsassa. Nenän alla savuaa hieno sporttisikari, joita muulloin poltetaan ainoastaan sunnuntaina päivällisen päälle. Isä istuu perässä, poika on kokassa polvillaan ja Musti keskellä venhettä.

Kesäinen ilta on huumaavan kaunis. Metsämiehellä on aina silmää sillekin ja meloskellessaan ruohikkorantoja pitkin hän viheltelee ja hyräilee itseksensä. Mutta vielä ei ole aika kässissä. Rauhoitusaika kestää klo 12:een yöllä. Tuossa tosin uipi sorsapoikue kaislikkoniemestä toiseen. Emä edellä ja pojat perässä. Tyyneen veteen vetäytyy hieno puhtonen viiru, rinnakkain liukuvien lintujen tiessä. Mutta te saatte mennä rauhassa. Oikea urheilija tunnustaa aina lain pyhyiden. Hän ei aloita ampumistaan, ennenkun kello on kaksitoista. Jos hän sen tekisi, häpeisi hän omantuntonsa edessä. Hän teroittaa sitä perilliselleenkin. Selittää, että se on periaatteen kannalta väärin. Ainoastaan kurja sala-ampuja talonpoika sen voi tehdä, mutta ei todellinen gentlemanni, joka sitä paitse ei harjoita metsästämistä elinkeinona, vaan ainoastaan — huvikseen.

Mutta kun odotettu hetki on lyönyt, ei ole enää mikään aate estämässä. Musti lasketaan maihin, poika asettuu perään ja isä nousee

kokkatuhdolle seisomaan. Hänellä on lasit nenällä, pyssy kainalossa ja silmäkulmat kireellä.

Jo tekee Musti tiukkoja mutkia niityllä. — »Se on jälillä! Se on jälillä! Isä!» Pojan ääni värähtää kiihkoa. Ei isänsäkään käsi ole oikein vakava. Se vavahtelee hiukan pyssyn ponnessa.

Kuuluu polskaus maan rajassa. Emo poikineen heittäytyy veteen, heinikko lakoilee. Ja nyt on peto päälläpäin ihmisessä: »Souda, souda! — Ka, survi, survil!» Ja isä ja poika ovat molemmat kyyryssä työntelemisestä, venhe hyökkää kohisten eteenpäin, koira on loikannut järveen ja uipi jälestä, häntä liehuen pinnalla.

Räkättäen lentää emo ilmaan, potkasekse kuin pallo kohtisuoraan ylös. Samassa paukuttaa laukaus ja kuperkeikkaa heittää lintu, pudoten takaisin järveen. Pyssyn suusta nousee vielä savua, ammuttu potkii verissään ja laukauksen kaiku räikyy rantoja pitkin.

Kuuluu piipatusta viideltä kuudelta taholta. Näkyy virejä rantaan päin. Poikue on noussut maalle. Ne ovat piiloittauneet heinikkoon. Isä laskee sinne koiransa ja poikansa, jolla on mela mukanaan. Peräkkäin he juoksevat heinikossa. Isä seuraa venheestä heidän liikkeitään. Taas »elää» Mustin häntä. Hän tekee hyppyjä ylös, paiskaa päänsä mättään kupeeseen ja poika lyö vimmatusti airollaan. »Isä, isä! Minä tapoin

sen!» — »Onko se isokin?» — »Näin iso!» Poika kiikuttaa siipiräpylästä ensimmäistä saalistaan, joka on hieno-untuinen, kurja sorsan poika.

Ja nyt alkaa se, jota minä sanoisin »verisokeudeksi». Moneen kertaan risteillään lähiseutu, koira ja poika mellastavat maalla, isä ottaa vastaan ne, jotka koettavat pelastua järveen. Aivot, hampaat ja pyssy tekevät parastaan. Latinki latingin perästä laukeaa. Sota kuuluu järven laaksosta kaukasiin mäkikyliin.

Sitä kestää koko yön. Päivä on jo korkealla, kun he alkavat paluumatkinsa.

Vihdoinkin ovat metsämiehet rauhoittuneet. Heidän sopii olla tyytyväisiä, sillä kaunis on kokoelma tuossa venheen pohjalla. Yksi harmi sekoittaa kuitenkin iloa. Viimeisestä poikueesta oli jäänyt saamatta yksi, joka kovin kauvan ajatti itseään. Siihen oli kyllä sattunut yksi laukaus kolmesta. Mutta se oli sittenkin sukellettu pitkiä matkoja ja kauvan ollut kadoksissa. — »Lähdetäänkö ja heitetään? — Ei heitetä vaikka henki menköön!» — Ja niin oli uudelleen alettu. Oli tuohustuttu ja suututtu ja keran kirottukin. Se oli uskaltanut, rähjä, asettua vastarintaan. Ja siitä se oli ikäänkuin kostettava. Sen saaminen oli nyt kunnian asia. Isä oli »päätännyt», että hän ei heitä!

Ja ainoastaan koiran kyllästystä ja uupumusta sai haavoitettu sorsanpoika kiittää siitä,

että hän rantapajukon juurien onkalossa säilyi
— yksinään kuolemaan.

Niin, me olemme kun olemmekin petoja. Ja pahempiakin. Sillä saalis on meille sivuasia. Metsästämme, s. o. me surmaamme surmataksemme. Me nautimme itse ajosta. Ja kun palaamme kotiimme ja laskeudumme levolle, niin tunnemme sekä ruumiissa että sielussa tyydytetyn himon rauhan.

Haaveksimme ja kattoon katsellen läpikäymme kaikki kohtaukset uudelleen. Musti haukahtelee hänkin unissaan ja jalat viputtavat. Kuinka me ymmärrämme hänen tunteensa! Hän on yhtä viisas kuin ihminen, yhtä viisas kuin me itsekin.

Metsästys on meille välttämätön virvoitus. Meidän täytyy saada joskus »palata luonnon kannalle». Muuten ehkä eksyisimme liika pitkälle alkuperäisestä tarkoituksestamme. Sivistyisimme kovin hienon hienoiksi kaunosieluiksi.

Eikähän sitä kukaan kielläkään, metsästämistä. Senhän sallii lakikin, ja se siihen kehoittaakin, määrätessään meille sopivan ajan.

Ampukaamme siis nyt, kun on lupa-aika! Paukuttakaamme niin, että vesi läikkyä lampioloissa! Ja jos joku tulisi väittämään, että pol-

veudumme apinoista ja ehkä vähän alempaakin, niin sanokaamme ylevästi hymyillen, että se on tuo sitä Darwinin oppia. Meidän oppi opettaa, että me olemme — Jumalan luomia.

Sillä eläimillä ei ole meidän yhteiskunnallisia taipumuksiamme. Ne eivät voi nauttia taiteesta eikä kirjallisuudesta. Ne eivät tunne sääliä kärsiviä kohtaan eivätkä ymmärrä siveellisesti kauhistua heikompien sorrosta — niinkuin me.

PYHITETYT PYYDYSMETSÄT.

Minulla ei ole omia metsästysmaita, ei pyhitetyitä pyydysmetsiäni, mutta minä ymmärrän sen viehätysten, mikä niillä on niille, joilla ne on.

En ole koskaan kadehtinut niitä, joilla on paljon peltoja, suuria niittyjä, laajoja tukkimetsiä. Mutta kun kuulen puhuttavan rikkaista englantilaisista, jotka pidättävät laajat alueet viljelemättöminä, saadaksean tasankoja pitkin karkuuttaa koirien perässä, jotka kettua ajavat, tai kun kuulen, että ainoastaan Ranskan presidentillä on oikeus metsästää Fontainebleaun metsässä — jossa sivumennen sanoen voisi polkupyörällä seurata koirien haukkua — silloin tahdotisin olla lordi Salisbury tai presidentti Faure. Eikä minulla olisi mitään sitäkään vastaan, että voisin yksin omistaa metsästysoikeuden jossain kokonaisuudessa pitäjässä Suomessa.

Saahan sitä nyt vielä — jumalankiitos niiden puolesta, jotka eivät voi hankkia itselleen omia maita — metsästellä jotenkin vapaasti Suomen

saloilla, kun vaan katsoo, etteivät koirat revi hyvään ihmisten lampaita, mutta ei siinä nyt ole samaa viehätystä kuin saada kulkea metsissä, joissa ei kellään muulla ole oikeutta kulkea.

Sillä siinä se nyt juuri on omien metsämaiden suurin viehätys.

Miksi niin lienee?

Luulen, että meissä kaikissa metsämiehissä on vielä perittyä esi-isäin luontoa, jotka eivät rakastaneet miehissä metsällä kulkea, vaan pistäytyivät salaa koiransa kanssa ulos tuvastaan aamulla varhain, kun kaikki vielä nukkuivat, ja olivat hyvin tarkkoja ja kateellisia siitä, ett'ei kukaan heidän aloilleen tunkeutunut. Ei mikään harmita vanhoja metsästäjiämme vielä tänäkään päivänä niin kuin toisen koiran haukunta tai vieraan pyssyn laukaus. Ettei siihen yksistään vaikuta saaliin himo, kateus siitä, että nyt toinen ampuu riistaa, joka yhtä hyvin voisi olla minun pussissani, sen tiedän omasta kokemuksestani. Syy on syvemmillä. Se on metsästäjän tunnelma, joka häiriytyy, se yksinäisyyden, salaperäisyyden viehätys, jota lähdemme metsässä nauttimaan. Tässä minä nyt kävelen yksin erämaassa — ajattelen minä aina yksinäisiä polkuja astuessani hiljaisella salolla. Ei kukaan tiedä, missä olen, olen aivan erotettuna muusta maailmasta, kahdenkesken suuren luonnon kanssa, sen salaisuuksia tutkimassa sen

omituisuuksia ilmi saamassa. Täällä minun koirani etsii mitään hiiskumatta . . . ei näy . . . on jälillä . . . kohta kuulen haukunnan . . .

Se on ihmeen suloinen tunne . . . mutta yhtäkkiä ulvahtaa edessäni toisen koira, paukuttaa toisen pyssy . . . tunnelma on häiritty, lumous on poissa ja minä kiiruhdan kuin häpeissäni pois.

Mutta jos minulla olisi omat maat, en minä tarvitseisi sitä tehdä, en pelätä tapaavani ketään, joka minua häiritsee metsäisissä mietteissäni . . .

Se nyt on alkuperäisin kanta. Mutta kehittyneemmällä metsämiehellä on toisiakin syitä, jotka saavat hänet omia omituisia metsämaita haluamaan.

Jos minä erottaisin itselleni jonkun metsäpalstan ja pyhittäisin itselleni siinä olevan riistan, niin tekisin sen myöskin halusta saada tuntea, että kaikki nuo metsien vapaat asukkaat ovat kaikessa vapaudessaan ja siitä tietämättään minun omiani. Kun minä olen rauhoittanut kaikki linnut ja jänikset ja ketut tuolla alueellani, niin tiedän minä, että he saavat kiittää minua siitä, että ovat olemassa. Kun minä kuulen teirien kukertavan, niin ajattelen minä heti ett'et sinä niin kukertaisi, ellen minä olisi pitänyt huolta siitä, ett'ei kukaan salakavala poikanen virittänyt ansojaan sinun ke-

säisille poluillesi, ett'eivät koirat ja kissat saaneet syödä sinua suuhusi pienenä ollessasi, ett'eivät haukat ja muut pedot, jotka olen hävittänyt, päässeet kimppuusi, ett'ei kukaan saa tappaa sinua, kun tuttavaasi turvaten lennät puun latvaan kultasi luo . . . Siitä se minulle kiitosta kukertaa kirkkaana syysaamuna ja minä tahdon mielelläni uskoa, että se tekee sen kiitokseksi kaikesta siitä suojasta, jonka olen sille antanut, että se on tullut panneeksi huomiolle juuri näissä metsissä ja noissa puissa olevansa paremmassa turvassa kuin missään muualla.

Ja kun minä valoisana kesäisenä yönä lähden kävelemään ja kuljeskelen niittyjen rantoja ja peltojen pientareita ja tapaan pystykorvan kuukimassa näreikössä syönnöksillään, niin täyttää rintani viehättävä tunne siitä, että tuo kaimani saa kaikessa rauhassa kulkea asioitaan ei ainoastaan nyt rauhoitusaikana, mutta vielä syksylläkin, vielä koko talvenkin, ett'ei sitä jänistä uhkaa lanka aidan nurkkauksessa, että se saa, jos minä vaan tahdon, elää vaikka sadan vuoden vanhaksi, jos se sitä sattuisi huvittamaan.

Eikä tarvitseisi ketunkaan, metsolan pahan tekijän, pelätä rangaistusta muitten kuin minun käsistäni, ei heittää häntäänsä rautaan, ei menehtyä myrkkyyyn, vaan saisi se huoletonna harjoittaa syntejään siksi, kunnes minua haluttaa

ruveta hänelle oikeutta jakamaan ja minä torven toivotuksella hänelle tuomionsa julistan ja usutan koirani sitä täytäntöön panemaan. Minä hoitaisin ja hallitseisin heitä kuin hyvä Tapio karjaansa ja karjani tuntisi minut ja minä karjani.

Pitäisin heistä kirjaa, ottaisin tarkan selon, ainakin niin hyvän kuin olisi mahdollista, siitä, kuinka paljon niitä on kutakin lajia, missä ne oleskelevat, mitä siellä hommaavat metsien peitossa, millaisilla mailla parhaiten viihtyvät.

Keväällä minä kävisin metsojeni soitimessa, kiipeisin hiljaa heidän häähuoneeseensa, kuuntelin rakastuneen kuherrusta ja ripatusta ja ottaisin selon, minne kana pesänsä tekee; kesällä kävisin mustikkamarikoihin pitkäkseni ja antaisin emon poikineen paradeerata ohitseni. Tutkisin tarkoin, missä viidassa pyyt asuvat ja viheltäisin heitä tulemaan ja nauttisin siitä, kun luokseni pyrähtävä pienokainen turhaan koettaa pää kallellaan katsella, mistä kuului kutsuva piipatus. Oravat minä kaikki hallillani haukuttaisin, mutta en yhtäkään ampuisi, en häkkiin sulkisi, mutta kävisin metsän kesyjä aina aamuisin haastattelemassa niillä mailla, missä tietäisin niiden asustavan . . ja pian ne oppisivat minulle hyvän-huomenen kurahtamaan.

Mutta jänöistäni minä hellimmän huolen pitäisin, niiden kanssa eläisin minä ainaisessa tut-

tavuudessa. Kun vitilumen sataa keväiselle hangelle, ett'ei sauva narise eikä suksi mitään hiiskahda pehmosella valkealla sametilla, lähtisin minä jälkiä etsimään. Löytäisin ne pian laihopellon takaa, seuraisin niitä lehdon läpi, niityn poikki, näkisin, missä se on huvikseen pitkät laukat harpannut, missä takapolviensa päällä istunut ja kuulostellut, mihin helmen hangelle sorvaissut . . . tuolla se nukkuu mäen rinteessä ja on jo aikoja sitten kulkuni kuullut. Tietää minun tulevan, tietää että ohikuljen, eikä liikahda. Mutta minua huvittaa hänet herättää . . . »Lihot liiaksi, jos et jaloittele» . . . Siinä se on, pöllähtää pesästään, pysähtyy, katselee korvat pystyssä ja kummastelee, mitä se tuo . . . ja lähtee laiskasti kuukkimaan ylös mäen harjalle, istahtaa siellä taas selkä suorana ja kuvastuen koko komeudessaan talvista taivasta vasten . . . Se miettii: »ei ole sinulla koiria kanssasi» . . . ja palaa takaisin . . .

Sillä tavalla minä karjaani paimentaisin. Mutta auta armias sitä, joka uskaltaisi tulla elättiäni ahdistelemaan. Häntä minä käräjissä ryvetteisin ja armotta sakottaisin.

Mutta mitä sinä metsästyksillä, jos et metsästä . . . ?

Niin, kai minä nyt sentään hiukan metsästäisinkin . . .

Menisin myöhäisenä syysaamuna, kun jänis

jo valkeana vilkkaa... hakisin käsiini vanhimman ja viisaimman jäniksen, joka on osannut hyvästi yölliset jälkensä sotkea ja joka antaa koirilleni työtä puoleksi aamurupeamaksi ennenkun suvaitsee lähteä liikkeelle, joka ei jaloissa pyöri, vaan oikoo pitkin korpia ja kankaita, — asettuisin oikealle paikalle kukkulan laelle, siitä kuunteleisin haukun kulkua alhaalla korvessa, metsäisiä maailmoita katseleisin, kun haukku lakkaa, nauttisin taas rakkieni riemusta, kun saivat ajettavansa uudelleen eteensä — tuolla se tulee, vilahtelee valkeana puitten välissä, istahtaa aholle, tulee kohti — siinä sen ampuisin, kaataisin kehoitukseksi koirilleni — ja ell'en osuisi, olisin yhtä iloinen. Jos en osuisi, jos mieltäni kaivaisi ohi ammuttu laukaus, heittäisin pyssyn olalleni, ottaisin koirani kiinni ja rangaistukseksi itselleni palaisin kesken päiväni kotiin, — sillä vasta sitten on mielestäni metsämies nimensä arvoinen, kun hän kiukuttelematta ja itseään kohtaan mitään äkää tuntematta, voi iloita epäonnistuneesta retkestä yhtä paljon kuin onnistuneesta ja tyytyy siihen tunteeseen, jonka raikas metsä, heleä syyspäivä ja ajokoiran ansiokas työ hänessä herättää.

Se olisi ihanteellista metsänkäyntiä se, kun näin maitani hoitaisin kuin puutarhaa, jonka hedelmiä kasvaton kuin kädestä pitäen, jota en haaskaa enkä hävitä, ja josta vain liiat vesat

ja ylimääräiset oksat kitken ja karsin pois ja jonka hedelmistä vain kypsimmät poimin.

En tiedä, olenko oikein arvannut niiden mielen, joilla on omat omituiset metsämaat. Mutta semmoinen olisi ainakin mieleni minulla, jos olisi minulla omat pyhitetyt pyydysmetsäni.

HIRVI.

Häikäisevät sähkötulet ikkunoissa, niiden ohitse talvisessa sumussa mustina varjokuvina kiertävät ihmiset, salamoina leimahtelevat raitiojohdot; hyrinää ja jyrinää — sitten laulua ja soittoa jossain suuressa salissa — ja jossain toisessa katosta lattiaan ulottuva vaate, joka levähtäen avautuu ja sulkeutuu, sen aukossa olennoita, jotka puhuu ja huutaa ja huitoo — Maria Stuart ja Elisabeth, toinen musta ja toinen punanen — ja itkua ja riemua — ja kännen rätinää — juna viheltää ja vaunu nytkyy ja pysähtyy . . .

Ja nyt ajan minä asemalta kotiin talvista tietä, reen rautainen saverikko natajaa pakka-
sessa, hevosen tiuku soipi unisesti, tien vierin nukkuu. Ajattelen vain sitä mitä näen, tunnen vain sitä mitä kuulen, mieli vaipuu ja muistot häipyvät.

Olen tullut kotiini, riisunut hevosen, vienyt sen talliin. Seison rappusilla ja näen, kuinka kuu, joka on noussut, paistaa härmäisten koi-

vujen läpi ja yli lumikattoisen liiterin. On kuin olisin tullut jostain hyvin, hyvin kaukaa, tehnyt jotain, joka oli aivan toista kuin tämä, mutta en tule tehneeksi siitä itselleni sen enempää selkoa.

Lämmin tuoksahtaa huoneesta vastaan, vedän kelloni, se on kolme, panen maata pehmoselle vuoteelle kuutamon hämyssä.

Yhtäkkiä vavahtaa vuoteeni, tömähtää taloni perustus, hyppään ylös ja olen ikkunani edessä.

Keskellä pihamaata, talon ja tallin välillä. seisoo hirvi, toinen puoli ruumista kuun valossa, toinen varjossa, pää pystyssä, sarvet suurina, jalka juoksuun lähdössä. Tuprahtaa huuraa sieramista, maa tömähtää, se puhaltuu laukkaan ja katoaa koivikkoon.

SURULLINEN TARINA JÄNIKSEN- POJASTA.

— Sinulla on nyt yhtä suuret silmät kuin minullakin, puhui emäjänis pojalleen ja kepsahti takajaloilleen istumaan, korvat pörhössä ja etukäpälät lerpallaan.

Poikajänis kepsahti istumaan vastaan, korvat samalla lailla pörhössä ja etukäpälät samalla lailla lerpallaan.

— Niin, niin, se on totista totta, sanoi emäjänis. Minulla on jo kohta toiset hoidettavanani. Sinä saat mennä. Ka, mitä katselet, mene nyt!

Pikku pupu ymmärsi, että leikki oli kaukana, ja että äiti tarkoitti totta sillä, mitä sanoi.

Hän tuli hämilleen, silmän kalvo hämärtyi epämääräiseksi, ja hän laskeutui hiljaa etujaloilleen, niin että ristiturpa maata kosketti. Olisi tehnyt mieli hellytellen puukata äitiä kylkeen, lepyttää hänet kömpelöllä hyppäyksellä ja lyödä kaikki leikiksi. Mutta äiti tekeytyi yhä ankarammaksi, ja pyöristi silmänsä entistään

pyöreämmiksi. Ja pupu luikahti hänen ohitsensa ja kyykki lyhyissä potkuissa pensaikkoon.

Hänen järkivähänsä sanoi hänelle, että hän nyt oli hyljätty ja että hän kärsi syyttömästi. Hän kulki nureilla mielin suoraan eteenpäin. Hän tuli karjan polulle, mutta ei seisahtunut katselemaan. Hän kohtasi lammaskatraan, mutta ei jäänyt sitä töllistelemään. Hän oli loukkautunut ja hän tahtoi sitä osoittaa. Maat tulivat tuntemattomiksi, vaan hän ei siitä välittänyt. Hän menee näin, menee niin pitkälle kuin metsää riittää — koska ovat hänet kerran hyljänneet. Olkoot tuossa ahon pyörylät, olkoot lehdot haapoineen, niityt hienohelpeisine heinineen ja notkot karvakortteineen. En huoli, en välitä, kuolen nälkään — sittenpä hän korjaavat.

Mutta ilma oli niin kaunis, kesäinen iltapäivä oli niin herttainen ja lämmin. Ja juuri kun jänis luuli olevansa synkimmän näreikön peitossa, niin loppui metsä ja hän oli niityn reunassa, ladon takana, lähellä pellon aitaa ja tuolla oli talo ylempänä.

Hän seisattui ja kuunteli. Siellä liikuttiin, piika huhusi lehmiä kotiin ja niiden kellot kalkkivat jo hänen selkensä takaa. Ne olivat tuttuja kelloja, hän oli kuullut ne joka päivä. He olivat kulkeneet koko kesän yksillä laitumilla.

Samassa oli jänön pieni suru unohtunut. Hän ei ollutkaan ihan yksin. Ja hän kapsahti kah-

delle jalalle, kun kellokas pisti päänsä esiin ja ammahti pihaan päin. Se se oli, tuttu toveri . . . ei nyt enää hätää mitään.

Hän uskalsi ulos niitylle, hiipi ojan vartta ja teki pienen retken ladon kupeelle, josta kuitenkin kääntyi takaisin metsän rantaan. Siellä löysi hän lehtoniemekkeen laidasta tuuhean pikku kuusen, jonka juurelle paneutui levähtämään.

Hän nukahti siihen mielenliikutuksesta uupuneena, pää olkapäitten välissä ja korvat supussa selän päällä. Ja vasta iltayöstä hän heräsi. Hän tunsu kalvavaa nälkää. Mutta hän osasi jo tien niitylle hienohelpeseen heinikkoon; sieltä täältä haukkasi hän karvakortteen latvaa ja sipulsi sen pieneksi. Niitty oli vielä tekemätön, heinikko korkea ja tuskin yletti hän takajaloilleen nousten näkemään muuta kuin latvat puista, kaivon vintin tuolla talon luona ja tuparakenuksen harjan.

Hän oli syönyt nälkensä sammuksiin ja lipaissut ojasta vettä kielellään. Ja ennenkun oli tullut aamu, niin oli hän jo tottunut uuteen elämäänsä, päättänyt jäädä tänne, ja emo oli hänelle enää vain kaukainen muisto. Hän tarkasti varovasti seudun. Vähitellen kävi hän itselleen omat säännölliset polkunsä, joita myöten asteli tuumaakaan syrjään väistymättä. Hänellä oli aidoissa omat kolonsä, hän valitsi määrättyt ruokapaikkansa ja joi omasta suohaudas-

taan. Hän tottui siihen, että tämä kaikki oli hänen omaansa, ne oli hänen puitaan ja pensaitaan, hänen oli tämä metsikkö ja tuo niitty latoineen, hänen oli talokin tuolla loitompana, jossa päivällä liikuttiin ja pajatettiin, mutta yöllä asetuttiin hiljaa olemaan, siksi aikaa juuri kun oli hänen määränsä liikkua.

Kukaan ei häntä häirinnyt. Lapset kävivät kyllä marjassa ja kulkivat ihan hänen ohitsensa. Mutta kun hän silloin emon neuvoja muistaen painautui maata vasten, ei karvaakaan värähttänyt, ei ripseäkään räpäyttänyt, niin ne menivät näkemättä ja painuivat kauvemmakeksi hakametsän peittoon. Niittymies kun ensi kerran viikatettaan hioi, niin säikähti hän pahanpäiväiseksi, loikkasi kolme laukkaa makuupai-kastaan ja sydän oli haljeta. Mutta kun ei sekään tullut lähemmäksi, niin rauhoittui hän, palasi takaisin ja tottui siihenkin. Sitten se alkoi soida yhä tutummalta ja sekautui hänen jokapäiväisiin unelmiinsa. Hän vähitellen oppi ulkoa kaikki äänet, ihmisäänet, kellojen kilinän, rattaiden kolinan, kyntömiehen huudot ja hevosten hirnunnan.

Kesäkauden hän kuppelehti hyvähajuisessa heinikossa, kehittyi, lihoi ja tunsu kummaa voimaa jalkajänteissään.

Niitty oli niitetty, päivät lyhenivät, yöt piteni ja tuli rumat syksyiset ilmat. Metsä rapisi

yhtä mittaa, lehdet pelottivat pudotessaan, kahisivat niin oudosti ja lehto ei enää suojannut. Saloilta kuului pauketta, haukuntaa ja meteliä. Hän ei ymmärtänyt mitä se oli, mutta hän aavisti, että se ei ollut hyväksi. Kerran hänen ohitsensa kulki isoja olentoja ja niittyä pitkin juosta roihotti nuuskiva, päristelevä peto. Heillä oli paha mielessä noilla, hän kuunteli silmät jäykkänä päässä ja hänen takajalkansa jo ponnistelivat lähtemään. Mutta hän painautui vielä ja pelastui. Ne menivät sivu eivätkä tulleet enää toista kertaa.

Eräänä päivänä kävi hän kovasti kummiinsa. Hän nuoli kypäliään ja kupeitaan eikä tuntenut omia karvojaan. Hän oli alkanut valjeta. Mitä se merkitsi? Mitä hullua tämä oli?

Kaikki muu musteni ympärillä ja hän itse vähitellen valkeni. Hänestä tuntui, ett'ei hänellä ollut turvaa missään, että hänet keksittiin pitkien matkojen päästä ja että puut ja pensaikot häntä sormella osoittelivat. Jos hän vähänkään minnekkä liikahti, oli harakka häntä nauramassa ja närhi rääkymässä hänen päänsä päällä. Häpeissään haki hän suojaa sakeimmissa näreiköissä, ei uskaltanut aukeille paikoille ja pysyi poutaöinä kokonaan piilossa, nälänkin uhalla. Ja se yhä vaan paheni, hän valkeni valkenemistaan ja oli joutua ihan epätoivoon itsestään.

Mutta eräänä päivänä, kun hänen, maksoi

mitä maksoi, täytyi lähteä piilostaan ruuan haakuun, odotti häntä iloinen yllätys. Hän oli lentää selälleen hämmästyksestä. Maa oli valkea ja seudut ihan outoja. Ja kun hän kääntyi jällelleen katsomaan, niin oli merkkejä lumessa. Hän palasi takaisin ja meni eteenpäin ja aina syntyi niitä samanlaisia, mihin hän vain kulki. Hän puhaltautui syrjään, mutta siinä ne olivat taas, kun hän muuttautui toiseen paikkaan. Tämä oli kovin hupaista ja hullunkurista. Hänen olisi tehnyt mielensä kohti kurkkuaan nauramaan.

Sitä oli joka paikassa tuota valkoista, sitä tippui taivaastakin kypälille ja nuuskivan nenän päälle. Ja kaikkialla oli samanlaista. Musta palokin oli yhtä valkeana kuin ahot ja niityt. Aivan samanlaisina kuin hän itsekin. Maailma oli muuttunut h ä n e n näköisekseen.

Talven tullen heräsi hänessä uusi virkeys. Hän tunsu välistä vastustamatonta halua lähteä laukkaamaan suoraan eteenpäin lumikenttiä pitkin, joita oli kaikkialla. Kaikki häiritsijät olivat aikoja sitten kadonneet. Ei kuulunut haukuntaa, ei ihmistenkään ääniä talon ympärillä. Ainoastaan reen jalaksen ritinää ja kaiwon vintin narinaa. Tiainen oli toinen toveri, ja toinen puun kylkeä takova tikka.

Kuutamöistä teki hän itselleen juhlahetket. Kun hän oli laihohalmeessa illastanut, niin lähti hän huvittelemaan.

Talo tuolla se häntä erittäinkin viehätti. Hänessä kehittyi hurja himo mennä niityn aidan luo, ja hän meni. Siellä oli rako aidassa ja hän pistäytyi siitä sisään. Seisattui keskelle peltoa ja arveli. Uskalsi jo riihelle asti, joka lämpisi. Nuuskiskeli savuista ilmaa, kiersi ruumenhuoneen taa ja astui epähuomiossa olkikupoon, jonka kahauksesta säikähti niin, että potkasi pitkän syrjähyppyn lumikinokseen. Sillä kertaa ei mennyt sen edemmä.

Mutta seuraavana yönä oli hän rohkeampi. Hiipi riihen edustalta tietä myöten pihaan, jossa seisattui tuvan ja tallin väliselle solalle. Kartanolla oli reki ja vesisammio.

Tallissa purra rouskutti hevonen, mutta muuta pelättävää ei näkynyt.

Hän oli nyt nähnyt sen, mitä aina oli uteliaisuudella halunnut. Ja tyytyväisenä palasi hän entisiä jälkiään pellon yli ja niityn poikki takaisin näreikköönsä.

Näin yhden kerran mielensä rohkaistuaan, teki hän saman retken joka yö, kun oli pakkanen ja tahtoi tulla kylmä yhdessä kohden. Hän laukkaili lämpimikseen ristiin rastiin kaikki lähiseudut, pani välistä iloiseksi hyppelyksi niityillä ja pelloilla ja temmelteli oman kuvaimensa kanssa kuutamossa. Hän hallitsi koko ympäristöä, polki itselleen kovat tiet kinoksiin, kulki

ne auki pyryjen jälkeen ja piiritti niillä koko talon.

Sattui sitten erään kerran, kun hän korvat pörhöllään tepasteli tallin edustalla, että tuvan mustasta ovesta astui ulos valkea kamala aave. Vavahtaen karkasi jänö solan suuhun, kuuli takanaan kiljahdettavan ja kämmeniä lyötävän yhteen. Oli satanut vitiä ja lumipilvenä pölysi hän ennen tehtyä jälkeään aidannurkkausta kohti, huimentaan vauhtiaan alamäessä.

Silloin kuului hänen suustaan surkea parahdus, jonka jäinen metsänranta heikkona kaikuna kertoi, hän retkahti selälleen maahan — ja oli kuollut. Hän oli ajanut päänsä aidan raossa väijyvän langan silmukkaan ja kuristunut.

Kuolema tuli niin äkkiä ja odottamatta, ett'ei se ennättänyt painaa kauhistustansakaan hänen kasvoilleen.

Hän heitti henkensä kauniina, kuutamoisena yönä, ja huomenna kantoi talon pikku Pekka hänet jäätyneenä kurikkana riemuiten kotiinsa.

ILOINEN TARINA JÄNIKSESTÄ JA POJASTA.

— Katsoppas tätä! huudahti Pekka ja heitti tuvan ovesta sisään valkean, jäätyneen jäniksen.

Kaikki tuvassa olijat riensivät Pekan saalista ihailemaan ja häntä itseään kiittelemään.

— No, jopahan sai saaliin!

— Mistä sinä sen sait?

— Jo sitä on poikaa!

— Sinusta se vasta metsämies tulee!

Olikin se Pekka nyt miestä mielestään. Kai-ken talvea oli jänislanka ollut pellon alla aidan raossa ja melkein joka päivä oli hän käynyt pyydystään kokemassa, mutta aina oli se ollut tyhjä. Nyt oli siihen vihdoinkin käynyt, kun ei sitä enää osannut odottaakaan. Pekan posket hehkuivat, silmät loistivat ja voiton riemulla riiputteli hän saalista takajaloista. Kaikki muut häntä kehuivat, äiti vain ei mitään virkkanut. Äänetönnä hän vain hämmenteli puuropataa lieden päällä. Sitten hän sanoi:

— Pupu parka! Kun toki raatsit pihajäniksen tappaal!

Pekka ei ollut ensin kuulevinaankaan. Äidin säälitteleminen häiritsi kuitenkin hiukan hänen iloaan ja hän koetti puolustella itseään sillä, että sanoi:

— Itsepähän kävi lankaan!

— Vaan kukas sen pani sen langan?

Mutta siitä ei Pekka välittänyt, virkkoi vain:

— Nyt niitä vasta oikein aletaan pannakin lankoja!

Eikä hän nyt koko talvena joutanut muuta tekemään eikä ajattelemaan kuin jänislankojaan. Päiväkaudet hiihteli hän talon takalistolla ja missä vain oli pupu polkua tehnyt aitain alatse laihopeltoihin tai tepastellut syönnöksillään haapapuiden ympärillä, siihen satoi Pekka pyydyksensä ja oppi vähitellen niin taitavasti niitä asettelemaan, että oli melkein ainainen jänisrokka mökin padassa porisemassa. Hyvin ne talonväet siitä Pekkaa kehuivat ja kylässäkin häntä kiiteltiin. Mihin hän vaan tuli, sanottiin hänestä: — Tämä Pekka se vasta poikaa on! — Äiti vain ei koskaan kiiteltyt. — Kaulastaanpahan on taas kuristunut. Kuinkahan kauvan lie tuokin kitunut! oli hänen tapanaan surkutella.

Yksi oli kuitenkin Pekalla huoli, se, ett'ei saanut käymään lankaansa sitä jänistä, jota mielensä olisi kaikista enimmin himoinnut. Se

oli pihajänis sekin, joka kaikilla uusilla lumilla laukkaili talon ympäryksen jälkiä täyteen. Se oli tullut sen entisen pihäjäniksen sijaan, joka oli Pekan ensimmäinen saalis, niinkuin uusi jänis usein ilmestyy entisen olinpaikoille.

— Antaisit tuon olla pyydystelemättä, sanoi äiti. Se siinä niin somasti tepastelee.

— Laihoapa tuo tärvelee, virkkoi Pekka vastaan.

Ja hän ponnisti nyt kaikki voimansa juuri tätä jänistä saadakseen.

Mutta kun hän viritti lankansa yhteen aidan rakoon, alkoi jänis pitää polkuaan toisesta. Pekka haki kaikki lankansa metsästä ja sulki joka raon. Mutta silloin kulki jänis sisään ja ulos veräjästä. Eikä se näyttänyt mitään pelkäävän. Välistä pistihe, niinkuin se entinenkin pihajänis, ihan pirtin oven edessä, ikäänkuin ivatakseen Pekan pyyntihommia.

Mutta nyt oli Pekka huomannut, että se kulkiessaan pihaan ja pihasta metsään, jossa sillä oli makuupaikkansa jossain mökin takana olevan korkean vuoren rinteellä, pistäytyi alangon niitty ladolla. Se kiersi aina ladon ihan lähitse nurkkia ja kävi syömässä heinän rippeitä ladon edestä. Pekka viritti lankansa siihen jäljen päälle ja pisti kepakon, johon vaskilanka oli kiinnitetty, ladon seinänrakoon. Panipa vielä vähän tuohenkäpryäkin jäljen alle, että se siihen as-

tuessaan säikähtää ja lentää suin päin satimeen.

Varhain seuraavana aamuna, joka oli sunnuntai, lähti Pekka uutta pyydystään kokemaan. Jo kaukaa näki hän, että saalis oli käynyt satimeen ja oli vielä elossa. Pekalta pääsi ilon huudahdus ja hän ponnisti pitkän potkun suksillaan. Se hyppi ja telmi siellä ja pölyytteli lunta ympärilleen. Kun se oli käynyt kiinni vain toisesta takajalastaan ja Pekka pelkäsi sen pääsevän irti, hyppäsi hän lähelle tultuaan alas suksiltaan ja aikoi käydä sulin käsin saaliiseensa kiinni. Mutta silloin katkesi lanka irti kepakosta ja Pekan kainaloiden alitse pääsi jänis pakoon. Ennenkun Pekka ehti päästä syvästä lumesta taas suksilleen, oli se jo matkainsa päässä niityllä.

Takajalassa laahustava lanka vaikeutti kuitenkin jänön kulkua ja hetken päästä oli Pekka sen kintereillä. Mutta juuri kun hän oli sen saavuttamaisillaan, lähti se taas menemään. Peräkkäin, jänis vähän edellä ja Pekka jälessä, kulkivat he niittyä myöten, poikkesivat pelloille, pistäytyivät vähän metsän reunassakin ja tulivat taas aukealle. Mutta sitten lähti jänis pyrkimään vuorta kohti ja pääsikin sinne. Vastamäessä jäi Pekka suksineen yhä enemmän jällelle ja kun jänis istua kökötti vuoren harjulla, ponnisteli Pekka vasta puolimäessä.

Pekkaa alkoi jo uuvuttaa, hiki valui virta-
naan otsalta ja sydän läähätti niin, että täytyi
välistä pysähtyä henkeään vetämään, kun jal-
kaakin livetti niin, että oli tuon tuostakin sil-
mälleen tuuskahtaa. Päästyään mäen päälle
jaksoi hän tuskin jäsentä liikauttaa.

Mutta uupunut on jäniskin. Se on painau-
tunut kiven kupeeseen ja laskee aivan lähelle.
Vähän toinnuttuaan lähettää Pekka sitä sauval-
laan, mutta sauva menee sivu ja töksähtää han-
keen. Siitä pelästyneenä puhaltuu jänis lauk-
kaan entisiä jälkiään alas vuoren rinnettä.

Ehtimättä ottaa sauvaansakaan syöksee Pekka
jälkeen. Siinä hän nyt viimeinkin luulee sen
saavuttavansa alamäessä ja huimaavaa vauhtia
kiitävät he nyt molemmat rinnettä alas.

Mutta keskellä mäkeä on kaatunut puu ja
sen latvan alle pujahtaa jänis. Pekka ei saa
suksiaan käännetyksi, vaan lentää rydön yli sen
toiselle puolelle suin päin lumeen.

Kun hän siitä selviää, seisoo hän polviaan
myöten kinoksessa. Toinen suksi on pystyssä
hangessa, toinen on ryöstäytynyt menemään
mäen alle. Jänis istuu toisella puolella kaatu-
nutta puuta ja katselee Pekkaa surullisin silmin.
Sillä on lanka jalassa ja lanka on hangannut
sen verille, niin että hankikin punottaa.

Pekka ei taida sille mitään. Molemmat ovat
uuvuksissa. Pekka läähättää niinkuin olisi sydän

rinnasta ryöstäytymässä ja jäniskin näyttää huohottavan. Voimatta siinä mitään katselevat he toisiaan.

Hetken päästä tointuu kuitenkin jänis sen verran, että lähtee hiljalleen kuukkimaan pois ja kato katajapensaiden taa.

Pekalta pääsee itku ja kun hän on aikansa itkenyt, kahlaa hän toisen suksensa avulla alas niitylle toisen suksensa luo ja pääsee viimein, yhä vetistellen, kotiinsa.

Äiti on juuri tullut kirkosta ja panee Pekan kertomaan, mitä hänelle on tapahtunut.

— Ja sitäkö sinä itket, ett'et saanut jänistäsi? sanoo äiti. Ja minä kun luulin sinun itkeväsi sitä, että pupuparka sinun tähtesi nyt siellä vaivaisena kolmijalkana kulkea remputtaa. Entäs jos olisit s i n ä jäniksen sijassa ja lanka luutasi kalvaisi?

Muuta ei äiti sanonut, mutta Pekka pillahdi yhä katkerampaan itkuun ja itki nyt sitä, mitä äiti oli sanonut. Itki koko illan ja itki vielä yölläkin maatessaan vuoteellaan seinäänpäin kääntyneenä. Niinpiankun hän vain muisti jäniksen ja sen verisen jalan ja miten se oli häntä surullisesti katsellut, alkoivat kyyneleet aina vuotaa. »Entäs jos olisit s i n ä jäniksen sijassa ja lanka luutasi kalvaisi.»

Niinpiankun päivä alkoi valeta, hiipi Pekka ylös vuoteeltaan ja hiihti metsään sille paikalle,

missä oli kaatunut mäen rinteessä. Siinä löysi hän helposti jäniksen jälet, joihin oli verta tippunut. Hän noudatteli niitä ja tapasi vähän päästä jäniksen makuultaan näreen juuresta. Se ei yrittänytkään pakoon lähteä, sillä lanka oli tartnut näreeseen.

Pekka irtautti langan jänön jalasta ja päästi sen menemään. Iloisena otti se muutamia lyhyviä laukkoja ja kapsahti sitten takajaloilleen istumaan. Se katseli kuin ihmeissään Pekkaa, vilkutteli korviaan ja puulautui sitten menemään, töpöhännällään ystävällisesti hyvästiä vilkuttaen.

Kun Pekka tuli kotiin, ei ollut hänellä muuta saalista kuin katkennut jänislanka. Mutta ei hän ollut saanut milloinkaan mielestään niin hyvää saalista. Hänen oli niin herttainen olla ja elää, että ilokyynel kihauti hänen silmässään.

Sen päivän perästä ei Pekka enää pitänyt jänislankoja, vaan hävitti muidenkin panemat langat, jos niitä milloin tapasi metsässä.

Se jänis, jonka hän oli päästänyt menemään, koteutui taas pian tepastelemaan talon ympärillä — ja eikö tuo tepastelle tuolla vielä nytkin.

HALTIJAN JOULULAHJAT.

Lapset olivat joulun aattoiltaa kuluttaakseen menneet mäkeen. He laskivat alas rantatörmästä ja aina nousivat. Mutta kun alkoi tulla hämärä, rupesi nouseminen tuntumaan niin kovin raskaalta. Pikku-Heikki, joka oli nuorin ja jolla sentähden oli huonoin ja raskain kelkka, ei jaksanut yhteen menoonsa ponnistaa mäkeä ylös. Hänen täytyi istuutua levähtämään saunan eteen, joka oli puolivälissä pihasta rantaan.

Taas uuvutti häntä niin, että silmiä huikasi, ja rentonaan heittäytyi hän kelkkaansa. Mutta kun hän siinä istui tiepuolella saunan seinämällä, niin tuli hänen mieleensä ajatus, joista semmoinen pikku poika ei tiedä, mistä ne aina tulevat: — »Mitenkähän se vanha ruuna jaksaa sitä isoa vesitynnöriä kiskoa?»

Tuskin oli hän ne sanat saanut mielessään lausutuksi, kun saunan takaa samassa livahhti hänen eteensä tielle pikku haltija, semmoinen uni-enkeli, joita Heikki usein näki unissaan öillä

ja välistä ilmisissään päivälläkin. Se oli melkein Heikin itsensä näköinen ja kokoinen, semmoinen, mimmoisena hän oli nähnyt itsensä salin suuressa kuvastimessa ja sentähden ei Heikki sitä pelästynytäkään, kun se hänelle virkkoi:

— Ei se jaksaisikaan, jos en minä auttaisi.

— Mitenkä sinä autat?

— Tule mukaani, niin saat nähdä. Istu vaan siinä kelkassasi, kyllä minä vedän.

— Minnekkä sinä menet?

— Menen joululahjoja viemään.

— Annatko minullekin?

— En anna sinulle, kun eilen vanhaa ruunaa piiskalla selkään sivalsit, vaikka sillä oli täysi vesitynnöri reessä.

— Kenellekäs sitten annat?

— Annan kaikille niille eläimille, joita pahat ihmiset ahdistelevat ja pahoin pitelevät ja kiussaavat.

— Minkätähden sinä viet minut metsään? kysyi Heikki, kun näki haltijan kääntyvän hakaveräjälle päin. Vaikka ei ollut hankiainen, niin ei kelkkaa upottanut.

— Vien jäniksille joululahjoja.

— Jäniksillekö joululahjoja? Jopa sinä olet soma . . .

— Olehan vaiti nyt!

Oli menty vähän matkaa hakaan, niin vihelti haltija hiljaa ja Heikki näki valkoisen jäniksen

tulla kuukkivan pensaikosta ja kepsahtavan kahdelle jalalle haltijan eteen.

— Iloista joulua sinulle! Tulin sanomaan sinulle, että olen kaatanut haapoja pihapellon alle, jossa ei kukaan tiedä niitä kaatuneen. Saat mennä sinne mistä tahdot, et tarvitse pelätä lankoja, jotka olen katkonut, etkä koiraakaan, se on pantu koppiinsa. Sano muillekin, että saavat sieltä mennä jouluruokaa hakemaan. — Kuulehan, elähän mene . . . sano siellä, kun tapaat ne peltopyyt, että menevät vain riihen alle, jos tahtovat joulujyviä nokkia . . . Kissa makaa tuvan uunilla joulunpyhät.

Iloissaan lähti jänis mennä hippasemaan ja heitti kuperkeikan mennessään.

— Meneeköhän ne sinne? kysyi Heikki.

— Käyhän huomenna katsomassa, niin näet.

— Sinäkö ne jänislangat katkot? kysyi Heikki, kun muisti kuulleen, että jänikset usein olivat vanhimman veljen pyydyksiä katkoneet.

— Minä ne katkon ja lauvon loukut, liisin rihmat, pilaan pyssyt ja koirat lumoon. Minä niille ruokapaikankin neuvon, ajan lumen laiho-pelloilta, panen tuulen haapoja kaatamaan . . . kohta olisivat kaikki hyvät metsäneläimet lopussa, jos en minä niitä aina hoiteleisi.

— Vaan äitipä panee ohralyhteet varpusille jouluksi.

— Niin, kun minä panetan. Kun se muissa

töissään häärii eikä muista, piiperrän minä sen korvaan niinkuin varpunen ja silloin se muistaa.

— Piipersitkö tänäänkin, kun äiti yhtäkkiä sanoi: ai, ei pidä varpusia unohtaa!

— Silloin juuri seisoin sen korvan takana, vaikk'ette nähneet.

Puhuessaan näin oli haltija juosta hipsutellut keveästi kuin koira hankea pitkin piennarta myöten pihaan päin. Tallin eteen tultuaan kävi hän Heikkiä kainaloihin ja hyppyyttää ponnahtutti hänet luukusta ylisille pehmeihin heiniin. Haltija kurkisti alas häkkiin, se oli heiniä täynnä. Sitten pudottautui hän Heikin kanssa häkin läpi ruunan eteen ruuheen, joka oli puolillaan vasta pantuja kauvoja.

— Miks'et sinä syö? kysyi haltija.

Mutta ei ruuna vastannut, seisoi vain alla päin, huuli lerpallaan ja korvat veltoina.

— Polle! sanoi haltija taas hyväilevällä äänellä ja taputteli ruunaa kaulalle. Etkö tunne minua, minähän olen se jouluhaltija?

Jo hörähti ruuna vähäsen ja kohotti hiukan päätänsä.

— Ei maista ruoka, sanoi haltija. Se ei osaa valittaa vaivojaan, mutta kyllä minä tiedän, mitä se ajattelee. Koko vuoden on sen pitänyt yksinäisenä hevosena raskaita kuormia kiskoa. Kaupungissakin piti nyt joulun edellä käydä jouluvaroja noutamassa umpikelillä. Kiire oli ja

kovasti ajettiin eivätkä nousseet vastamäessä-kään reestä, vaikka Polle pysähtyi odottamaan. Sitten on ollut kerta päivässä halolla, toisen heinässä ja aamuin ja illoin on saanut vesitynnörin jyrkästä törmästä vetää. Eihän se vielä mitään, kun kuitenkin ruokaa antavat; mutta siitä on mielensä niin murheellinen, ett'ei syödä saata, kun eivät turpaa hyväile, eivät kaulalle taputa, vaan selkään piiskalla sivaltavat. — Se löi sinua, Polle, eilen tämä poika, mutta tämän päivän perästä se ei enää milloinkaan lyö. Ethän lyö, Heikki?

— En lyö, vakuutti Heikki, itku kurkussa.

— Ei se lyö eikä anna muidenkaan lyödä, kun suureksi kasvaa; vaan lupaa olla ystävällinen sekä sinulle että muillekin hevosille ja eläimille. Tule nyt, Heikki, tänne Pollea taputtamaan.

Jo kohotti Polle yhä enemmän päätään ja korviaan pyöräytti ja sen silmistä näkyi, että se alkoi leppyä.

— Vielä ne, Polle, sinulle ilopäivätkin koittaa, puhui haltija yhä hellemmällä äänellä. Huomenna saat herralta uudet kulkuset länkiisi ja uudet tiuvut ja mäkivyöt pislai-helain kanssa. Katein silmin sinua kirkonmäellä muut hevoset katselevat ja niin olet kuin ori ikään. Ja kun talven kestää jaksanet, niin jo tulee kesä, Polle, kuuletko, tulee kesä! Laitumelle pääset, kulet siellä missä tahdot, kahlaat polviasi myöten hei-

nikossa, porskuttelet järvien rantoja, yöt mehevillä ahomailla syöskentelet ja päivät viileissä viidakoissa seisoskelet. Kelpaako elääksesi?

Nyt hörähti ruuna niin, että sieramet suurina tuprusivat, kyömisti kaulaansa ja nyhtäsi ison heinävihkon häkistä.

— Jokos maistaa! Pidä nyt mielessäsi, mitä olen puhunut, eläkä murheitasi muistele eläkä huoliasi haudo. Tämä Heikkikin tulee nyt sinua joka päivä taputtelemaan.

Mielihyvissään näykkäsi ruuna Heikkiä huu- lillaan, tavotellen häntä nuollakseen, pisti turpansa sieramia myöten kauroihin, ja alkoi niitä purra rouskutella.

— Rouskuttele, ruuna, rouskuttele, kehoitteli haltija. Me lähdemme nyt ja jätämme sinut rauhaan. Hyvästi, Polle! Hauskaa joulua!

— Ethän sinä sille joululahjoja antanutkaan, sanoi Heikki, kun olivat tulleet tallin eteen yläsillan ja luukun kautta ja Heikki taas istui kelkassaan.

— Enkö antanut? — kun mielensä kevensin ja sydämensä⁵ sulatin! Nyt se¹ sitä kesään asti muistelee.

— Muistaakohan se?

— Hevosella on hyvä muisti. Kun sitä kerta vuodessakaan hyvin kohtelet ja hellästi sille haastelet, niin muistaa se vain sen ja kaikki pahat päivänsä unhottaa ja raskaimmatkin kuor-

mansa iloisin mielin vetää. Nyt tiedät, mitenkä se vanha ruuna jaksaa sitä isoa vesitynnöriä kiskoa. — Hauskaa joulua nyt sinullekin!

— Joko sinä menet?

— Minulla on kova kiire. Pitää mennä vielä navettaan lehmiä lohduttelemaan, jotka talvikauden kyttyessä kiusaantuvat . . . kuuletko, kuinka ne jo ynyvät, kun tuntevat minun mailla olevan . . . ja monet muut talot ovat käytävät, joissa minua tänä iltana odotetaan, ja paljon on semmoisia pikku poikia kuin sinä olet, Heikki, joita minun täytyy tavata! Muista nyt Pollea hyvin kohdella.

— En lyö enää Pollea! huudahti Heikki innoissaan, mutta silloin nyhtäsi haltija kelkan jukkoa ja antoi jalallaan vauhtia taka-kaplahin, niin että kelkka lähti vinhaa vauhtia kiitämään ja kiiti kuin myötämäkeen. Mutta kun Heikki siitä vauhdista tointui, niin oli kelkka siinä, missä oli ollut silloin, kun haltija sitä ensin vetämään lähti, ja Heikki istui kelkassa, kaikki muut lapset ympärillään.

— Missä sinä olet ollut, kun me huudettiin? ne kysyivät. — Nukuitko sinä?

— Ei saa enää milloinkaan Pollea lyödä, vastasi Heikki.

— Mitä sinä horiset?

— Vaan pitää kaulaa taputtaa jouluna, toi-

mitti Heikki. Kun minä isoksi kasvan, niin en anna kenenkään Pollea lyödä.

Toiset lapset Heikille nauramaan, mutta Heikki puhui vaan jäniksistä ja peltopyistä, joille pitää jouluna ruokaa antaa . . . tulkootpahan huomenna katsomaan, niin itse näkevät.

Ja sitä samaa Heikki poika hoki aina tuontuostakin joulu-illan kestäessä eikä huolinut, vaikka toiset hänelle nauroivat ja sanoivat, että ne on taas niitä Heikin houreita.

Vaan Heikki uskoi niin varmasti siihen, mitä haltija oli hänelle sanonut, että meni jouluaamuna pellon alle katsomaan, oliko siellä jänis käynyt haapoja syömässä. Oli se käynyt ja oli peltopyidenkin jälkiä riihen edessä. Vielä meni Heikki talliinkin ja pyöreänä kuin säkki seisoi Polle pilttuussaan ja katseli ystävällisesti silmillään. Ja navetassa märehivät lehmät pitkälään parsissaan, niinkuin ei heiltä olisi mitään puuttunut.

Vaan kun Heikki palasi joulukirkosta ja näki jonkun aikovan piuskalla hevostaan sivaltaa, niin huusi hän:

— Elä lyö! — jolloin mies kääntyi jällelleen niin ihmeissään että jäi lyönti lyömättä, ja pudotti piiskan kupeelleen rekeen.

METSÄMIEHEN MUISTELMA.

Meitä oli viisimiehinen, vakituinen metsästysseurue, jotka pitkin syksyä emme juuri muuta tehneet kun ammuimme jäniksiä. Olimme vuokranneet Sorsasalmen saaret omituisiksi metsämaiksemme ja kerran syksyssä teimme sinne suuren retkemme.

Ne olivat alavia, lehtoisia saaria, jonne jänikset kernaasti kokoontuivat talvella haapoja jyrsimään ja jonne jäivät koko kesäksikin elämään mainiota elämää mehevillä lehtoniityillä, verekillä ahoilla ja laihoisilla pelloilla. Eivät heitä siellä sulan aikana ketut eikä koiratkaan ahdistelleet niinkuin mannermaalla. Rauhassa he sikisivät kolme kertaa vuodessa ja parvittain näkivät nuottamiehet heidän kesäisinä öinä kuppelehtavan rantamättäiköillä. Mutta kukaan ei uskaltanut heitä hätyyttää, sillä ainoastaan meillä oli avain tähän aarreaittaan, me olimme ostaneet metsästysoikeuden kaikkiin saariin, kuu-

luttaneet uhkasakon ampumisesta ja »rauhoitaneet» koko seudun.

Viime syksynä olimme taas sinne lähdössä. Pienen höyryvenheen perässä me istuimme metsästyspuvuissamme, ja koirat, kolme parasta ajajaa, ojentelivat päitään kokkalaidan yli nuuskien raitista tyyntä syysilmaa. Kellertävän kirjavat saaret kuumottivat jo etäämpää ja kangastus kohotti ne korkealle veden pinnasta. Me olimme äärettömän tyytyväisiä ja onnellisia, olimme syöneet voimakkaan aamiaisen ennen lähtöämme ja nautimme nyt hienoista sikareista, metsästysjuttuja kertoen. Kokassa oli olutkoreja päällekkäin ja perämiehen vieressä vasunen silkkipaperiin kääraistyjä konjakki- ja punssipulloja, joista päättyneen metsästyksen jälkeen oli aikomus tehdä iloinen illanvietto.

Sydän on tällaisissa tilaisuuksissa herkkä kuin haavan lehti, vieraimmatkin veljeytyvät ja tuntevat toisilleen vanhoilta tutuilta. Sitä tulee melkein jalomieliseksi, olisi valmis sopimaan pois kaikki vanhat vihat, ei ole katkera ketään kohtaan, on sanalla sanoen sopusoinnussa itsensä ja maailman kanssa. Ja siihen vaikuttavat melkein yksistään jänikset ja varmuus siitä, että retki on onnistuva. Riistahan on siellä niinkuin orrelta otettavana. »Nyt on kello kymmenen, puolen tunnin kuluttua ollaan maissa ja minä uskallan lyödä vetoa, että tunnin päästä on jo

ensimäinen jänis ammuttu.» Ja jokainen kuulee jo haukun helisevän ja näkee itsensä niityn rannassa hiljaa väijymässä, valmiina laukasemaan.

Alkavat jo lähestyä Lehtosaaren rantaniityt ja niiden laiteilta tuuheata, salaperäistä lehtoa, jonne piiloutuneet jänikset jo kuullevat tulomme ja jonne koirat heitä jo aavistellen vainuavat.

Olemme astuneet maihin, koko talon väki on rannalla vastassa ja isäntä vakuuttaa, että saari kuhisee jäniksiä niinkuin muurahaismätäs muurahaisia.

Ei ole meillä aikaa nousta pihaan, koirat laukkaavat jo pellolla, yöllisiä jälkiä noudatellen, ja me kiiruhdamme mukaan.

Tuskin olemme ehtineet metsän rantaan, niin räjähtää jo haukunta, jänis on jaloillaan ja miehet hajaantuvat kuin akanat tuuleen hakeakseen kukin parasta väijymäpaikkaa.

Samassa paukahtaa jo ensimmäinen laukaus, sitten heti perässä toinen ja raikkaan aamuilman halkasee iloinen: »all's todt!»

Niinpiankun yksi otus on kaatunut, on koirilla jo toinen ajettavanaan. Ja kerran alkuun päästyään käy haukku melkein katkeamatta koko rupeaman. Harmaita eläviä vilisee joka solalla ja joka aholla ja jäliltään haihduttaakseen ne mennä rätkivät vetisiä rantojakin. Joskus niitä on kaksittainkin koirain edessä, toisen

kerran on kullakin oma ajettavansa, ne juoksevat ristiin rastiin päättöminä ja huumaantuneina koirien kiljunnasta, pyssyjen paukkeesta, miesten huudoista ja omasta hädästään. Juuri kun luulevat päässeensä piiloon ja ovat painaneet päänsä näreeseen, on koiralauma kintereillä ja täytyy taas pelastautua aukealle. Vaan siellä leimahtaa salama silmiä vasten, hän hyppää satutettuna ilmaan ja taittaa niskansa alastullessaan. Savupilvi pysähtyy tyynessä säässä paikolleen, tarttuu niityn pensaihin ja sen seasta näkyy ampuja kiikuttavan takajaloista saalistaan, jonka ympärillä koirat nyt äänettöminä loihuavat. Sillaikaa on pyssyn pamaus lähtenyt maailmata kiertämään, on räikynyt pitkin järven rantoja ja palaa nyt Koivulan mäen rinteeltä moninvertaisena takaisin.

Päivä on puolisissa, kun koirat vihdoinkin väsähtyvät ja miehet kokoontuvat heinäladon eteen saaliitaan teurastamaan. Meillä on niitä kantokuorma kullakin ja me loistamme innosta ja kuumuudesta.

— Se oli ryöpäkkätäl Viisitoista jänistä viiteen mieheen vajaassa neljässä tunnissa!

Me tahdomme jokainen kertoa, missä olimme seisseet, mistä jänikset olivat juosseet, kuinka olimme silloin ampuneet ohi ja mikä siihen oli ollut syynä. Kaikki puhuvat, mutta ei kellään ole aikaa kuulla.

Me asetumme puolikehään saalisryhmän ympärille ja hautajaismalja kiertää kädestä käteen.

Puukot sivalletaan esille, hihat kääritään kyynärpäihin ja teurastus alkaa. Höyryävät sisälmykset vedetään ulos, sydämmet ja maksat heitetään koirille, jotka uuvuksissaan niitä tuskin maistavat. Ainoastaan veri niille kelpaa, tarjottuna metsämiehen kuperasta kourasta. Sekin pitää viedä heidän eteensä ja lakittuaan jäävät he, veriset kielet suusta valuen, siihen läähättämään.

Mutta ei tule päähänkään, että vielä lakkaisimme. Vielä näkee ampua pari tuntia, saaren paras pää on nykäsemättä ja jos mieli ehtiä huomenna muuanne, on Lehtosaari tänä iltana saatava puhtaaksi.

— Olisihan hullua keskeyttää, kun kerran olemme alkaneet.

Usutetaan koirat jaloilleen ja metsästys alkaa uudelleen.

Minua jo hiukan kyllästyttää. Välinpitämättömänä astun pyssynhihna olalla rantaa myöten, josta vesi on laskeutunut pois ja jossa ruohokko kasvaa kuivalla maalla. Hiljaa ja surullisesti lipattavat laineet, aurinko on mailleen menemäisillään, pää ikäänkuin alakuloisesti kallellaan. Rantasavikolla näkyy äsken juosseen jäniksen jälkiä. Hän on raukka harppaillut viimeisen henkensä kaupalla, kaapaissut maata

varpaat harrallaan, epätoivoisen pitkissä laukoissa. Se on kai tuo viimeksi ammuttu, jonka olin haavoittanut puolentoista sadan askelen päähän ja jonka koirat ottivat niityllä kiinni. Rääkyi niin pahasti, henki oli sitkeässä, eivätkä saaneet sitä tapetuksi ennenkun minä tulin ja polin anturan korolla pään rikki. Toinen silmä puristui ulos, toinen jäi lasisena tuijottamaan ja valkoset etuhampaat irvistivät niin turvattomina . . .

Voisi tämä jo riittääkin —

Mutta yhtäkkiä ulvahtavat koirat yhtäikaa kolmesta suusta haukkumaan ja etenevät niemen kärkeä kohti. Samassa ne lakkaavat, yhtyen hetikohta taas täyttä kurkkua huutamaan. Haukku on seisattunut yhteen paikkaan ja jänis on nähtävästi juossut piiloon.

Hellät tunteet ovat samassa silmänräpäyksessä haihtuneet. Temmaisten pyssyn käteeni juoksen minä, risujen kasvoja repiessä, ääntä kohti. Tasajalassa loikkaan aidan yli ja puhaltaun suin päin pienelle aholle niemen nenässä.

Muut ovat sinne jo ennen minua ehtineet ja siellä on täysi sodan pauhu mustan rankako'on ympärillä. Koirat työntäytyvät puitten väliin niin pitkälle kuin pääsevät, peräytyvät mustina takaisin ja vinkuvat intohimoisesti.

Metsästäjät ovat yhtä kiihkoissaan. On halu saada jänis tulemaan ulos ja pelko, että se kar-

kaa jalkojen välitse tiehensä. Toiset hyppivät puitten päällä, toiset soittavat torvea, toiset seisovat ympärillä hanat vireissä.

Vaan jänistä ei näy eikä kuulu. Se on piiloutunut keskelle kokoa hyvään suojaan ja antaa meidän rähistä.

Me jo alamme tuohtua. Se on saatava ulos millä keinolla hyvänsä. Jos ei muu auta, niin on koko purettava. Sillä sinne sitä ei saa heittää. Ei periaatteen kannalta eikä koirienkaan vuoksi.

Rangat ovat raskaita ja nokisia. Hengästyimme niitä nostellessamme, suutumme ja kirollemmekin. Olemme hänelle vihoissamme siitä, että hän uskaltaa meitä, viittä miestä, tällä tavalla uhmata.

— Tulisit hyvällä, tultavahan sinun on kuitenkin.

— Hei! Pass på! Täällä on! Tartuitpas! . . . Se on kiven kolossa, ruoja, se ei pääse mihinkään! Ammunko tuohon?

— Ei, ei, elä ammu, otetaan elävänäl!

Se on pikkuinen sänkipoika, se potkii vähän aikaa sylissä, rauhoittuu sitten ja vetää korvansa selkää pitkin luimuun.

— Mitä tälle nyt tehdään? Viedäänkö elävänä pihaan.

— Päästetään irti ja ammutaan!

Ehdotus hyväksytään yksimielisellä innolla. Asetumme yhteen riviin, pyssyt ojona.

Yksi kiikuttaa häntä selkäkarvoista maan tasalla ja komentaa.

— Valmiit! Yks . . kaks . . kolme!

Tuntien maata jalkojensa alla, pinkasee jänis kuin nuoli jousesta metsään päin. Neljästä piipusta kuuluu vaan yksi ainoa pamaus ja kun savu selviää, on jäniksestä vain riekaleita jällellä. Se ei värähdäkään.

Nyt me emme enää kiroile emmekä ole suutuksissa. Olemme rauhoittuneet ja tyyntyneet, sillä mehän olimme kuitenkin voittaneet.

Isoäänisesti jutellen kävelemme sotatante-reemme kautta saaren toisessa päässä olevaan taloon, jossa meidät otetaan sankareina vastaan ja jossa syömme voimakkaan aterian, säästäten illan kuluksi metsästysjuttujamme kahvilla ja konjakilla.

IHMISEN PELKO.

Eläimet elivät maan päällä täydellisessä tietämättömyydessä mistään heitä itseään korkeammasta olennosta, sillä ihminen ei ollut vielä luotu eikä kukaan aavistanut, että hänet luotaisiinkaan. Luomakunta puuttui herraansa, mutta ei osannut häntä kaivatakaan.

Susi tosin siihenkin aikaan haaskasi lammaskarjassa, hauvit söivät särkiä, havukat hätyyttelivät kanoja ja kettu vainosi vuonia, mutta haltijakseen ja herrakseen ei kukaan toistaan tunnustanut. Maailmassa vallitsi pienten paikallisten kahakoiden ohella rajaton vapaus eikä kukaan sen asujamista alistunut kenenkään yksityisen vallan alaiseksi.

Mutta sitten luotiin ihminen, ajettiin alas taivaasta ja asetettiin kaikkia luotuja vallitsemaan. Hän astui alas korkealle vuorelle ja teki sinne asumuksensa. Eläimet, jotka hänen ilmestyessään sattuivat olemaan saapuvilla, luulivat häntä ensin apinaksi ja todella hän olikin

ensi alussa hyvin apinan näköinen. Sentähden ei kukaan ymmärtänyt häntä sen enempi pelätä kuin pelkäsi apinaa. Metsäkauris seisoi hänet keksittyään silmät suurina ja korvat pystössä, mutta painautui kohta taas rauhallisena nurmikkoa syömään. Kyyhkyt katselivat pää kallallaan häntä puiden oksilta, mutta eivät lentäneet tiehensä, ja apina kohteli häntä kuin vertaistaan, heitti pähkinällä otsaan ja livisti ilkkuen tiehensä.

Mutta ihminen, joka oli oppinut jumalia pelkäämään, tahtoi, että eläimet häntä pelkäisivät ja kunnioittaisivat niinkuin hän pelkäsi ja kunnioitti jumalia. Hän juoksi majaansa ja tempasi sieltä jousensa ja vasamansa, jotka oli saanut valtikakseen, tähtäsi ja ampui; ampui kerran, ampui toisen ja ampui kerran kolmannenkin. Kauris kaatui kuolleena maahan ja veri purskahti hänen sieramistaan, kyyhky putosi oksaltaan ja pahasti haavoitettuna pakeni apina parkuen tiehensä. Eivätkä kauriit, linnut ja apinat sen päivän jälkeen uskaltaneet tulla lähitienoillekaan, vaan loittonivat kauas pois siltä vuorelta, minkä olivat asuinpaikakseen valinneet.

Kyyhky oli ensimmäinen, joka vei muille vuorille sanan siitä, mitä Ihmisvuorella tapahtui. Oli lintujen käräjät, hän istuutui pitkän korpiuksen latvaan ja kertoi kokoontuneille kansa-

laisilleen, mitä hänelle äsken oli tapahtunut. Oksalla kuherrellessaan oli häneltä hänen toverinsa tuuskahtanut kuoliaana maahan ja kun hän ensin paettuaan palasi häntä etsimään ja silmäili alas, näki hän kaikkialla raatoja ja nyletyitä nahkoja. Ja hän arveli, että se oli rutto, joka siellä raivosi.

Vaan tuskin oli hän saanut sen sanotuksi, kun kuului kumma suhaus ilmassa, kyyhky levitti siipensä, yritti lentoon, mutta putosi jalat suorina puun juureen eikä enää hievah-
tanut.

Rutto! rutto! huusivat nelijalkaiset ja: rutto! rutto! räähkyivät linnut, — kun taas suhahti samalla lailla ilmassa ja lammas lyykähti polvilleen eikä enää noussut. Silloin kaikki koontuneet eläimet hajaantuivat kuin akanat tuuleen mihin pikimmin kerkesivät.

Kettu kääntyi kuitenkin metsän laidasta uteliaana jällelleen katsomaan. Mutta silloin näki hän edessään olennon, joka seisoj pystyssä kuin puun kanto, vaan jonka ruumis oli valkea ja karvaton ja jonka silmissä paloi outo hehku sellainen, että hän meni kuin hervottomaksi ja luikerti maha matalana lähimpään pensaikkoon. Hän oli nähnyt ihmisen kasvoista kasvoihin, mutta ei siitä uskaltanut kenellekään kertoa. Ja siitä päivästä alkoi hän vavahdella joka kiiven ja kannon kohdalla, kierti ne kauvaitse,

luuli joka paikassa näkevänsä ihmisen ja alkoi miettiä keinoja häntä lepyttääkseen.

Eivätkä¹ ehtineet eläimet selvitä ensimmäisestä säikähdyksestään, kun alkoi uudistumistaan uudistua se, mikä äsken oli tapahtunut. Milloin kaatui komea hirvi, sydän nuolen lävistämänä, milloin putosi pyy oksaltaan, milloin oikaisi joutsen kaulansa ja jäi lammen pinnalle kuoliaana kellumaan. Kauhu, pelko ja vavistus valtasi koko eläinkunnan. Hänen äänensäkin joskus kuultiin ja se tunki luihin ja ytimiin pahemmin kuin suden ulvonta tai vihastuneen kontion kiljahdus. Hänen nuolensa suhahtelivat yhtä mittaa, vaan kukaan ei tiennyt, milloinka ne tulivat, mistä ja minkätähden.

Oli niitä, jotka sanoivat, että meitä rangaistaan meidän synteimme tähden, sillä miksi me elämme riidassa ja eripuraisuudessa ja raatelemme toinen toistamme. Mutta miksi syyttömät kärsivät syyllisten tähden? kysyivät toiset. Miksi säilyy haukka, kun kaatuu kyyhkynen, miksi kuolee lammas, kun susi säästetään? Eikä ollut ketään, joka olisi voinut näihin kysymyksiin vastausta antaa. Vaan vähitellen oppivat kaikki käsittämään, että oli ilmaantunut heitä kaikkia korkeampi olento, jonka vihaa ei kukaan välttänyt, jota ei kukaan voinut paeta, vaan jota kaikkien täytyi pelätä.

Mutta kettu, joka oli kaikkia muita eläimiä

viisaampi, joka oli nähnyt ihmisen ja joka yöllisillä retkillään hänen majansa ympärillä hiiptien oli hänen tapansa tutkinut, mutta joka ei hänkään ollut koskaan hengestään varma, oli vihdoinkin luullut saaneensa selville, miten ihmisen viha olisi lepyttävä. Ja salaisessa kettujen, kissain, susien, karhujen ja kaikkein muiden petoeläinten yöllisessä kokouksessa esitti hän heille ehdotuksensa ja sai sen hyväksytyksi: että ihmiselle vietäisiin lepytysuhriksi ne eläimet, joita hän ensin himosi: lammas, lehmä ja hevonen; — jotka vangittiin ja kytkettiin keskiyön aikana ihmisen asunnon eteen.

Ihminen kun näki vapisevat elukat edessään, niin heltyi hänen sydämensä ja kun hän jo oli mielestään tarpeeksi pelätty, niin tahtoi hän olla rakastettukin. Hän tahtoi, että eläimet rakastaisivat häntä, niinkuin hänkin rakasti jumalia. Sentähden piti hän heitä hyvänä, taputti heitä ja antoi heille syödä ja juoda. He olivat siitä hänelle kiitolliset, ihastuivat ikihyviksi, nuolivat hänen kättään ja olivat onnelliset, ett'ei hän heitä hetipaikalla teurastanut, niinkuin he olivat pelänneet.

Ja kun hän päästi heidät irralleen, niin ylisitivät he ihmistä kaikkialla, kertoivat kaikille tovereilleen, kuinka hän oli jalomielinen ja laupias ja houkuttelivat heitä taipumaan hänen valtansa alle. Ne, jotka tottelivat, tulivat hänen

luokseen ja taipuivat hänen ikeensä alle, saivat armon ihmisen edessä ja ne kutsui hän kaikki »omiksi lampaikseen». Mutta toiset, jotka eivät ottaneet kääntyäkseen eikä ihmisen orjuuden alle alistuakseen, sanoi hän »susikseen».

Ja niitä vainoo ihminen vieläkin, niitä varten terottaa hän nuolensa, jännittää jousensa ja ampuu silloin, kun he sitä kaikista vähimmin aavistavat. Eikä hän lakkaa, ennenkun saa ne sukupuuttoon hävitetyksi, ja siinä ovat kesytetyt eläimet hänelle avullisina.

Usein kiukustuttaa ihmistä kesyttömien eläinten vastarinta. Mutta hän on kuitenkin tyytyväinen siitä, että hekin häntä pelkäävät, tunnustavat hänen valtansa ja tietävät, että hän on heitä korkeampi, väkevämpi ja voimallisempi.

ILKITYÖ.

»Mutta jos se on vanha koiras, saattaa se läheta perheen olinpaikkoja jottaakseen koirat toisten kettujen jälille ja siten pelastaakseen oman turkkinsa.»

G. Schröder: *Svenska Jakten.*

Louhisen vuoren laella, korkean kiven päällä, josta on laaja näköala alavaan korpeen ja sen ympärillä olevain kukkulain ahoisilla rinteillä, makaa vanha Repolainen päivällisuntaan syyskuun auringon lämpimästi paistaessa. Päivä heloittaa tyyneltä taivaalta lämmittäen selkää, päätä ja kuonoa, joka on kápälien väliin pistetynä. Repo makaa liikkumatonna, eteensä tuijottaen ja kuunnellen vaistomaisesti kaikkia epäilyttäviä ääniä, mutta ajatuksensa kulkevat toisia teitä.

Vanha Repolainen on katkeralla mielellä tänä päivänä. Hänelle on tapahtunut vääryys, jota hän ei voi unhottaa ja häntä on loukattu hänen

hellimmissä tunteissaan. Hänellä on ollut koti-riita ja hän on rikkonut kaikki välinsä perheensä kanssa. Vaan syy ei ollut hänen, vaan oli se eukon.

Oli se silloin ollut hyvänä ja hevelänä, kun kevättalvella hankiaisten aikana lempiviikkoja vietettiin ja noita vesakko-ahoja tuolla mäkien rinteillä laukkailtiin; oli kelvannut vielä kevääläkin, kun tarvitsi apua luolan laajentamiseen. Sinne oli saanut häntä penikoineen kaiken kesää ruokkia, kantaa yötä päivää kalaa, lintua, jänistä, hiirtä, ja itse luita järsiä. Eikä sillä hyvä, — kuinka monta kertaa lieneekään saanut panna henkensä alttiiksi kananpaistia niille hankkiessa. Ja mikä palkaksi kaikesta? Häräsi ja riiteli ja yllytti penikoita isäänsä vastaan ja viimein rupesi vihaamaan ja tappelua tekemään, kun penikat alkoivat kyetä itse ruokaansa hankkimaan. Tuskinpa olisi enää suvainnut samassa luolassakaan asumaan, pois olisi kai pitänyt koko seudulta kaikota.

Eilen olivat ne yhteisestä tuumasta viimeisen vihansa purkaneet. Vanha Repo oli joutunut koirain ajettavaksi ja hätäpäissään ollut pakoitettu luolaan turvautumaan, kun muuten olisi mäen rinteessä ollut kuoleman oma. Vaan sen sijaan, että olisi Revotar toisen pelastuksesta iloinnut ja ollut hyvillään, että metsästäjät ja koirat jäliltä haihtuivat ja poistuivat, oli

käynyt päälle semmoisella vimmallä, ett'eivät koiratkaan moisella. Pennutkin oli yllyttänyt isäänsä repimään. Takkiinsa olisivat kyllä saaneet sekä akka että kakarat, jos olisi tahtonut, mutta kukapa heidän kanssaan härskäämään, ei siitä elämästä kuitenkaan enää olisi mihinkään. Pois oli hän sentähden mielisuosiolla lähtenyt ja tehnyt lopullisen pesäeron, — on niitä metsiä muuallakin ja kevään tullen uusia ystäviä tarjolla, kun vaan kerran aholla ulvahtaa.

Kirvelihän se kuitenkin mieltä, varsinkin se, että omat lapset, nuo, joiden kanssa oli kesäkauden paisteisella rinteellä hiekkakuopassa telminyt, niskasta kanneksinut . . .

Silloin kuului jotain, joka keskeytti kaikki hänen tuumansa ja sai hänet pystyyn kavahtamaan — kuului metsästystorven toitahdus. Mutta yhtä nopeasti painautui hän takaisin. Silmää liikauttamatta, karvaa rävehdyttämättä kivettyi hän kuulostamaan, ja tuli pian vakuutetuksi siitä, ett'ei vaara sentään vielä ollut uhkaava. Oli kuulunut toitahdus tuolta korven sisästä eikä se tie, jota metsästäjät nähtävästi seurasivat, tuonut tännepäin. Välillä oli suota ja paha korpea ja tämä kivikkomäki, tänne ne tuskin tulisivat. Niin olikin, sinne ne yhä loitonivat, sen kuuli hän toisesta toitahtuksesta, joka jo oli paljon kauempana, ja kun torvi

kolmannen kerran törähti, tuli ääni jo toisen kukkulan juurelta, jonka rinteessä luola oli.

Hännän pää liikahti salamyhkäisesti . . . entäpä jos nyt löytävät luolan ja penikat?

Torvesta päättäen ovat ne niitä eilisiä metsämihiä, ja niiden koirien edessä ei repoakka, joka viime talvena oli jalkansa rautaan loukannut, pitkältäkään pakoon pääse. Olisipa se kepponen.

Mutta vaikka hän näki metsästäjän koirineen rinteellä kävelevän ja luolan seutuakin nuuskivan, ei haukkua kuulunut ja hetken kuluttua katosivat koirat ja miehet metsään. Luolassa ne ovat, ainakin penikat, eivät uskalla vielä päivän aikaan ulkona maata, vaikk'eivät yöllä nähtävästi ole olleet liikkeessä. Se on viisas ja varova, repomuori . . . — ja pieni pettymyksen tunne tunki vanhan Repolaisen mieleen. Ei hän nyt juuri olisi sukuaan koirainkaan kitaan toivonut, mutta ei olisi sentään pieni pöläytys ollut haitaksi.

Yhtäkkiä säpsähti hän ajatusta, joka samassa välähti hänen mieleensä. Hän muisti omat jälkensä, ne toivat luolan suulta suoraan tänne eikä eilisessä kiireessä ollut tullut niitä sotkeuksikaan. Kosteassa metsässä ne varmaankin vielä tuntuivat, joskin ehkä olivat jo kankaalla ja kivisen mäen rinteessä haihtuneet.

Hän teroitti kuuloaan, vainusi pitkään ja huo-

lellisesti, mutta ei saanut selkoa siitä, minne päin metsästäjät ja koirat olivat kadottuaan kääntyneet.

Silloin rämähti räikeä torvi aivan lähellä mäen alla. Salaman nopeudella nakkasihe hän alas kiveltä ja kyyristyi muutamiksi silmänräpäyksiksi sen kupeelle, keskittäen kaikki hermonsä korviin ja kuonoon . . . Siellä ne olivat, sieltä tulivat . . . ja pitkiä laukkoja tehden, häntä pyrstönä seisten, loikkasi hän aukean yli näreikön suojaan. Vielä kerran hän pysähtyi, tietäen vanhastaan, että vaara on sitä suurempi kuta pitemmän jälen hän jättää. Vaan päästää koirat taas liika likelle . . . ?

Kuului uikahdus, kuului toinen . . . ei ollut aikaa enää enempään miettimiseen, ja hurjaa vauhtia syöksyi hän alas mäen rinnettä, koirain kintereillä kiljuessa.

Sen ehti hän kuitenkin pakoon lähtiessään ratkaista, ett'ei hän lähde entisille jälilleen, mistä koirat olivat tulleet ja minne metsämiehet varmaankin ovat asettuneet väijymään. Ja toinen tuuma seurasi toista. Saatuaan pienen välimatkan koirien ja itsensä väliin, teki hän nopean käänteen ja pyyhähti takaisin kukkulalle. Koirat haihtuivat mutkassa, oikasivat pitkän matkaa alas korpeen ja vaikenivat. Pian sai heistä kuitenkin toinen jälen päästä kiinni, molemmat hyökkäsivät takaisin kukkulalle ja

helisten alkoi nyt haukku vieriskellä vuoren rinteitä pitkin.

Eihän Repo vielä isosti osannut hätäillä eikä hän huolinut liioin vielä voimiaankaan ponnistaa. Haukusta kuuli hän, että koirat jäivät yhä enemmän jällelle. Kierroksiaan tehden palasi hän pari kertaa makuupaikoilleen ja sai suuren kiven ympärillä jälkensä sekaisin punotuksi, vyyhtesi edes takaisin samoilla sijoillaan, kiipesi kivelle, otti siitä pitkän laukan toiselle kivelle, ja kiiti minkä kerkesi rinnettä alas. Kolmatta kertaa hänen sitä yrittäessään tupsahti yhtäkkiä närepensas tuleen ja ilma vingahti hänen korvissaan. Koirat heittivät ajonsa ja laukkasivat laukausta kohti, josta heti pääsivät vereksille jälille.

Vanhaa Repoa alkoi jo arveluttaa, välistä kuului takana ei vaan koirien haukunta, vaan niiden läähätyskin. Ponnistaen kaikki voimansa pääsi hän kuitenkin siksi paljon edelle, että tehtyään polvekkeen toiselle puolen mäkeä, voi siitä ojentaa minkä käpälistä lähti suoraa päätä vereksille maille.

Ne olivat pahoja maita koirille: tiheitä näreikköjä, vetisiä soita, karjan porkkaamia saviisia teitä — ja yhä heikommin kuului haukunta. Mutta varma pelastuksen paikka oli hänellä tiedossaan korven laidassa oleva kolmas mäki, jossa oli vasta hakattu kaski ja sen ympärillä

palometsä, missä poroisella maalla ei mikään vainu voinut jälkeä haistaa. Päästyään sinne harppasi hän kaskeen, pujottelihe runkojen ja rytöjen alatse ja kiipesi viimein puoleksi kaatuneen kuusen maltoon. Jos koirat häntä kasken sisään seuraisivat, voisi hän salateitä, jotka oli jäniksen makuuksia nuuskiessaan oppinut tuntemaan, helposti livistää tiehensä.

Läähätettyään pois pahimman kuumuuden keuhkoistaan alkoi hän kuunnella koiria. Kaukana ne vielä olivat, mutta tasaisesti ja voiton varmasti haukkuen ne yhä lähenivät. Vimmainen viha täytti hänen mielensä sitä kuunnellessa. Kauvan ei hän enää jaksaisi, vanhat jalat jo tuntuivat raukeilta ja jäykkeneivät. Jäytävä, voimaton kiukku kirveli hänen rinnassaan. Kaikki tämä on sen ilkiön ja hänen sikiöittensä syy, jotka nyt kaikessa rauhassa luolassaan piilevät ja ilkkuen siellä koirain haukuntaa kuuntelevat, tietysti riemuiten häntä uhkaavasta vaarasta. Jos eivät olisi pakottaneet luolasta lähtemään, ei olisi tullut jälkiäkään tehdyksi eivätkä koirat olisi saaneet vihiä. Vaan jos minä tästä hengissä pääsen . . . ja hekkumalla ajatteli hän, kuinka hän silloin sitä kurkkuun karkaa eikä hellitä, ennenkun on hampaansa yhteen purrut.

Siinä olivat taas koirat, mutta haihtuivat palaneella metsällä niinkuin Repo oli laskenut

ja kiertelivät turhaan kaskea, vainuun pääsemättä. Hetken päästä saapuivat kuitenkin metsästäjät ja koirain liikkeitä vähän aikaa seurattuaan piirittivät he kasken kolmelta taholta ja neljäs kiipesi kasken sisään koiria mukaansa huutaen. Töin tuskin ennätti Repolainen ulos piilostaan sileälle maalle, kun koirat vielä keran olivat jälessä ja ajo alkoi entistä hurjempana. Ei ollut aikaa katsoa, minne meni, ei tilaisuutta suojattuja paikkoja etsimään, täytyi turvautua tiehen pikemmin päästäkseen. Mutta siinä oli koirainkin hyvä kaikki voimansa ponnistaa; ne näkivät saaliinsa, eivät enää haukkuneet, vaan huutivat, kohti kurkkuaan ulisivat. Lika roiski, vesi sinkoili tieltä kauvas metsään ja Repo luuli jo viimeisen tuhonsa tulleen.

Koirat olivat jo kiinni saamaisillaan, kun hän viimeiseen temppuunsa turvautuen yhtäkkiä painautui keskelle tietä koirain eteen, jolloin nämä saamatta laukkaansa hiljennetyksi, puhalsivat päällitse ennättämättä purra, ja kun kääntyivät takaisin, vilahti vainottavan hännän pää jo katajikossa.

Pitkäksi aikaa ei ajo päässyt keskeytymään, mutta sen verran oli Repo sentään saanut hengähtää, että pääsi metsän peittoon, sakeaan näreikköön, joka oli täynnä mutkittellevia karjanuria ja jossa hänen oli helpompi paeta kuin koi-

rien seurata, niiden kun taas oli täytynyt ottaa vainu avukseen, ja se viivytti.

Mutta uupunut hän oli, kuolluksiinsa asti hengästynyt, kieli suusta kankaalle roikkuen, eikä ollut enää pelastumisesta paljoakaan toivoa.

Silloin huomasi hän olevansa tutuilla mailla, luolan läheisyydessä. Maa kohosi, metsä harveni, siinäpä hän oli jo pesän suu ja ruskeaa multaa heitettyä aholle suuren kannon kupeeseen.

Koirat ovat vielä kerran haihtuneet ja vaienneet. Jos hän nyt pujahtaa pesän suusta sisään ja kohta ulos toisesta, joka on vähän tuonnettu, hänen oma tekemänsä varareikä, jota eivät muut tunne, törmäävät koirat jälestä, luulevat hänen luolaan piiloutuneen, jäävät siihen kaivamaan ja silloin hän . . .

Mutta eukko ja penikat?

Vaan ehk'eivät olekaan enää siellä, luultavasti ovat jo muille maille loitonneet . . . vaan jos ovat, niin olkoot . . .

Vanhan Repolaisen silmä välähti ja hännän pää heilahti kuin kissan. Hän oli tehnyt päätöksensä. Kohottaen vähän toista takajalkaansa painoi hän merkin luolan suulle hyvästiksi ja ohjaukseksi koirille, ja solahti sisään.

Kun hän hetken päästä kurkotti kuonoaan salareistä toisella puolella ahoa, lähellä metsän rantaa, näki hän koirien vimmatusti pesän auk-

koa penkovan. Ja käyttäen tilaisuutta hyväkseen, kun molemmat koirat seisoivat päällään kaivamassaan kuopassa, luiskahti hän ulos piilostaan, hiipi maha matalana metsään ja lähti sen suojaan päästyään piirtämään kukkulaa kohden, josta koirat olivat hänet ensiksi tavanneet, mutta jonne ne nyt eivät enää tulisi häntä seuraamaan. Sillä luolan läpi juostessaan oli hän saanut selville, ett'ei repo-akka sikiöineen ollutkaan sitä jättänyt.

Korkean kivensä päältä voi hän nähdä ja kuulla kaikki, mitä pesän luona tapahtui. Kun metsästäjät olivat saapuneet paikalle ja vähän aikaa siinä häärineet, pesää palavilla seipäillä sorkkien, karkasi repo-akka pesän suusta ulos ja kellistyi selälleen koirien alle. Yksi metsästäjistä tarttui sitä takajalkoihin ja olkansa yli heilauttaen paiskasi pään kantoon, nakaten sen sitten hervotonna luotaan. Vanhaa Repolaista puistatti sitä nähdessä . . . noinhan olisi voinut hänenkin käydä. Koirat härisivät yhä pesän aukossa ja vähän päästä vedettiin sieltä ulos yksi penikoista ja lyhyt räkäisy ilmaisi isälle hänen henkensä lähdön. Isä syytti mielessään emoa, joka ei ollut sikiöilleen sen varmempaa suojaa hankkinut. Toisen ja kolmannen kävi samalla lailla ja rinnakkain asetettiin ne riviin aholle. Vanha Repo makasi jäykkänä kivellään saamatta silmiään aholta ja voimatta enää olla

itseään ilkityöstä syyttämättä. Eihän se noin, jos hän ei pesään mennyt . . . Heikosti koetti hän puolustautua sillä, että jos eivät olisi riittä rakentaneet . . . olihan se siis heidän oma syynsä . . .

Neljäs ja viimeinen penikka sorkittiin esille. Se pääsi irti, lähti pakoon, oli jo vähällä pelastua, kun toinen koirista saavutti hänet, iski niskaan ja heitti selkensä yli korkealle ilmaan, josta pudottuaan ei lapsi enää jäsentä liikauttanut. Mutta ennen kuolemaansa ehti se päästää huuliltaan niin surkean parkaisun, että Repolaisesta oli niinkuin olisi koko avara metsä siitä vavahtanut.

Silloin irtautui vanhan Revon rinnasta pitkä valittava, katuva ulvahdus tyyneen syysilmaan. Vaan samassa hän säikähti omaa ääntään, ja varomattomuuttaan pelästyen loikkasi hän alas kiveltään ja katosi metsään, häntäänsä koipien välissä viistättään. Eikä ole vanhaa Repolaista sen koommin niillä mailla näkynyt.

HULA.

Hänen isästään ei tiedetty varmuudella mitään, mutta tavallinen maatiaiskoira se ei ollut. Arveltiin kuitenkin, että hän polveutui muutaman kaupungin herran jäniskoirsta, joka kevättalvella oli nähty talon ympärillä roihuamassa. Äiti oli puhdasrotuinen, hyväksi tunnettu orava- ja lintukoira.

Hän oli seppelkaula ja kannusjalka ja kiipeili heti synnyttyään päällimäisenä pentuvasussa. Siitä huolimatta ajottiin hänetkin hukuttaa yhdessä muiden kanssa, jotka muutamana sunnuntai-aamuna heitettiin hiekkasäkissä liejulammin pohjaan. Mutta taloon sattui silloin työhön kylän räätäli, jolla oli yksipiippuinen, suusta pantava haulipyssy ja joka sanoi tahtovansa kasvattaa hänestä jäniskoiran itselleen.

— Tulleeko tuosta äpärestä? arveli isäntä.

— Sill' on hyvät merkit . . . hyvät merkit! kehuskeli räätäli.

— Millään siinä on sen elättäjätä . . . hyvä

kun itsensä ruokkisi! kantelivat akat selän takana.

Ja huonolta se näyttikin, sillä räätäli oli harvoin itse ruokkimassa. Maitoa se ei saanut nähdäkään muuta kuin minkä talon lapset joskus antoivat omasta osastaan ja minkä hän itse sai kissanpoikain kupista varastetuksi. Vaan niin pian kun hän vähänkään kykeni marrimaan, oli hän näiden molempain, lasten ja kissanpoikain, kiusattavana ja kasvatettavana. Lapset retuuttivat häntä hoikan mahan alta, kiskoivat hännästä ja uittivat huvikseen lammissa; kissanpojat yhdessä äitinsä kanssa läimäyttelivät korville ja syleksivät silmille. Muu talonväki häntä potkiskeli ja sadatteli, kun hän alinomaa ja varsinkin juuri yön aikaan pyrki vähä väliä pihalle, ja kun sinne pääsi, niin vikisi ja kiljui kohta taas oven takana takaisin pirttiin. Ainoastaan silloin oli hänellä hyvä olla, kun räätäli itse sattui kotiin. Silloin sai hän leipäpurua ja lämmintä maitoa minkä jaksoi latkia ja makuusijansa oli hänellä kammarissa räätälin jalkopohjissa. Mutta siitä oppi hän sille pahalle tavalle, että kylässä käydessään juoksi suoraa päätä sänkyyn kaikkine likajalkoineen. Sillä kertaa sai hän kyllä selkäänsä, niin että ulina kuului ympäri kylää, mutta huomenna oli rangaistus jo unohtunut, kun kurittajakin oli poissa.

Isäntänsä oli kutsunut häntä pappilan koiran

mukaan Kastoriksi, mutta muu maailma risti hänet Hulaksi ja sille nimelle tottui hän parhaiten häntäänsä heiluttamaan. Se hänelle parhaiten sopikin. Sillä hän oli hoikka-ruumiinen, pitkäkoipinen ja velttoselkäinen roikale. Se ynnä ruskea väri, kannukset, turpa ja sileä karva siinä muistuttivat isän näköä. Äidin perintöä olivat taas pienet silmät, pystykorvat ja tuuheavillainen häntä.

Vuosikkaana ei hänen lahjoistaan vielä muuta tiedetty kuin että hän haukkui eroittelematta kaikkea, mitä eteen sattui. Varikset, harakat, pikkulinnut, siat, vasikat — kaikki hänelle kelpasivat. Järven rannalla hän ui pitkin kaislikkoja vesilinnun poikueiden jälessä ja saattoi taas maihin noustuaan lähteä rantasipin perässä laukkaamaan, niin että lika roiskui metsään.

— Se on kaikkiruokainen tuo sinun koirasi, sanottiin räätätille ivaten.

— Elkäähän hätäilkö, vielä se kerran ihmeensä näyttää. Sille kunhan isä jumala ikää lisää, niin saattaa sillä kulkea metsällä sekä lintua että jänistä.

Ja räätätilillä olikin vähän aihetta iloonsa, sillä jo samana syksynä kuultiin Hulan joskus jäniksen jälillä uikuttavan ja oli hänet tavattu muiden koirain toverina oravaakin haukkumasta. Kylän puheina kerrottiin räätätille, että olisi se muka kirkolla käydessään pappilan kanojakin

hätyytellyt ja että oman kylän takamailta oli löydetty lampaanvuonan raato, johon Hulaa epäiltiin syylliseksi. Mutta räätäli kysyi: »onko sen ollut näkijätä?» — ja kun ei sitä ollut, niin sanoi hän tiukasti, että »ei pidä sitten puhua!» Siltä varalta, että jos sen luonnossa kuitenkin olisi vähin lampomuksen vikaa, katsoi hän sentään jo ajoissa tarpeelliseksi ryhtyä varokeinoihin. Hula otettiin kiinni, kytkettiin lampokarsinan kynnykseen ja koko katras ajettiin sitten siitä hänen ylitsensä. Ja varmemmaksi vakuudeksi pusketettiin häntä vielä pässilläkin.

— Kun olisi kutsua nuo variksetkin nokkiimaan, niin herkeäisi se ehkä niitäkin ajamasta, ivasivat pahanilkiset.

— Antaa sen iloikseen ajaa, vaan ensi kesänä se nähdään! vastasi räätäli varmana elätistään.

Kun metsästysaika seuraavana kesänä oli kässissä, lähti räätäli koiraansa koettamaan. Löytyihän sieltä joku jänis ja johan räätäli jonkun kerran laukasikin sen jälkeen. Mutta muutama puoli kierrosta ajettuaan haihtui Hula jäliltä ja alkoi haukkua lintua, joka oli lentänyt sen edestä puuhun.

— Se ei vielä oikein älyä, eikä se jäniskoira opikaan, ennenkun on saanut olla muiden koirain mukana.

Siihen ilmaantuikin hyvä tilaisuus, kun kaupungin herroja tuli jäniksen ammuntaan ja

räätäli hankki sekä itselleen että koiralleen luvan tulla mukaan.

Näytti se vähän epäilyttävältä, mutta kun isäntänsä sitä osasi oikein kehua, niin arvelivat herrat, että saattaahan tuo olla lisänä etsimässä.

Ja jo varhain aamulla laukata houhotti Hula metsään päin peltoja pitkin. Aidat ruski hänen yli hypätessä ja vesakko lakoili siellä, missä hän mennä hulakehteli. Iloissaan suuresta seurasta hän haukahtelikin ilman aikojaan. — »Ei sitä tiedä tuota», arvelivat metsämiehet.

Ja pian sen tavat tulivatkin näkyviin. Kun koirat saivat jäniksen eteensä näreiköstä ja alkoivat täyttä kurkkua huutaen sitä ajaa, pelästyi Hula niin, että pakeni häntä koipien välissä ensimmäisen miehen turviin. Mies kiroili ja häsi luotaan ja pui nyrkkiään ja kun Hula hädisään turvautui hänen jalkoihinsa, potkasi hän häntä anturan kärellä kinttuun. Hula kiljasi surkeasti ja haki turvaa toisen miehen luona, joka toisessa päässä ahoa juuri oli asettautunut ampuma-asentoon. Koirat kintereillään tuli jänis täyttä karkua metsän reunasta esille. Hula keksi sen samassa kuin metsämieskin, ja nyt ymmärsi hänkin, mistä tässä oli kysymys. Suurella ulinalla puhaltautui hän vastuuseen, vaan samassa oli otuskin jo matkainsa päässä ja sille tielleen kadonnut. Sitä ei saatu enää ammutuksi ja se luettiin kaikki Hulan ansioksi.

Syitä ilmaantui päivän kuluessa muitakin. Sillä kerran alkuun päästyään pauhasi räätälin koira eillimäisenä ajamassa muiden löytämiä jäniksiä, laukkaili ristiin, oikasi suoraa tietä sinne, missä luuli jäniksen kulkevan, haukkui takajalkiä ja sotki ajon niin pian kun toiset olivat saaneet sen selville. Lopuksi se vielä sai haavoitetun jäniksen kiinni ja oli pistänyt siitä parhaat paikat poskeensa, ennenkun hänet sen äärestä löydettiin. Selkäänsä hän sai ja herrat haukkuivat sekä hänet että hänen isäntänsä pahanpäiväisiksi ja lähettivät heidät molemmat kesken päivän pihaan.

*

Tästä lähtien ovat Hulan elämän vaiheet lyhyesti kerrotut. Häpeissään hylkäsi räätäli koiransa ja lähti kohta sen jälestä ulkopitäjiin työhön. Ennen oli Hula tavallisesti saanut ruokansa siellä, missä räätäli milloinkin oli ompelemassa. Nyt häntä ei kukaan huolinut huoneeseensa ja kun koirat näkivät ihmisten häntä kivittävän ulos pihasta, niin kyyditsivät he vuorostaan maantielle. Jonkun aikaa loikoili Hula kotikylänsä takapihoilla, mutta kun ei kohtelu ottanut parantuakseen, täytyi hänen lähteä muualta elatustaan hakemaan ja niin tuli hänestä juoksukoira.

Millä lailla hän sitten lie talvikauden hen-

keään elättänyt, mutta kevään tultua ilmaantui hän kaupunkiin, samaten kuin kaikki muutkin irtolaiset.

Siellä näytti ensin siltä kuin olisi onni hänelkin hymyillyt. Kauppatorilla sai hän kalan tähteitä, luita lihakauppialta ja välistä lihaakin. Muuan vanha neito, jota hän kerran oli seurannut torilta kotiin, antoi hänelle keittoakin ja alkoi pitää häntä kuin ottopoikaa. Hula viihtyi hyvin ja häntä, joka ei moneen aikaan ollut uskaltanut ylöspäin kivityä, alkoi heilahdella niinkuin oikeillakin, kirjoissa olevilla koirilla. Ei ollut enää pelkoa toisistakaan koirista, sillä vaikka ne pahasti muristen täyttivät päälle, eivät ne mitään tainneet. Oli näet ilmaantunut koiraraivo johonkin maanpaikkaan ja kuvernööri julkaissut asetuksen, että kaikki koirat tässä kaupungissakin olivat kuonokopalla varustettavat, tai muuten ne tapettaisiin.

Sentähden Hula nyt liikkui kuin herrana heidän joukossaan eikä puutteesta ollut puhetta mitään. Kaikki näyttivät olevan hänelle ystävällisiä, vieläpä pyrkivän hänen suosionsakin. Niitä oli varsinkin muuan, joka monta kertaa oli houkutellut häntä luokseen. Jopa se muutamana päivänä vilkutti leipäpalastakin repaleisesta nuttunsa hihasta. Hula palkitsi ystävyyden ystävyydellä ja tuli häntäänsä heiluttaen luo. Mies silitti ja syötti. Mutta yhtäkkiä

HEKTOR II.

Ei ole hän syntynyt — niinkuin oli syntynyt Hulavainaja — tietymättömistä vanhemmista ja luvattomasta rakkaudesta. Hänen isänsä ja äitinsä olivat vanhaa, kunniakasta Ruotsin aatelia, ja Suomen Kennelklubin sukukirjaan ovat heidän nimensä merkityt maansa arvokkaimpien ja ansiokkaimpien joukkoon.

Ei tarvinnut hän myöskään syntyä metsään eikä tallin sillan alle, jonne on saanut syntyä niin moni muu halvempirotuinen penikka. Omasa sukukartanossaan, jossa olivat eläneet ja kasvaneet hänen äitinsä ja isoäitinsä, olisi hän saanut nähdä päivän valon, jos olisi ollut hänellä silmät syntyessään, ja omassa erityisessä puutarhassaan, jota koirapihaksi kutsuttiin, sai hän astua ensi askeleensa kunniakkaan elämänsä uralla.

Sanon »kunniakkaan», sillä kunniakkaaksi se oli aiottu ja siksihän se tulikin. Sillä jo pienestä pitäen oli hän määrätty suuriin tehtäviin, jatkamaan esi-isäinsä mainioita töitä.

Kolme neljä sukupolvea takaperin oli elänyt tämän sukuhaaran kanta-isä Hektor I. Hän oli kuulu kautta laajojen metsästysmaiden. Luke-mattomat olivat ne jänikset, jotka hän oli varmaan kuolemaan ajanut, lukuisat ne ketut, jotka hän oli hengiltä purrut. Hän oli ollut naimisissa englantilaisen prinsessan kanssa ja oli suku heiltä molemmilta perinyt tuon solakan ja pitkän pään, tuon rauhallisen ja ylevän katsannon, suoran ja leveän nenän, tukevat jalat ja kannuksilla varustetut käpälät sekä karvan, joka välkkyi ja kiilteli kuin hienoin verka. Näistä oli rotu yhä hienontunut ja vainu tullut melkein sairaaloksen tarkaksi, mutta hienotessaan oli se samalla hiukan heikontunut, kadottanut kestävyyttään, joskaan ei tulisuuuttaan, ja käynyt herkkähaukkuseksi. Olipa perheen viimeisissä jäsenissä huomattu vanhemmiten taipumuksia haukkumaan takajälkiäkin ja etsimään viholista sieltä, missä sitä ei ollut. Viimeksi syntyneen suvun päämiehen isä oli sen vuoksi saanut puolisoikseen rauhallisen anglosveitsittären ja tästä aviosta syntyi nyt hän, jolle annettiin nimeksi Hektor II — Hektor II, sitä varten, että hänen toivottiin taas mainion esivanhempansa jälkiä virheettömästi juoksevan.

Hektor II pantiin siis hänen nimekseen ja ilmoitettiin siitä erityisellä kirjeellä Kennelklubin johtokunnalle, joka merkitsi sen luettelonsa.

Ja pian tuottikin hän tälle nimelleen kunniaa. Ei ollut hän vielä kahden kuukauden vanha, kun hänet vietiin suureen koiranäyttelyyn Helsinkiin. Kaartin maneesi oli tilaisuutta varten koristettu lipuilla ja köynnöksillä ja aamusta iltaan soitti siellä musiikki. Kaikkein hienoin koiramaailma oli siellä edustettuna. Siellä oli setterikoiria, poenttereita, villa- ja mäyräkoiria, oli kettu-, kartano- ja lintukoiria. Mutta suurimaksi osaksi oli siellä pääkaupungin aatelisia esplanaadikoiria. Olihan joukossa joku maati- aiskoirakin, oravanhaukkuja tai kartanovahti, niinkuin niitä aina pitää olla joitain talonpoikia- kin herrain isänmaallisissa juhlissa.

Siellä oli myöskin Hektor II vanhempineen omassa karsinassaan. Tuo puhdasrotuinen perhe herätti yleistä huomiota ja sen ympärille koontui aina uteliaita katsojia. Se oli etupäässä Hektorin ansio, sillä hän telmi niin viehättävästi, haukuskeli niin hauskasti, katseli niin viisaasti, että oli ilo sitä nähdä, ja oli niin hyvin hoidetun ja tyytyväisen näköinen kuin voi olla ainoastaan rikkaan lapsi, ja rikkaiden lapsiahan niitä aina hellitellään enemmän kuin köyhän. (Muistakaamme vaan, miten Hulavainajaa maailma kohteli; mutta Hula ei ollutkaan aatelinen rotukoira.) Palkintotuomarit tutkivat häntä tarkalla tuntijan silmällä, nostivat hänet lattialle, antoivat hänen tehdä kömpe-

löitä askeliaan vapaudessa, mittailivat hänen muotojaan, vertailivat häntä toisiin penikoihin ja tulivat kaikesta tuosta siihen päätökseen, että hänellä oli kaikki edellytykset tulla mainioksi maansa palveluksessa. Yksimielisesti saikin hän ensimmäisen penikkapalkinnon, punainen nauha sidottiin hänen kaulaansa, hänen nimensä tuli sanomalehtiin ja suurissa juhlapäivällisissä esitettiin hänen isäntänsä malja seuraavin sanoin: »Kaikki Suomen koiraystävät ovat vakuutetut siitä, että te, herra parooni, jolla on niin suuret ansiot Suomen koirarodun parantamisessa, tulette näitä ansioitanne kartuttamaan kasvattamalla nyt palkinnon saaneesta c a n i s-suvun nuorukaisesta miehen, joka on tuottava kunniaa maallemme ja hoitava emämaasta samaansa kalleinta perintöään: ruotsalaista koirarotua. Siinä toivossa tyhjentävät Suomen koirain omistajat ja ystävät maljan teidän kunniaksenne.»

Samana yönä kuin hänen kunniakseen eläköön-huutoja huudettiin, nukkui Hektor rauhallista untaan isänsä ja emänsä vieressä isäntänsä kaupunkikortteerissa. Hän nukkui ja uneksi, ja kuuli unissaan torvien soittoa ja toverien ulvontaa ja usahti välistä itsekin lyhyeen haukuntaan. Aamulla heräsi hän ja vietiin rautatieasemalle, erityiseen vaunuun, jonka hallitus oli suonut hänelle ja hänen vertaisilleen käytettä-

väksi tätä huviretkeä varten. Se oli riemukulku Hektorille ja hänen vanhemmilleen. Joka asemalla kävi uteliaita ihmisiä katselemassa sitä, joka oli saanut ensimmäisen penikkapalkinnon (ensimmäisen Suomessa!) ja kotiasemalta ajoi hän herransa vaunuissa — ja katosi hetkeksi julkisuuden näyttämöltä.

Alkoi ankara kasvatuksen aika. Se on paljoa ankarampi aateliskoirilla kuin muilla. Ei hänen sallittu juosta maita ja mantereita ja temmeltää kaikilla maailman markkinoilla. Ei saanut hän hulmuta kyökissä eikä ruokapöytän ympärillä. Oman erityisen kasvattajansa sai hän ja se oli ankara herra. Siltä sai hän kyllä ruokaa niin paljon kuin tarvitsi, mutta sai myöskin ruoskaa, jota useinkin tarvitsi. Juuri silloin kun luuli olevansa vapaa ja aikoi lähteä maantielle laukkaamaan kylän koirien perässä, huusi se takaisin ja jos ei heti tullut, antoi selkään. Jos ilman aikojaankin pölähytti kanat lentoon pihamaalta tai antoi lampaille vähän kyytiä navetan edessä, heti paikalla oli se kintereillä, löi niin, että oli henki lähteä, ja sulki koirakoppiin moneksi päiväksi. Ja kun sattui pahalle päälle, niin heitti puukalikan pitkän matkan päähän ja käski tuomaan sen takaisin ja paneutumaan pitkäkseen sen eteen kymmeniä kertoja peräkkäin.

Ne olivat vaikeita päiviä, mutta palkintona

niistä olivat toiset päivät, jolloin Hektor vie-
tiin metsään. Kuinka hän laukkasi ja peuhasi,
porhalteli poikki aitojen, yli pensaiden ja kaa-
tuneiden puiden! Mutta silloin rasahti jotain
pensaikossa ja harmaa kerä lähti vierimään
maata pitkin. Häneltä pääsi iloinen ulvahdus,
ensin yksi, sitten toinen, ja ennenkun hän tiesi-
kään, laukkasi hän, kohti kurkkuaan huutaen,
eteenpäin. Kerä katosi, piilottautui pensaihin,
oli kuin maan alle hävinnyt. Mutta sieramissa
tuntui merkillinen haju, tuoksu, jota hän ei
ollut ennen tuntenut, mutta joka kiihotti ja veti
puoleensa. Se haihtui, se tuntui uudelleen, hän
seurasi sitä. Yhtäkkiä pamahti hänen taka-
naan. Häntä huudetaan sinne, hän laukkaa
minkä kerkiää, kaatuu vesilätäkköön turvalleen,
nousee ylös ja laukkaa taas ja kun hän saapuu
isäntänsä luo, lepää siinä se kerä hänen jalko-
jensa juuressa. Se on jänis, joka on ammuttu
— Hektorin ensimmäinen jänis. Isäntä taput-
taa häntä, antaa hänen haistella ja purra.

Tämä on juhlapäivä sekä Hektorille että hä-
nen isännälleen. Nuorukaiselle selviää hänen
kutsumuksensa ja hänen tulevaisuutensa teh-
tävät ja hänen isännässään kasvaa suloisia toi-
veja vastaisista metsästysretkistä. Päivää vie-
tetään pienellä perhejuhlalla. Hektor saapi
kaikkien läsnäollessa jäniksen sisälmykset, hänen
urotyöstään kerrotaan moneen kertaan, hänen

kaulaansa pannaan panta ja hän saa talutus-
hinnan hienosta rautariimusta, merkiksi siitä,
että hänet on siirretty täysikäisten kirjoihin,
mutta myöskin sen kautta sidottu velvollisuus-
siinsa yhteiskuntaa palvelemaan. Hän tuntee
sen itsekin selässään, jaloissaan, hännässään ja
koko olennessaan, hän näkee sen siitä kunnioi-
tuksesta, jota kaikki hänelle osoittavat, ja kuu-
lee sen siitä äänen painosta, millä häntä puhu-
tellaan. Ja hän päättää, että hän on heidän
luottamuksensa ansaitseva ja tuottava kunniaa
sekä suvulleen että itselleen ja isännälleen.

Ja hän täytti ne toiveet, jotka olivat häneen
asetetut, täytti ne niin, että hän seuraavana
syksynä oli valmis koira, joka sai olla mukana
kaikilla metsästysretkillä ja joka aina lasket-
tiin irti, silloinkun muut koirat pettivät. Sillä
hän kelpasi, olipa ilma millainen tahansa ja maat
miten hankalat hyvänsä. Eikä ainoastaan hyvä
ajamaan, mutta myöskin sukkela löytämään.
Haukku oli syvä ja voimakas, ajo tasaista ja
tyyntä ja jos hän sai jäniksen kiinni, ei hän sitä
jättänyt eikä syönyt, vaan paneutui viereen
maata ja odotti metsästäjää. Linnuista ei hän
välittänyt. Ei ollut tietävinäänkään toisten
koirain haukunnasta, vaan haki kyllä otuksen
käsiinsä, kun nämä sen kadottivat. Kaikki
tämä oli opittu kuin leikkiä lyöden. Kotona
oli hän siisti ja tottelevainen ja sai kunnian

muuttaa koirakammarista isäntänsä pöydän alle nukkumaan. Häntä hoidettiin kuin silmäterää, hänellä oli eri ruokansa, hänet kutsuttiin vieraista tervehtimään, herrat silittivät hänen selkäänsä ja naiset suutelivat hänen korviaan.

Mutta ei ollut Hektorin maine pysähtyvä hänen kotiseutunsa ahtaaseen piiriin. Ei ollut hän, tämä suurilahjainen aateliskoira, tyytyvä siihen paikalliseen vaikutukseen, johon hänen esi-isänsä maaseutu-aatelit olivat saaneet tyytyä. Edistynyt aika oli jo avaava laajempia aloja aatelisillekin kyvyille. Hän oli saava johdavan, tunnustetun aseman maansa mainioiden koirain joukossa.

Koirarotumme kaikenpuolista kehittymistä harrastavat henkilöt olivat panneet toimeen ajo-koirakilpailun eräällä maatilalla lähellä pääkaupunkia. Sinne oli kokoontunut kaikki mitä oli parasta maamme koiria ja maamme koirain omistajia.

Kun oli syöty aamiainen hienoimpien viinien kanssa ja lausuttu vieraat tervetulleiksi, lähdettiin metsään torvien soidessa ja iloisten huutojen kaikuessa. Päivä oli tyyni ja kylmä syksyinen päivä. Kilpailevat koppelit olivat määrättyt arvan kautta ulos laskettaviksi. Palkintotuomarit olivat sekundometreillä varustetut. Useat koirat olivat jo voimiaan jäniksen ajossa koetelleet. En kerro niistä, vaan annan sanomaleh-

tien, joilla oli omat kirjeenvaihtajansa tilaisuudessa saapuvilla, todistaa siitä, miten Hektor teki tehtävänsä. Eräs ruotsalainen lehti kertoi siitä:

Kello oli 4 iltapäivällä, kun kilpailun enin odotettu ja mieltä jännittävin osa oli alkava. Hektor II päästettiin nyt irti. Edellisten koirien esitykset (prestationer) olivat alkaneet väsyttää, kun heidän haukkunsa oli hatarata ja katkonaista ja keskeytyi useinkin pitkäksi aikaa. Ensimmäisen palkinnon saamiseksi säädettyä 90 minuuttia ei heistä kukaan ajanut. Oli sentähden suorastaan virkistävää, kun Hektor II, tuo maamme metsämiesten kesken jo suurta mainetta nauttiva nuori koira, tuotiin palkintotuomarien eteen. Irti päästettynä ei hän puhaltanutkaan suin päin metsään niinkuin edelläkävijänsä. Katsoen isäntäänsä silmiin ja heiluttaen hänelle voimakasta häntäänsä, näytti hän odottavan määräystä. Jokainen voi nähdä, että siinä ei ollut suomalaisiin piskeihin sekoitettu puolivilli ajokoira, joita meillä on jo miltei joka miehellä ja jotka, saatuaan kaiken ikänsä kurittomina laukkailla kuin elukat laiumella, tekevät sekä kotonaan että metsässä mitä tahtovat ja määräävät metsästäjän matkansuunnan, kun pitäisi olla päinvastoin. Ei! siinä oli nähtävästi hyvin opetettu ja hyviä ominaisuuksia perinyt puhtahin rotukoira. Saatuaan odottamansa kädenviittauksen isännältään otti se pitkän lau-

kan tiepuoleen, hyppäsi aidan yli ruishalmeseen, teki siellä muutamia kierroksia — mikä nautinto nähdä hänen varmoja liikkeitään ja yhä innokkaammaksi käyvää häntää! — katosi metsään ja päästi samassa haukunnan! Ei häitälevää, härisevää, vaan tuollaisen helakan, syvän, rinta-äänisen haukunnan, joka soi kuin malmikello keskeyttämättä — 90 minuuttia. Kierroksen kierroksensa perästä se seurasi otustaan, ajoi sitä mäkien poikki, niittyjen yli, tiheimmissä vesakoissa, ei kadottanut sitä aidoissa, ei teiden nurkkauksissa seuraten sen jälkiä kuin viivottimella vetäen. Kun nuo puolitoista tuntia olivat loppuun kuluneet, soitettiin ampumalupa niille, joilla oli pyssyt mukanaan, ja tuskin oli laukaus pamahtanut, kun hän oli ammutun jäniksen ääressä, ja purasi sitä pari kertaa, paneutuen sitten tyynesti sen viereen pitkäkseen.»

Siitä päivästä saakka oli Hektor maansa kuuluisin ajokoiria. Hänen kuvansa tuli »Sporteniin», hänestä puhuttiin aina hyvän ja hienon rotukoiran esikuvana ja satumaiset olivat ne summat, jotka hänestä tarjottiin. Mutta häntä ei myyty hinnasta mistään. Hän oli kuin jäsen isäntänsä perheessä ja häntä hoidettiin kuin parasta hevosta.

Monet olivat ne metsämiehet, jotka kosivat häntä koiriensa puolesta. Mutta hänen isän-

nällään paroonilla oli se periaate, että Hektor II:n suku ei saisi sekoittua. Hän haki hänelle emämaasta avioksi neidin Ruotsin ruhtinaallista sukua ja tästä liitosta on syntynyt se aatellinen koirarotu, jota kutsutaan »hektorilliseksi roduksi» eli ruotsiksi »den hektorska racen». Se on nyt Suomen paras ajokoirarotu ja ovat kaikki sen perheen jäsenet maansa korkeimmissa koira-seuroissa, s. o. niiden metsästäjain palveluksessa, joilla on varsinaiset koiratarhat ja suuret, erityisesti vuokratut metsästysmaat.

Hektor II on jo kuollut. Ensin tuli hän kuu-roksi ja sitten sokeaksi. Mutta ei hänen sittenkään tarvinnut kuolla tavallisen koiran kuole-malla. Ei häntä hirtetty eikä myöskään kloro-formilla nukutettu ikuiseen uneen. Eräänä yönä tavattiin hänet hengetönnä vuoteellaan, joka oli paroonin huoneessa sillä seinämällä, mitä koristivat kauneimmat niiden kettujen ja jänisten nahoista, joiden kuolemaan hän oli myö-tävaikuttanut. Hänet haudattiin niinkuin kaikki herrain koirat haudataan: kaivettiin hauta puu-tarhan kauneimpaan nurkkaan suuren tammen alle ja haudan päälle pystytettiin kivi, johon oli kirjoitettu:

Hektor II:lle. — Jalolle, Uskol-liselle, Lahjakkaalle Rotukoiral-le Hänen sureva Isäntänsä.

MULLIKKA.

Hänet oli jo monena iltana peräkkäin sulettu lehmitarhasta, koska hän muka tinki puskusille itseään vanhemman ison härän kanssa ja koska siitä syntyi alituista häiriötä rauhallisessa karjassa. Kerran oli kaatunut maitohinkkikin täysineen maahan ja se pantiin kaikki mullikan syyksi. Mutta hänen mielestään oli syy yhtä paljon sonnissakin, joka tahtoi pitää koko karjan, vanhat ja nuoret, omissa nimissään. Ei saanut mullikka yritellä laitimaisiakaan lähestymään, kun sonni, se virallinen karjan kaitsija, jo ryntäsi aitaa vasten ja olisi ehkä siihen paikkaan musertanut, jos eivät karjapiiat olisi tulleet korenon kanssa erottamaan ja pistäneet veräjäpuita väliin.

Mullikka seiso nyt tarha-aidan takana, jäykänä ja liikkumatonna. Jos ei olisi ollut niin sydämikkö, olisi ehkä itkenytkin, itkenyt kaikkia niitä vääryyksiä, joita hän tänä kesänä oli saanut kärsiä. Viime talven oli hän vielä ollut

lasten kirjoissa vasikkanavetassa. Mutta kun kevät tuli ja karja laskettiin laitumelle, korotettiin hänet täysikäisten arvoon ja siirrettiin heidän kanssaan ulkometsään. Alussa hän olikin iloissaan tästä ylennyksestä ja luuli voitavansa liikkua laitumella yhtä vapaasti kuin vasikka-haassakin. Mutta sitten tulivat kuitenkin kohta nämä vastoinkäymiset ja kärsimykset, ja kun lisäksi vielä sai koluta kivikoisia kankaita ja rämpiä ruokansa vetelien soiden ja rämeiden takaa . . .

Ei se kuitenkaan olisi mihinkään kuulunut, eikä olisi hän ehkä kivuistakaan välittänyt, vaikka sarvia pakotti ja kylki oli hellänä, jos ei nöyryytys olisi tapahtunut kaikkien nähden, hiehojenkin, joiden herrana hän vielä viime kesänä oli ollut. Nekään eivät, ne kurjat pelkurit, enää tahtoneet tunnustaa vertaisekseen, vaan hakivat suuren sonnin suosiota. Mullikka lähti tarhaa kiertämään, koetellen vielä viimeisen kerran huomiota herättää. Hän koetteli houkuttelevasti nyä lähinnä veräjää makaa-valle lehmälle. Kun se vaan märehti eikä ollut tietävinäänkään, hotasi hän aita sarvillaan, noilla lyhyvillä, tukevilla janttyröillään ja lonkutteli veräjäpuita, sonnia härnätäkseen, mutta se ei päättään kääntänyt, ei silmän luonnillakaan osoittanut häntä huomaavansa, näkyi halveksivan häntä täydellisesti ja suovan hänelle ää-

nettömän ylenkatseensa. Ja muu karja teki samalla tavalla.

Silloin ymmärsi mullikka, että se tapahtui yhteisestä tuumasta ja että hänet lopullisesti oli päätetty asettaa ulkopuolelle aikuisten yhteiskunnan. Liikahtamatta tuijotti hän vähän aikaa eteensä maahan ja niin siinä seistessään päätti hän kostaa ylenkatseen ylenkatseella. Hän päätti jättää koko tämän karjan, koko tämän seudun ja nämä ahtaat olot ja hakea uusia ystäviä, uuden isänmaan ja laajemman vaikutusalan. Ehkä koittaa kerran aika, kun häntäkin vielä tarvitaan, ja on niitä hiehoja muuallakin. Ja hyvästiä heittämättä käänsi hän selkensä ja lähti. Vanha härkä, joka syrjäsilmillä kuitenkin oli seurannut hänen liikkeitään, näki hänen mennä jurrittavan karjakujaa myöten ja katoavan lepikkoon, ja ajatteli, että niinhän sitä hänkin oli saanut tehdä nuorna miehenä ollessaan.

Mullikka kulki hiljakseen jutuutellen aito-vartta pitkin ja saapui kujan läpi pihaportille, johon pysähtyi. Portti oli uusi ja valkea, telkitty kuin uhalla hänen eteensä. Sarvia syhyi, olisi tehnyt mieli nostaa ylös koko tuo rakennus ja heittää se selkensä yli kujaan. Mutta jos tulisivat sieltä taas seipäiden kanssa, usuttaisivat koiran kintuille ja nakkelisivat kivillä kylkeen. Parasta on halveksia heitäkin, parasta kostaa

sillä, että tekee muualla pahojaan, niin saavat tulla jälestä noutamaan.

Vaan olla sen koiran tässä yksinään, tuumi hän mennessään, tulla sen nyt tässä tiellä terhentelemään, tuohon hän naulaisi sen riihen seinään niin, ett'ei karva rävähtäisi. Hän tekisi sen, tekisi sen varotukseksi kaikille, jotka häntä vainoovat. Ei siinä tullut koiraakaan vastaan, vaan oli riihen kupeella vanha silppuvasu kumollaan. Sille hän mörähti, seivästi sen sarviinsa, kohotti korkealle ilmaan ja rusahutti kaksin kerroin ruumenuksen nurkkaan.

Siitä sai hän luottamusta itseensä ja omiin voimiinsa, eikä olisi enää päättä painanut, vaikka olisi ollut iso härkäkin edessä. Joko kääntyisi hän takaisin? Joko odottaisi taas yön tarhaveräjällä ja alkaisi kinan uudelleen? Mutta olkoonhan nyt tällä kertaa sillä, vielähan sen huomenna tavottaa.

Hän alkoi mörähdellä mennessään, tahtoi koetella äänivarojaan, jotka päivä päivältä kasvoivat yhä suuremmiksi. Kun kaiku vastasi järven takaa, niin olisi saattanut itsekin luulla sitä oikein ison härän mörinäksi. Kyllähän hän jos sen puolesta olisi kyennyt ottelemaan. Ja kyllä riskavoimainsakin puolesta. Ne olisivat aina kestäneet, niiden jännitys ei olisi milloinkaan lauvennut, kun vaan jalat olisivat pitäneet. Vaan vielä ne kerran nekin lakkaavat lyy-

kistymästä, vielä ne seisovat kuin seipäät uudessa pisteaidassa. Ja silloin sitä painitaan!

Hän kyömisti niskaansa, tunsi suonien pulistuvan ja jänteiden jäykkenevän kuin yhdeksi luuksi sarvista säkeen. Tulla nyt vastaan joku kiusantekijä, tulla nyt kylän tytöt härnäämään, tulla nyt poikaset heristämään . . .

Vaan ei ketään kuulunut tulevaksi, tie oli auki niin pitkälle kuin sitä näkyi, yö oli hiljainen, kaikki nukkuivat ympärillä eikä kuulunut muuta kuin omain kynsien napse savikolla korpi-tiellä, synkkäin kuusien keskessä.

Tuossa oli aita, raja-aita, ja sen takaa oli kuuluvinaan jotain. Mikä se risahteli ja mikä se vilahteli sieltä? Joku seisahtui ja hän seisahtui kanssa kuulostamaan. Se oli naapurin mullikka, joka nähtävästi kulki samoilla asioilla kuin hän itsekin. Ne lähenivät molemmat aittaa, katsoa maurottivat vähän aikaa toisiaan, eivät ääntä päästäneet kumpanenkaan, vaan ymmärsivät toisensa täydellisesti.

Hän alkoi taas kulkea ja möristä kulkiessaan. Ei hän ollut vielä selvillä minnekkä menisi, mutta arveli, että tottahan jonnekin tulen, kun tätä tietä myöten kulen. Ja kohta alkoi kuumottaa peltoja puiden välitse. Kaksi lehmää makasi mökin pellolla, ja nyt tunsi hän ne. Hän oli niiden kanssa joskus kuleksinutkin, niillä ei ollut omituista härkää, vaan näyttivät

aina olevan hyvillään hänen seurastaan. Nytkin ne hänet metsän rinnasta keksittyään ynähelivät ystävällisesti ja houkutellen. Mutta mulikka ei heistä välittänyt, ne olivat kaksi vanhaa tatiä, joiden kanssa pian tuli ikävä olla. Ja pysähtymättä meni hän edelleen.

Ei, tapella piti hänen saada, olla puskusilla, voittamalla voittoa itselleen ystävä, ottaa uhalla joku toisen oma, valloittaa se oman niskansa väellä!

Ja hän käveli ja mörisi ja ammahtikin jo silloin tällöin lyhyesti ja päättävästi. Ei maltnut tietä pitkin kulkea, oikasi lepikkolehdon läpi yhdeltä polulta toiselle ja tuli aukealle aholle, jossa jänis kahdelle jalalle kapsahtaen häntä katseli. Hän viittasi sinne toisella sarvelaan, mörähti vähän ja jänis katosi katajikkoon.

Täällä asti ei hän ollut koskaan ennen käynyt, mutta kaikista merkeistä näki hän, että siellä oli isokarjainen talo edessäpäin. Hän nuuski maata, nuuski ilmaa ja pisti myötämäessä pieneksi hölkäksikin.

Mutta kun hän oli vähän aikaa hölkännyt, pisti hän täydeksi juoksuksi ja laski suoraa päätä tarhalle, joka oli suuren talon takana pellolla ja jossa makasi lehmikarja kuin hänen tuloaan odotellen. Ja ajattelematta sen enempi seurauksia hyökkäsi hän avonaisesta veräjämästä ensimmäisen lähinnä seisovan kimppuun.

Se kääntyi päin, koetti puolustautua, mutta pelästyi ja pakeni toisten luo. Mullikka juoksi perästä, oma härkä tuli hätään, mullikka sysäsi hänet syrjään, toinen siitä kiivastui, he joutuivat polkemaan kellokasta, joka makasi savulla, astuivat savuun, josta poro pölähti ilmaan, karja pelästyi, alkoi ammuja, ja talossa vielä valvottiin.

— Vieras härkä puskee Punikkia ja tappelee! huudettiin siellä ja koko talon väki ja kaksi isoa koira juoksi huutaen ja räyhäten häiriöntekijää pois hätyyttämään.

Mullikkaa lyötiin sekä selkään että mahaan. Kun toinen koira turvan edessä terhenteli, tinki toinen kinttuja tavottelemaan. Härkä puski ja lehmät puskivat. Hän aikoi äikäytyä tarhan nurkkaan, mutta silloin sai hän sekä seipäistä että vitsaksista semmoisen voitellun, että täytyi lähteä pakoon mistä parhaiten pääsi, aidan yli, kun ei ollut aikaa veräjätä katsella, ja laskea täyttä laukkaa tiehensä, kivien ja kalikoiden suhahdellessa ympärillä.

Kun hän tointui, tapasi hän itsensä petäjikön laidasta kanervikkokankaalta. Ei ollut täällä vieraalla maallakaan paremmat olot kuin kotonakaan. Täälläkin oli koiria ja korennoita niinkuin sielläkin.

Mutta minä en kukistu, mörähti hän. Kyllä minä vielä opetan, mörähti hän vielä toisen keran. Ei ole vielä nahkani parkkiin pantu eikä

panna. Vielä seisovat sarveni juurillaan. Ja hän mörähti kolmannen kerran, neljännen ja viidennenkin, joka kerta yhä pitemmin ja äkäisemmin. Mutta kuudennella kerralla se katkesi keskeltä ja muuttui tuimaksi ja huutavaksi, kiukkuseksi ammunnaksi, joka intohimoisena uhkauksena lähti laaksoja ja kukkuloita vierimään, joka kulki järvien ja soiden poikki kaukaisiin kyliin ja ilmoitti kaikelle maailmalle mullikan hillittömän, leppymättömän vihan . . . ja saattoi kaikki syylliset vapisemaan.

Niin ainakin otaksui mullikka itse, ja kun hän näki suuren mustan kannon edessään, joka nähtävästi tökötti siinä vain hänen kiusallaan, niin kyömisti hän niskansa ja hyökkäsi kaikkien kostotuumainsa painolla sen kimppuun. Se keikahti kumoon, multa pölähti korkealle ilmaan ja juuret sinkoilivat kauas ympärille. Ja vielä toisen kerran karkasi mullikka eteenpäin, iski sarvensa, nuo lyhyet, tukevat jänntyränsä, syvälle mäkeen ja nakkasi kokonaisen mättään ylös ilmaan, nakkasi yhden, nakkasi toisen ja kolmannenkin, niin että maa pölisi pilvenä hänen kupeillaan.

Mutta sitten hän rauhoittui, ei viitsinyt enää, oli vakuutettu siitä, että oli voittanut ja kiusansa kostanut . . . uuvuttikin vähän . . . hän siirtyi hiukan syrjään, pudisti mullan selästään ja paneutui pehmoiselle mättäälle märehdimään.

VERIKASTE.

Kun metsästäjä otti hänet vuosikkaana penikana haltuunsa, oli Leila vielä niin puhtoisen ja viattoman näköinen, että olisi tehnyt mieli syliinsä kaapata ja suudella sitä kuin lasta. Karva oli niin sileä ja hieno kuin untuva; turpa, tuo pieni, suippea turpa kuin samettiverkaa ja sieramet pienellä sulavalla kaarella kuin viehättävimmällä neitosella. Korvat olivat hempeät kuin silkkivanttuut ja silmänluonti kummastelevan viaton ja ystävällinen kuin hyvällä ihmisellä. Hampaat kun tavottelivat purrakseen, niin unohtuivat hyväilemään. Häntä ei tiennyt vielä tehtävistään, ei osannut ilmaista eri mielialoja, niinkuin se täysikäisellä koiralla tekee, milloin pystyyn nousten, milloin heiluen ja milloin koipien väliin kivityen, vaan häilähteli aiheettomasti sinne tänne. Petoeläimen vaistot olivat piilossaan, jos niitä vielä olikaan. Kun se kanoja ajoi ja haukahti, oli se leikin lyöntiä eikä vainon halua; kun lammas kääntyi

päin ja polki jalkaa, pysähtyi hän kummastellen sitä katsomaan ja lakkasi telmimästä, koska ei toinenkaan enää näkynyt olevan siitä huvitettu. Ja kun metsästäjä otti hänet mukaansa metsään, laukkasi hän vain laukkailemisen halusta, näytti nauttivan luonnosta ja raittiista ilmasta, harjoittaen jäsentensä voimistelua ja iloiten omasta olemisestaan.

*

Ne olivat lapsen tapoja, ja maitoruokain ja naisten antaman kasvatuksen hedelmiä. Sillä kun emo jätti, ottivat hänet talon naiset haltuunsa, veivät karjakartanolle lihomään ja lempeitä päiviä viettämään, makuuttivat yöt oman vuoteensa jalkopohjissa, antoivat päivillä temmeltää lammasten ja vasikkain kanssa ja helällä kädellä hoitelivat, juottaen lämmintä maitoa niin paljon kuin halutti. Ei ollut siellä vanhempia koiria pahoille tavoille opettamassa, ei kissoja tappeluun kiihoittamassa, ja sentähden pysyi Leila viattomuutensa tilassa lähes vuoden vanhaksi, jonka ikäisenä monet muut koirat jo kauvan sitten ovat hampaitaan hioneet. Sille tuskin kelpasi muu ruoka kuin maito, ja lihaa hän ylenkatsoi.

— Tokko tuosta metsäkoiraa tulleeakaan, sylikoiran luonto, arveli metsästäjä.

— Kunpa ei tulisikaan, toivottelivat talon naiset.

*

Mutta metsästäjä luotti kuitenkin vielä rotuun, joka oli vanhaa ja puhdasta ajokoiran rotua, ja hän päätti todenteolla ottaa Leilan kehittämisen omaan huostaansa. Hän satoi talutushihnan hänen kaulaansa, otti mukaansa vanhemman koiran, heitti pyssyn olalleen ja niin vietiin Leila metsään, missä tiedettiin jäniksiä olevan. Jo nuuskii vanhempi koira aamullisia jälkiä aholla, Leila lasketaan irti, osoitetaan jälille, usutetaan etsimään. Kerran, pari pistää se turpansa maahan, häntä pyörähtää, mutta kohta palaa se metsästäjän luo ja alkaa hyppiä häntä vastaan. Toinen koira on kadonnut. Hetken kuluttua kuuluu kimakka haukunta, Leila pörhistää korviaan ja haukahtaa vastaan, mutta ei ymmärrä, mitä se on. Jänis kiittää ahon poikki, metsästäjä ampuu, otus kaatuu, mutta laukausta pelästyen hiipii Leila häntä koipien välissä pakoon. Metsästäjä ottaa ammutun jäniksen ja heittää sen Leilan eteen. Leila säikähtää, ulvahtaa hätäyksissään ja kiittää kuin nuoli kotiin, jossa metsästäjä tapaa hänet sänkynsä alta vapisemasta. Metsästäjä on vihainen, Leila saa vähän selkäänsä ja ylenkatsoen silmäilee häntä vanhempi koira.

Leila saa jäädä kotiin, kun metsästäjä seuraavalla kerralla lähtee ulos. Naisten on kielletty häntä hyväilemästä, ei kukaan muu kuin metsästäjä saa hänen kanssaan seurustella. Ei kukaan tiedä, mitä hän mieltii. Hän juoksenteleo ympäri pihamaan, kuulostelee portilla, pistää turpansa maahan ja puhallakse vähän matkaa eteenpäin. Pysähtyy, palaa takaisin ja kuulostaa taas. Mäen rinteellä peltojen takana törähtää torvi, haukku käy, laukauksia kuuluu. Yhä enemmän hermostuu hän, näyttää ymmärtävän jotain, mutta taas sekaantuvan. Vaan kun hän näkee metsästäjän tulevan metsän rinnasta esiin, laukkaa hän häntä kohden, kavahattaa vastaan, pelästyy, tekee kierroksen ja uskaltaa, häntä salaperäisesti heilahtaen, nyhtäistä takakäpälästä jänistä, joka metsästäjän olalla riippuu. Sitten alkaa hän, niinkuin olisi jostain päässyt selville, maha matalana pyyhkiä niittyä pitkin, niinkuin on koirain tapa tehdä, kun ovat jostain erityisesti mielissään.

*

Kun metsämies taas jonkun päivän perästä lähtee metsälle, odottaa Leila jo portilla. Ja ennenkun hän on metsään ehtinyt, on Leila jo kadonnut sinne toisen koiran kanssa.

Metsämies seuraa koiriaan, näkee Leilan nenä

maassa vyyhteävän edestakaisin aholla. — »Taitaahan sinulla sentään hiukan lahjoja olla.» — Leila hyppelee kuin vimmatu näreikössä, yhtäkkiä ulvahtaa hän kuin olisi häntä kalikalla jalkaan nakattu, jänis karkaa ulos pensaasta, Leila jälestä, pyssy pamahtaa ja kuperkeikan heittää jänis korkealla ilmassa pudoten nurin niskoin Leilan eteen. Vanha koira on rientänyt luo, tarrautunut jänikseen kiinni, puree sitä, että luut rutisevat ja karvat pölisevät. Mutta Leila on hänkin iskenyt hampaansa jäniksen takajalkaan ja riuhtoo sitä kuin raivostunut, häntä jousella, selkäkarvat pystyssä ja murajaa.

Mutta metsästäjä erottaa koirat saaliistaan, hänen rintansa kuohuu, silmänsä säihkyvät — Leilasta tulee siis sittenkin metsäkoira! Hän asettaa lämpimän ja vielä vavahtelevan jäniksen selälleen maahan, polvistuu sen takajalkain päälle, vetää välkkyvän metsästyspuukon tupestaan, avaa vatsan, vetää ulos sisälmykset, maksan ja sydämen ja heittää ne Leilalle, joka odotellen on ympärillä hääriinyt. Leila vapisee, silmät kiiluvat, kita aukeaa ja sinne, vereytyneeseen kurkkuun, katoaa yhdellä nielaisulla höyryävä herkkupala. — »Seh tänne, Leila, seh verta juomaan!» — ja metsästäjän kuperasta kourasta särpää Leila nyt kuumaa leppää, työntäytyy lähemmä, tahtoo enemmän, saa painaa turpansa

vatsan onteloon . . . lakkii, laksuttaa . . . veripisarat pärskyvät sen puhtoisille poskille, silmille . . . kuono, turpa, viikset ovat veressä ja pitkä, veripunainen kieli nuoleksii hekkumallisesti huulia, joilla tähän saakka ainoastaan maito on helmeillyt.

Leila on saanut verikasteensa, hän on päässyt täysikasvuisten koirain kirjoihin, ryhti on kuin uusi, silmissä on uusi itsetietoinen loisto, häntä tietää tehtävänsä ja kivertyy kaarelle kuin käyrä miekka.

*

— Leilan ensimmäinen otus . . . siinä on!

Mutta talon naisten mielestä on Leilan silmiin tullut jotain outoa ja epämiellyttävää, petomaista, raakaa, ja he hätistävät hänet pois, kun hän heitä vastaan hyppää.

VARIKSET.

Me tunnemme hänet kaikki, variksen, poroporvarin lintujen yhteiskunnassa, olemme kuulleet hänen äänensä, joka raakkuu meitä vastaan joka metsiköstä, nähneet hänen pukunsa, tuon aina yhtä muodikkaan mustan takin ja nuo aina yhtä likaisen harmaat liivit ja housut.

Se on hän, joka hallitsee lintujen nykyistä maailmaa, joka antaa sille värityksensä ja painaa siihen leimansa. Sillä yleinen mielipide lintujen tasavallassa on variksen. Se on hän, joka luopi sen ja saattaa sen kuuluville kaikkina aikoina ja kaikilla paikoilla erämaan uutistorpasta aina merikaupungin ulkosatamaan.

Jo varhain keväällä, kun muut linnut vasta ovat matkalla, saapuu varis ja antaa äänensä kuulua yli hiljaisten hankien, tepastellessaan tyytyväisenä teitä pitkin, joiden aarteet hän on rientänyt haltuunsa ottamaan. Pitkin kesää kuulemme me hänen huutonsa kauniimpina aamuina ja ihanimpina iltoina ja siihen hukkuu

käen kukunta ja satakielen laulu ja leivonkin liverrys. Ja kun on syksy tullut ja muut linnut menneet, viipyy varislauma vielä vainioillamme ja sulostuttaa elämäämme sävelillään.

Emme voi ajatella mitään vuodenaikaa, emme henno muistella mitään elettyä tunnelmaa, johon ei olisi liittynyt jotain muistoa hänestä. Istuimme ikkunamme ääressä, haaveillen kesäillan ihanuutta, jo lentää kahnutteli hän ohitsemme järveltä metsään, — soutelimme rantoja pitkin varhaisena aamuna, jo tepasteli hän niityllä einehtimässä, — käyskelimme yön hämärässä yksinäistä metsäpolkua, jo kahahti koivu ja rääkkyvä parvi heräsi meitä torumaan häirtystä unesta. Kaikkiällä näimme hänet ja kaikkiällä kuulimme.

*

Mutta vaikka onkin poroporvari tavoiltaan ja taipumuksiltaan, vaikka tuleekin toimeen oloissa missä hyvänsä ja löytää kaikkiällä hauskuutensa, on hän kuitenkin suuri herkkusuu ja osaa panna arvoa elämän hienouksille ja sivistyksen tarjoamille nautinnoille. Kun tarvitaan, tyytyy hän hakemaan eineensä takapihoilta, mutta osaa tilaisuuden tarjoutuessa kattaa pöytänsä myöskin tuoreilla munilla ja lämpimillä laululintujen poikasilla. Hän rämpiä kyllä lietteisiä järvenrantoja ja metsästelee sammakoita

mutaisilla suohaudoilla, mutta on yhtä usein tavattavana urheilemassa meren etäisimmillä lintukareilla. Pesänsä hän kyllä paremman puutteessa rakentaa räkäpetäjäänkin rämeen laitaan, mutta olla vaan vanha tammi järven niemessä tai ikihonka harjulla, josta on kaunein näköala yli koko seudun, — saat olla varma, että sieltä hänen kesähuvilansa löydät, jonka paikan hän oli anastanut jo aikoja ennen muitten lintujen tuloa.

Siellä istuu heitä laumoittain illan suussa tarinoimassa päivän tapahtumista ja pitämässä puhetta huomisista toiveista ja uusista yrityksistä. Itseensä tyytyväisinä kynivät he höyheniään, sivelevät sierainkarvojaan, puhdistelevat pukuun ja haastelevat omista asioistaan, niinkuin ei maailmassa muita olisikaan ja niinkuin kaikki olisi vain heitä varten varattu . . . Heitä varten kyntää kartanon herra auki niittynsä ja kesantonurmikkonsa, heitä varten kylvää talonpoika rukiinsa, heitä ruokkiakseen lähtee kalastaja saaristossa silakan pyyntiin ja heidän tarpeitaan ajatellen virittää lintumies takamailla ansansa metsäpoluille.

— Kaa! Kaa! Siitä heille kiitos ja kunnial — ja se on ainoa tunnustus, minkä varikset armollisesti ja alentuvasti antavat kaikille niille, jotka päivän pitkän heidän hyväkseen ahertavat ja työtä tekevät.

Mutta siinä heidän istuessaan ja levolle lait-
tautuessaan kuuluu yhtäkkiä huuto metsästä ja
huuhkaja lentää esiin, asettuen pötkelön pää-
hän lähimmälle aholle odottamaan jänisten ja
metsähiirien liikkeelle lähtöä . . . Rääkkyvä
huuto, kirkuva diskantti kohoo sadoista kur-
kuista, havumetsä räiskää kuin olisi tuleen syt-
tynyt ja hurjana kiukusta karkaa varislauma
vihatun kimppuun, häpäisemään häntä, tuota
outoa, yksinäistä ja salaperäistä ja heistä itses-
tään niin eroavaa — sillä eivät vihaa varikset
mitään niinkuin sitä, joka on toisellaista kuin
he itse. Ne huutavat lukkoon hänen korvansa,
ne näykkivät häntä takaa, tuikkaavat häntä
selkään, heittävät likaa hänen silmilleen, —
vainottu vaihtaa paikkaa ja etsii suojaa kelo-
hongan latvassa, mutta nyt tulee niitä sadot-
tain, sotajoukottain, kaikilta ilman suunnilta,
järvien saarista, pelloilta, vainioilta, metsistä,
yhtä ainoata ahdistamaan — ja häpeissään
pakenee metsän suuri mystikko louhukseen vuo-
reensa. Mutta varikset toruvat vielä kauvan,
ennenkun rauhoittuvat, kiroilevat, syleksivät ja
puhuvat pahaa tuosta, joka uskaltaa heidän
aloilleen ilmaantua. Ja vielä unessaankin näke-
vät he edessään kummituksen suurine, kiiluvine
silmineen, pyöreine päineen, pystyine korvineen
ja koukkunokkineen, herähtävät horroksistaan
ja parahtavat kuin pahaa painajaista.

Vaan tuskin on aamu alkanut valjeta ja varislauma valmisteleks lähtemään liikkeelle, kun kuuluu poutahaukka huutavan ylhäällä ilmassa. Haukka, ilmojen aatelismies, yksinäinen rohkea ritari, on variksille yhtä vastenmielinen kuin huuhkaja, hämärien salojen haltija. Vaan se on vaarallinen vihamies, ei päästä selkensä taa, kohoo yhä ylemmä, viekoittelee sieltä ilman aavoille ulapoille ja iskee kuin nuoli niskaan.

Ei ole kellään nyt halua lähteä häntä ahdistelemaan, vaikka se sieltä irkuu ja ilkkuu, kirkuu ja pilkkaa. Se häntä viitsiköön, mutta tulokoonpas tänne! Vaan ei sovi varisten näyttää häntä pelkäävänsä. Tietäköön haukka, että on täällä miehiä, jos tarvitaan! Ja vanha varis parkasee aamutuimaansa tuikean säveleen ja muut ymmärtävät merkin ja säestävät. Silloin muutamats valitut, varisten heimon vanhimmat, tahtovat edeskäydä hyvällä esimerkillä, kohoovat korkeimpaan kuuseen, ottavat siitä vauhtia ja kiipeävät vähän matkaa ylös ilmojen rapsusia, ikäänkuin haukkaa takaa ajaakseen. Haukka ei viitsi varisten kanssa riitaa rakentaa, kohoo kerta siipiään liikauttaen yhtä paljon kuin varikset viidelläkymmenellä vetäisyllä ja katoopian variksen silmän siintämättömiin. Vaan eivät varisten valitut hetkeäkään epäile, että heitä se pakeni. Vakuutettuina siitä levittävät he siipensä, uskovat jo itsekin olevansa hauk-

koja, ilmojen aatelisia, ja alkavat loivissa kieroksissa vaakkuu alas ystäväinsä luo, jotka ovat heitä ihastuksen ulinalla seuranneet, mutta unohtavat yhtäkkiä osansa, pyristävät pyrstöjään, räpyttävät siipiään, ovat vähällä kadottaa tasapainonsa ja pelastuvat viimein, koivet epätoivoisesti ojollaan, lähimpään aidanseipäeseen.

Haukka kirkasee taas korkeudessaan . . . kirkukoon! . . . me varikset maassa tepastelemme. . . Meidän on maat, meidän on mannut, pellot, meidän metsät ja järvien rannat!

Heidän ne ovat, heidän kaikki muut paitse asumattomat erämaat, sillä siellä ei varis viihdy. Siellä vaakkuu korkealia ilmassa kokko, lintujen kuningas, ainoa, jota varis pelkää niin, ett'ei uskalla edes ääntä päästää hänet nähtyään. Eikä viihdy hän meren aukeilla ulapoillakaan, — niiden yli ei ole variksen siipi koskaan kantanut.

*

Suomi on variksen kotomaa — niinkuin kaikki muutkin maat. Mutta Suomen varis pistäytyy kuitenkin pahimman talvisydämen aikana etelässä, ulkomailla, ainakin varakkaimmat sen tekevät. Pietari on hänen Pariisinsa, Narva hänen Nizzansa. Mutta nyt ovat he sieltä jo kaikki palanneet ja sesonki on Suomessa alkanut.

Hiihtelin tässä tuonnottain keväisiä hankia ja kuulin metsiköstä rikatusta ja raakatusta, lyhyitä ääniä ja pitkiä, oli niinkuin olisivat yhdet pitäneet puhetta ja toiset mallailleet laulaakseen. Ei kuulostanut se kuitenkaan tavalliselta illanvietolta, äänissä oli sävel surumielisyyttä, jota varisten tarinoissa harvoin tapaa. Hiivin hiljaa luo ja tulin aukean reunaan, jonka keskellä oli korkeanlainen kivi ja kiven ympärillä puissa ja maassa mustanaan variksia. Kivellä oli kuollut kiuru, leivo lumessa selällään, jalat käppyrässä.

Luulin ensin, että ne olivat varikset, jotka olivat sen tuominneet kuolemaan ja tappaneet, niinkuin tiesin heidän tapansa olevan ja että ne nyt kävivät kärjätä vainajan irtaimistosta. Mutta pian huomasin erehdykseni, sillä yht'äkkiä lensi varis korkeaan kuuseen, kaikki muut vaikenivat kunnioittavasti ja »Jaakko» piti heille näin kuuluvan puheen:

— Kaa! sanoi hän ensiksi ja kakistelihe — sillä varistenkin kurkku on aina epäkunnossa juuri silloin, kun heidän on ruvettava puhetta pitämään. — Kaa! — Siinä sinä nyt olet, lintuparka, sääli sinua on, että siihen kuolit, ennenkun kesään pääsit. Mutta oma oli syysi. Enkö varoittanut sinua siellä Vironrannalla viimeksi tavatessamme, että elä tule tänne, ennenkun kuulet minun kutsuvan. Kevät ei tule, ennen-

kun minä laulan sen tulemaan. Mutta sinä tulit vain, et totellut, tahdoit olla kevään airut, saada äänesi kuulumaan ennen minua. Olisit ehkä sittenkin pelastunut, jos olisit malttanut mielesi, noudattanut neuvoani ja pysytellyt maaperässä. Mutta sinne sinun pääsemän piti — »yläilmoihin». Kupu tyhjänä, keveissä kesävaatteissasi siellä päivät päästään pyristelit. Kävi niinkuin ennustin: vilustuit, sairastuit ja kuolit. Ei yksi kiuru kesää tee, ei tee kaksikaan kiurua, kiuru yleensä ei tee kesää. Varis se on, joka kesän tekee, varis, joka vakoa astelee. Olisit sinäkin tyytynyt vakoa astelemaan, olisit pysynyt peltolintuna, johon olit oikeastaan luotu, ei sointusi siipi olisi ennen aikojaan katkennut. Olisit yhäkin voinut meitä viseryksilläsi virkistää, niinkuin niin usein ennenkin. Minäkin olen laulaja, mutta minä en ole koskaan pyrkinyt lentämään korkeammalle kuin siivet kantaa. Minä olen aina tyytynyt laulamaan aidan seipästä, korkeintaan kuusen latvasta. Sentähden olen minä se laulaja, mikä olen. Jos olisit minua totellut, olisit sinäkin nyt se laulaja, mikä minäkin. Mutta nyt ei ole minulla muuta jälellä kuin viimeisenä raskaana velvollisuutena laskea kaa! — kaa! — kaipauksen seppele sinun ennenaikaiselle haudallesi ja kiittää sinua — kaa! kaa! — kaikesta

siitä, mitä meille olit, ja vaa! — vaa! — var-
sinkin siitä, mitä olisit voinut olla.

Jo vaikenä varis, lopetti puheensa, jota liiku-
tuksen nyyhkytykset tuon tuostakin olivat kes-
keyttäneet, levitti siipensä ja laski, kiven yli
lentäen, kukkasensa kuolleen kiurusen haudalle.

Ja muut varikset seisoivat ympärillä ja oli-
vat liikutetuita.

HÄRKÄ JA MUURAHAISET.

Metsässä oli kanervaisella kankaalla pienoinen muurahaispesä syrjässä suurista valtateistä. Sen olemassa olosta ei maailma mitään tiennyt, sillä teitä sinne viepiä ei ollut muita kuin ne, mitkä muurahaiset olivat itse käyneet. Uupumattomalla innolla rakensivat he huonettaan vuosi vuodelta yhä suuremmaksi ja sen havu-neulaista katonharjaa yhä korkeammalle korottivat. Pieniä puutäitä pitivät he lehminään ja elivät aika hyvin tästä karjastaan. Kesäisin tekivät työmuurahaiset pitkiäkin retkiä ympäri maita ja mantereita, mutta talveksi palasivat he kaikki kotiinsa, jota rakastivat yli kaiken muun maailmassa, ja nukkuivat rauhallisina sen suojassa hankien alla, aina uutta kevättä odottaen, jolloin taas saisivat käydä tavallisiin toimiinsa käsiksi.

Muurahaiset käyvät paljon sotia keskenään ja ryöstävät saaliita heikommiltaan. Vaan tämän pienen pesän muurahaiset eivät koskaan

toisten tavaroita himoinneet eivätkä koskaan toisille muurahaisille pahaa tehneet.

Sentähden eivät he osanneet muiltakaan mitään pelätä eivätkä tienneet itsellään mitään vihollisia olevan. Eikä heidän rauhaansa ollutkaan kukaan häirinnyt.

Mutta eräänä päivänä, kesän ihanimman aikana, kuului kummaa töminää kankaalta ja mylvintää ja kiihkeää ammuntaa. Hovin härkä oli joutunut takamaita kiertämään ja etsi paikkaa, mihin vihansa vimman tyhjentäisi. Kaatuneet kannot ja irtirevityt mättäät osoittivat tien, mistä se oli kulkenut. Muurahaiset olivat useinkin kuulleet sen kulkevan, ja vaikka he tiesivät, että härkä on muurahaispesän pahimpia vihollisia, eivät he osanneet tuosta sen enempää hätäillä, sillä eiväthän he olleet härällekään mitään pahaa tehneet. Ehkä tuo nytkin astelee ohitse ja jättää heidät rauhaan.

Vaan kun härkä tuli muurahaispesän luo, niin julmistui se kovin ja mylvähti pahasti ja hotasi siitä toisella sarvellaan katonharjan alas. Syntyi sähinä pesässä ja härkä sai karvasta vettä silmilleen. Yltyi siitä yhä ja sysäsi molemmat sarvensa mättääseen ja heitti puolet pesästä päänsä ylitse metsään. Pesä kiehui kuin kattila ja härkä päristeli sieramiaan ja häntä heiskui vihaisesti. Ja hän kävi vielä kolmannen kerran pesän kimppuun, iski sarvensa sen

sydämeen, astui jalkoineen sen sisään ja rikkoi huoneet ja kammiot ja käytävät, sirottaen kauvaksi ympärilleen toukat ja kotelot ja valkoiset munat.

Sen tehtyään poistui hän mylvien ja meluten ja kaadetut kannot ja irtirevityt mättäät ja maahan tasoitetut muurahaispesät osoittivat tien, mistä hän oli kulkenut.

Muurahaiset valtasi hämmästyksen kauhistus nähdessään, miten heidän pesänsä oli käynyt, jota olivat vuosikausia rakentaneet ja johon olivat parhaat aarteensa koonneet. Rauniona oli rakas huone eikä ollut kortta korren päällä sateen suojaksi. Päätöminä juoksentelivat he edestakaisin sillä sijalla, missä pesä oli seisonut, tietämättä mitä tekisivät. Koirasmuurahaiset, jotka herroina pesässä elävät, tekivät lähtöä pois koko paikalta, mutta työmuurahaiset tarttuivat heitä siipiin ja pitelivät kiinni, samalla kun toiset juoksuttelivat toukkia, munia ja koteloita lähimpään piilopaikkaan, heille edes jotain suojaa saadakseen.

Mutta kun he siitä hiukan tyyntyivät ja pahimmasta pelostaan rauhoittuivat, ja rupesivat lähemmin tarkastamaan, mitä oli tapahtunut, niin huomasivat he, että syvimmillä maan sisässä olevat huoneet ja aitat ja käytävät ja kammiot, joissa he talvivaransa säilyttivät, olivat

kin koskemattomat. Sinne saakka ei ollut härän sarvi ulottunut.

Ja niinpiankun muurahaiset sen huomasivat, lähettivät he viestejä kanervametsänsä kaikkiin ääriin kokoamaan työmuurahaisia heidän kattoonsa korjaukseen. Ennen iltaa olivat tuhannet pikku miehet työssä, vetämässä hujan hajan heitettyjä pesäpuita paikoilleen. Semmoista kuhinaa, hyörinää ja tarmokasta toimintaa ei oltu minkään muurahaispesän ympärillä ennen nähty. Eikä kestänyt kolmeakaan päivää, ennenkun keko oli katto päällä. Matalahan se on vielä ja litteä, mutta aikaa voittaen se siitä kohoaa ja pyöristyy, eikä kestäne kauvankaan, ennenkun hovin härän hävityksen jälki on umpeen peittynyt.

Usein keskustelivat muurahaiset siitä, mitä oli tapahtunut ja koettivat arvailla syytä siihen, miksi härkä oli heidän pesäänsä puskenut. — Tahtoiko se heidän havuneulojaan? Mutta mitä se olisi niilläkään tehnyt, eihän niistä kuivista neuloista ollut härän ruuaksi. — Oliko pesä hänen tiellään ja se suuttui siitä, kun ei päässyt kulkemaan? Vaan olihan tuolla koko kangas kulkeakseen ja koko metsä mylviäkseen. — Mahtoiko olla vihaa mitä vanhaa? Olisiko joku muurahainen milloin pistänyt . . .?

Eivätkä muurahaiset koskaan päässeet selville siitä, mikä oli syynä siihen, että härkä oli

heidän pesäänsä puskenut. Sillä ei kenenkään mieleen johtunut, että se on härän luonto semmoinen, että se puskee maan tasalle kaikki, mikä kohoo sen tasapintaa ylemmä, vaan ei tasaiseen tantereeseen koskaan sarviaan iske.

Härästä, joka muurahaisten pesän hävitti, kertoo tarina, että kun hän tuli lehmitarhaan, niskakuoppa kukkurana muurahaisten munia ja levittäen ympärilleen sitä katkerata lemua, joka häneen oli muurahaisista tarttunut, niin siellä hetikohta huomattiin, mitä pahaa se oli ollut tekemässä. Nuoret hiehot, joille se koetti hyväksi heretä, ilmaisivat sille peittelemättä inhonsa, mutta vanhat sonnit, joilla itselläänkin oli monta muurahaispesää omallatunnollaan, jurottivat välinpitämättöminä, niinkuin ei asia olisi heihin ensinkään kuulunut. Ja ne ovat ne suuret sonnit, jotka muodostavat asioista yleisen mielipiteen lehmitarhassakin.

VARIS JA PÄÄSKYSET.

Metsävaris, joka hallitsee ja vallitsee talojen takamailla, on kovin perso lintujen pesille. Olisi sillä kyllä muutakin ruokaa syödäkseen, mutta kerran makuun päästyään ei sille kelpaa muu mikään kuin alastomat linnunpoikaset, — parempi vielä, jos niillä jo on vähän untuvia ympärillään, että kurkussa hiukan kangertelisivat. Se on totutellut niitä kokonaisinaan nauttimaan. »Enhän minä tapa, elävältä hän ne nienen, panen vaan lämpimämpään paikkaan» — on hänen tapana puolustautua, jos kuka häntä tästä moittimaan pyrkii.

Mutta nyt olivat jo kevätkesästä kaikki pikkulintujen poikaset takamailta loppuneet, ja suuret suojelevat omansa. Ja sentähden lähti metsävaris tervehtimään tuttaviaan peltovariksia kirkonkylässä. Sillä siellä tiesi hän olevan laululintuja puutarhat täynnä ja joka huoneen räystään alla oli pääskyn pesä.

Aamulla varhain, kun ihmiset vielä nukkui-

vat, lensi hän kenenkään huomaamatta rajan yli metsän rannasta peltomaille ja tapasi varisveljen vakoa astumassa.

— Mitä sinä syöt? kysyi hän aidan seipääseen istuutuen.

— Toukkia, lieroja — toukkia, lieroja, vastasi peltovaris.

— Huono ruoka — huono ruoka, raakui metsävaris.

— Syön mitä saan — syön mitä saan.

— Syö linnunpoikia!

— Ei ole tapana täällä — ei tapana täällä.

— Se makeata ruokaa — se makeata ruokaa!

— Saattaapa olla — saattaapa olla . . .

— Tule toveriksi — puoliksi pannaan — pannaan.

— Minnekkä menet? kysyi peltovaris kaukaansa ojentaen.

— Tuonne kylään menen! vastasi metsävaris.

— Elä mene kylään . . . elä mene kylään, varotti peltovaris.

— Miksi en menisi?

— Elä mene kylään!

— Sano syysi . . . sano syysi!

— Elä mene kylään! Elä mene —!

Vaan ei totellut metsävaris, kylään lähti. Lensi peltojen yli lähimpään taloon ja istahti riihirakennuksen harjalle. Siinä katseli ja kuulosteli. Katseli pääskysiä, jotka lentelivät pou-

taisella taivaalla talon ympärillä ja tuon tuostakin pistäytyivät räystäiden alle; kuulosteli sitä sirinää, jota poikaset pesissään pitivät joka kerta kun emo heidän luokseen lensi.

Ei varis väkisin ota, ei tee ilmitappelua heikompairsakaan kanssa, vaan odottaa otollista hetkeä varkain viedäkseen. Kun kaikki pääskyt taas olivat poissa, lentää kahnautti varis riihen katolta koivuun, joka oli aitan takana. Siinä istui hän ja oli maailmaa katselevinaan, höyheniään kynivinään. Vaan vesi kihosi kielelle, sillä aitan joka nurkassa oli pääskyn pesä ja sen sisässäkin tuntui niitä olevan. Ne olivat kuitenkin vähän vaikeasti käsiin saatavissa. Hän laskeutui oksalta oksalle, kurkotteli ja katsasteli, piiloutuen aina puun rungon taa, kun kuuli pääskyjen tulevan. Yhdessä nurkassa oli nurkkahirren pää jäänyt muita vähän pidemmälle, hän pudottautui siihen ja siinä oli pesä nokan saavutettavissa.

Pöytä oli katettu, ei muuta kuin ojentaa ja ottaa. Pesä oli täynnä parhaan makuisia poikasia. Vaan tässä ei niitä käy syöminen, hän kantaa ne yhden kerrassaan tuonne riihen katolle, latoo ne siihen riviin, ottaa sitten yhden kerrallaan nokkaansa ja keikauttaa päätään takaisin . . . ei tapa, nielasee vaan elävältä, panee parempaan talteen . . .

Hän työnsi nokkansa pesän sisään ja kun se

tuli sieltä ulos, oli siinä puoli-alaston pääskyn poika poikkiteloin räpistelemässä. Ja hän levitti siipensä, otti vauhtia jaloillaan ja lähti kiireesti lentämään riihen kattoa kohti.

Mutta herra varjele sitä elämää, mikä siitä yhtäkkiä syntyi!

— Jo viep'! kuuluu kirkaisu ilmassa kuin olisi veitsellä vihlaissut. — Jo viep'! Jo viep'! vastaan huutoon toisaalta jostain.

Vaan varis on tottunut siihen, että pikkulinnut pesiään puolustavat eikä hämmästy huudoista. Pitäähän niiden saada vähän huutaa, kun eivät muutakaan mahda. Ja rauhallisesti lentää hän riihen katolle, laskee siihen saaliinsa, joka vielä elää, ja lähtee lisää noutamaan. Hänellä on syömäsuunnitelmansa valmis ja hän ei aio häikäillä, ennenkun on sen loppuun suorittanut, kun on kerran tänne saakka tullut.

Mutta yhä kiihtyy huuto ilmassa, se kuuluu läheltä ja kaukaa, tästä talosta ja naapuritalosta, ja tuossa tuokiossa koko kylästä. Ilma variksen ympärillä alkaa viheltää ja vinkua, niinkuin olisivat tuhannet piiskat sitä pieksämässä ja joka isku sattuu variksen selkään. Kaikki, mitkä siivilleen kyennevät: pääskyt, peipot, leppälinnut, varpuset, västäräkit pellolta ja rastaat pellon takaa rientävät hätään ja huutavat ja kirkuvat ja rätisevät ryöstölinnun korvaan. Mustanaan on ilma täynnä kiusanhenkiä, joka

taholta ne päälle täyttävät, edestä ja takaa, ylhäältä ja alhaalta, ahdistavat kipenöivin silmin ja terävin nokin kuin neuloin ja pienoisin kynsin kuin naskalien nenin.

Vähät hän nokista ja kynsistä, ne eivät pysty hänen pitkään harmaaseen kauhtanaansa, mutta se huuto ja kirkuna, se häntä hermostuttaa. Herättävät koko maailman, huutavat kaikki katsomaan epäonnistunutta yritystä . . . salaa luuli sen saavansa tehdyksi, nyt siitä tuli tämöinen häpeä . . . ja kanatkin kaakattavat ja kukot kotkottaa ja hanhet huutavat . . .

Hän lentää edestakaisin kylän kattojen yli, ei tiedä mihin piiloutua, mihin häpeänsä peittää . . . ei ole puita täällä niinkuin metsässä, ei saa eksytetyksi, jälestään haihdutetuksi.

Hän suuttuu, tekeytyy haukaksi, koettaa kopata kiinni lähimmän kiusanhengen. Mutta siitä kadottaa hän tasapainonsa, tuuskahtaa nokalleen ja heittää hullunkurisen kuperkeikan ilmassa . . .

Sitä riemua . . . sitä hurraahuutoa! . . . sitä vahingon iloa! . . . ne häpäisee, sadattelee . . . ja harakkakin, variksen vanha kilpailija ja ka-dehtija, hyppii ilmassa ja nauraa ja siipiään räpyttää.

Peltovaristenkin on täytynyt nousta vaolta meteliä katsomaan.

Kun vainottu varis näkee sukulaisensa aidan-

selällä, rientää hän minkä kerkiää heidän luokseen apua saamaan. Sen nähtyään heittävät pikkulinnut hänet heidän huostaansa ja palavat takaisin kylään.

Mutta ei saa metsävaris apua sukulaisiltaan-kaan.

— Enkös jo varoittanut! sanoo vanhin varisten kongressissa. Siellä maiden takana saattaa se käydä laatuun, mutta täällä rintamailla ei sitä enää suvaita. Meillä on täällä peltojen puolella olemassa semmoinen lintujen välinen sopimus, että suurisiipisten pitää antaa pikkupyrstöisten olla rauhassa. Me emme rakasta sitä rähinää, joka aina syntyy siitä, kun heitä häiritään. Sentähden on parasta, että lennät kiireimmän kautta kotiisi. Jos kerran vielä koettaisit, niin täytyy meidän ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteihin.

Metsävaris lähti nolona lentää laahustamaan takamaita kohti, josta oli tullutkin. Eikä häntä ole sen koommin nähty näillä asioilla liikkumassa.

Jonka vuoksi tästä tarinasta on oppi otettava semmoinen, että kun kaikki pikkulinnut vain ovat oikein yksimieliset, eivät heille variksetkaan mitään mahda.

PIENET JA SUURET.

Kuka sen on sanonut, että ne suuret ja voimakkaat ovat mahtavat ja että ne pienet ja vähäväkiset ovat heikot? Että ne suuret pieniä johtavat, ja ne voimakkaat heikoille lakeja laativat?

*

Taivas on tyven ja sininen ja meren pinta sileä. Maininki vain silloin tällöin loiskahtelee kaukaisia kareja vastaan kuin unissaan huoahdellen, sillä meri ei koskaan nuku eikä koskaan rauhoitu.

Loivan kallioniemen liepeitä nuoleskellen virtailee hiljainen merivuo ulapalta tullen ja ulapalle menen. Tänään kulkee se tänne, eilen kulki tuonne, ei kukaan tiedä, mikä on sen määrä ja mikä sen tarkoitus. Mutta meriheinän metsä huojuu aina ja limojen latvat taipuvat aina tottelevaisina sen mukaan. Pohja kuumottaa totisen ruskeana läpi vihreän veden

ja uhkaavana uppoo jyrkkäyksen rinne salaperäiseen syvyyteen.

Ihan pinnalla, niin että viri tyynessä vedessä käy, uida lirittää pikku-kalain lauma vastavirtaan pitkin jyrkkäyksen rajaa, yli synkän pohjan ja yli limojen latvain. Päättömän pitkänä nauhana näkyvät ne mereltä tullen ja merelle mennän kulkevan ohi niemien, ylitse karien ja pitkin rannikkoa, jonka poukamissa pistäytyvät ja jonka kiviä kiertävät.

Mistä tulevat ne ja minne menevät? Ei näytä heillä olevan johtoa mitään, ei tietoa siitä, mitä maalia kohti kulkevat, — ei johtona muuta kuin tieto toisistaan, ei maalina muuta kuin vastavirta. Ei hetkeksikään eroa yksi satain tuhansien parvesta, ei hetkeksikään muuta jono suuntaansa, joka on niin varma kuin ei se koskaan olisi muuanne päin vienyt. Se on kuin satain tuhanten pienoisten yksimielisyydestä syntynyt yksi ainoa jättiläisolento, joka meret kietoo ja sen niemet ja saaret syleilynsä sulkee.

Mutta vanavedessä tämän meren jättiläisen vaanivat meren pedot, hauvit, ahvenet ja muut ahnaat. Suomukset kiillellen kullalle ja kuparille niinkuin sotatamineet ja evät punaiselle paistaen niinkuin sotaliput ja selässä ruotiset keihäät ja suussa terävät hampaat vartovat ne kivien koloissa ja limakoiden kätköissä kuin ryöväri-ritarit linnoissaan ja hyökkäävät sieltä, sil-

mät tuikeina päässä ja suut selällään, ohi kulkevain kimppuun. Heitä kutsutaan merien kuninkaiksi ja rantojen ruhtinaiksi ja he luulevat itsekin niitä olevansa. Ja nuo pienet tuossa, ne ovat heidän alamaisiaan, joista he elävät, nielevät niitä minkä kiireelle kerkiävät.

Mutta mitä välittää satain tuhanten parvi siitä, mitä heitä muutamat hauvit ja ahvenet hävittää! Tuskin huomaa se heidän läsnäoloon, tuskin välittää se heidän tieltään väistää. Ei heidän rintamansa hyökkäyksistä murru, ei kulkunsa siitä häiriinny. Joku yksityinen hypää syrjään, ponnahtaa ilmaan ja koettaa paeta, mutta suuri lauma jatkaa matkaansa, niinkuin ei mitään olisi tapahtunut. Eivät ne asetu vastarintaan, eivät pakene, eivät edes kiirehdi kulkuaan. Merivirta se vaan määrää heidän nopeutensa ja heidän matkansa suunnan, eikä hauvit ja ahvenet.

Ja näiden suurten täytyy seurata noita pieniä, meren kuninkaiden täytyy aina uida alamaistensa vanavedessä — elääksensä. Pienet kalat pitävät aina oman suuntansa, suuret saavat mennä, minne heitä viedään.

*

Pienet kalat ovat kansoja, suuret ovat heidän sortajiaan.

Mutta kuka on sen nyt sanonut, että ne suuret ja voimakkaat ovat mahtavat ja että ne pienet ja vähäväkiset ovat heikot? Että ne suuret pieniä johtavat, ja ne voimakkaat heikoille lakeja laativat?

ELUKOITA LAITUMELLA.

Tyytymättömästi möyrien kulki kartanon karja talon suurilla takamailla. Oli puute ruuasta ja ikävä parempia laitumia. Hakamaat, kesannot ja läheiset lehdot olivat jo niin paljaiksi jyrityt, ett'ei siellä enää ollut mitään ottamista.

Sentähden täytyi karjan turvautua takamaihin. Siellä oli kasketuilla ahoilla, lampien rannoilla, soiden laidoilla ja purojen varsilla vähän enemmän ruokaa. Mutta matka oli sinne pitkä ja tuli joka päivä yhä pitemmäksi sitä mukaa kuin karja syödä ehti, niin että minkä lehmät syödessään lihoivat, sen he kotiin kulkiessaan laihtuivat. Ja syksymmällä alkoi ruoka kokonaan loppua.

Siitä syystä oli kartanon karja oloonsa tuiki tyytymätön ja pitihe pahalla tuulella. Se nurisi ja napisi ja sitä täytyi miesten asevoimalla estää aituuksiin murtaumasta.

Varsinkin oli karjassa kaksi tyytymätöntä: yksi iso härkä ja toinen kellokas, jotka aina edellä kulkiivat.

— On se hävytöntä, ett'ei suuri kartano pidä parempaa huolta karjastaan, möyrysi härkä.

— Ladot täynnä apilasta, pielekset pullollaan luhtaheinää, säesteli kellokas.

He seisoivat niittyaidan takana, jonka sisällä toiset niittivät, toiset kokosivat latoihin tuoksuvia luokoja.

— Jos ei tuo karja olisi niin tyhmää ja pelkurimaista, kyllä tietäisin, mitä tekisimme, virkoi kellokas.

— Mitä tekisimme?

— Vähän ne nuo veräjät ja veräjain vartijat edessämme kestäisivät, jos yksissä voimin rynnistäisimme. Yhdestä paikasta kun karkoittaisivat, me toiseen karkaisimme, yhdestä paikasta kun aittaa kohottaisivat, me toisesta kaa-taisimme. Vaan ei ole rohkeutta mullikkain rinnoissa. Kun kuka keppiä ojentaa, hännät suorina pakenevat.

Ja murinaan se jäi, ei uskaltanut karja kapiinaan nousta, ja yhä sai se elämisensä aitain ulkopuolelta etsiä.

Eräänä päivänä oli karja loittoutunut tavallista edemmä erämaahan, kun härkä ja kellokas, jotka aina edellä kulkivat, suolta mäelle noustessaan yhtäkkiä kohtasivat aidan. Hetken aikaa aitovartta noudatettuaan tulivat he tarkasti teljetylle veräjälle.

— Mikäs aituus tämä on? kysyi härkä veräjäpuiden läpi katsellen.

— Näyttää olevan kuin niittyaituus, on heinää kuinka paljon tahansa, vastasi kellokas.

— Eikös sieltä kuulu kellon kalkatusta?

Härkä ja kellokas kuuntelivat silmää räpäyttämättä ja korvaa liikauttamatta ja tulivat pian vakuutetuiksi siitä, että aidan takana oli lehmiä.

— Töyttäämmekö veräjän kumoon? kysyi härkä.

— Elähän . . . se voi olla kartanon aituus . . . katsotaanhan ensin.

Ja he lähtivät ottamaan selkoa siitä, mikä aituus se oli ja eikö aidassa ehkä olisi jotain aukinaista veräjää, sillä härillä ja lehmillä on synnynnäinen kunnioitus suljetuista veräjiä kohtaan — erämaassakin. Pian tulivat he nurkkaukseen, jossa aita kääntyi. Siinä näkyi vasta tehty niitty ja niityn reunassa oli lato ja aidattu pieles. Kaksi lehmää, pientä mutta lihavaa, käyskenteli niityllä ävärtä syöden.

— Kenenkä niitty se on? kysyi kellokas.

— Meidän on niitty, vastasivat lehmät.

— Mistäs sinne pääsee? kysyi härkä.

— Ei tänne mistään pääse.

— Mistäs te olette päässeet?

— Me olemme täällä aina olevia.

— Kenen lehmiä te olette?

— Tuon mökin.

Siellä oli todellakin vähän ylempänä mäen rinteellä mökki.

— Tottahan sinne täytynee jostain päästä, arveli kellokas ja lähti aituusta kiertämään. Härkä kulki möyryten perässä ja muu karja tuntui jo nousevan notkosta.

He tulivat aholle, ahon laidassa oli mökki ja mökin ympärillä oli peltoja ylempänä ja alempana niittyjä. Pelloilla oli viljasta osa vielä leikkaamatta, toinen puoli oli jo kuhilaalla. Oli ruista, oli ohraa, oli potaattimaata ja nau-ristakin. Se tuoksui niin makeasti sieramiin. Mutta kaikista makeimmin lemusivat mökin pihalle levitetyt ja aidoille ja portaille heitetyt kerput ja keruutöryt.

Olisipa siellä ottamista! Olisipa siellä, millä vatsansa täyttäisi! Jopa siinä käskisi päiväpaisteisella pihamaalla märehkien loikoa! — Vesi valui pitkänä kinana kellokkaan suusta ja härkä nuoli ahnaasti sieramiaan.

Mutta portti pihamaahan oli suljettu ja kaikki veräjät tarkoin teljetyt, ihan kuin heidän uhal- laan, vaikk'ei ihmisiä näkynyt. He seisoivat pihaportin takana ja miettivät. Kellokas koet- teli nostaa säppiä sarvellaan, mutta se ei nous- sut. Härkä nosti kaulaansa aidan selälle, mutta aita oli liika korkea yli hypätä.

— Tämä on meidän kartanon mökki, päätti yhtäkkiä kellokas.

— Mistä sinä sen tiedät?

— Oletko koskaan kuullut muiden mökeistä puhuttavan? Kaikki mökit maailmassa ovat meidän kartanon mökkejä.

Härältä pääsi ilon mölähdyks ja hän muisti jotain.

— Syötiinhan viime kevännäkin yhden mökin viljat eikä siitä meille mitään tullut. Pidimme hyvänämme. Mökkien aituukset saa kyllä syödä, kunhan ei kartanon omiin aituuksiin koske.

— Joko rynnistän? kysyi härkä. Joko heidän portin pääni yli?

— Elähän vielä. Lähdemme vielä hakemaan, olisiko missä mukavampaa paikkaa, — sillä härillä ja lehmillä on, niinkuin jo sanoin, synnynäinen kunnioitus suljetuita veräjiä kohtaan.

He lähtivät kiertämään, mutta eivät löytäneet missään mukavampaa paikkaa: ei auki unohtunutta veräjää eikä matalampaa aitaa. Kaikki oli yhtä korkeaa ja yhtä tukevaa pisteaitaa, seipäät paksuista katajista ja vitsakset sitkeistä näreistä, ja he tulivat takaisin samaan nurkkaukseen, missä olivat nähneet lehmät niityllä. Ne olivat siinä yhä vieläkin.

— Minkätähden niillä noilla pitää olla parempi laidun kuin meillä? — sanoi kellokas.

— Se on hävytöntä, että kaksi mökin mulkkaa syöpi vatsansa täyteen yksiltä jalkainsa sijoilta, kun koko kartanon karjan täytyy kuloja kankaita kaluta! — kiivasteli härkä.

— Ei saa tulla vieraaseen niittyyn, varottivat mökin lehmät, kun näkivät härän kyömistävän kaulaansa. — Ettekö näe, että siinä on aita?

— Takamailla ei saa olla mitään aitoja; laitumet täällä ovat kaikille yhteiset, sanoi kellokas.

— Pois aita! mörähti härkä.

Ja härkä työnti aitaa sarvellaan, koettaen sitä kumoon kaataa. Aita rutisi, mutta ei kaatunut.

— Se panee vastaan! sanoi härkä.

— Puske tiukemmin! kehoitti kellokas.

— Sarvet tarttuu kiinni! huohotti härkä.

— Elä sillä lailla, neuvoi kellokas. Työnnä sarvesi alimman aidaksen alle, siitä seipään kohdalta, ja nosta . . . näin! . . . niin! — Kas niin!

Härkä teki taaskin, niinkuin kellokas neuvoi, seipäät nousi, aita nousi seivästen kanssa ja kaatui maahan. Kellokas ja härkä astuivat kaatuneen aidan yli niittyyn ja muu karja seurasi perässä . . . n i i d e n ei tarvinnut muuta kuin astua sisään valmiista aukosta.

Syötiin siinä ensin mökin säästöt: pieles ja lato. Särettiin sitten väliaita ja mentiin niitystä

peltoon. Ahmittiin ohrasta ja rukiista mikä jaksettiin ja lahmattiin jalkoihin loput. Väliin maistettiin nauriin kaalia ja purtiin jälkiruuaksi itse nauriitakin. Mökin lehmät ajettiin ulkometsään ja annettiin lämpöiset lähdöt joka kerta kuin yrittivät sisään.

Kun eivät härkä ja kellokas enää syödä jakaneet, hakivat he sopivata, pehmoista makuupaikkaa ja köllähtivät märehdimään keskelle mökin pihaa kerppujen ja keruutörkyjen päälle, ja muu karja teki samoin.

Siitä tapasi heidät mökin mies palatessaan iltasilla kartanon päivätöistä. Kovasti pahastuen, kun näki vuoden vaivat menetetyksi, tarttui hän ensimmäiseen seipääseen, ja kun eivät hyvällä lähteneet, mäikytti hän selkään kellokasta ja iski kintuille härkää, ajoi pois pahantekijät pihaltaan ja kyyditsi karjan kotiinsa, — uskalsipa vielä mennä kartanon herralle valittamaan ja vaatimaan korvausta kärsimästään tappiosta.

Vaan korvilleen sai mökin mies korvauksen sijasta ja menetti vielä mökkinsäkin. Karjan kipurahoista otti herra sen omaan haltuunsa, löi pellot ja niityt laitumeksi ja teettää nyt elukoilleen kesähuvilaa torpan tuvasta, jota parhaallaan puretaan.

KOKKO JA KOKON POIKA.

Kun kokko ilmojen kuningas oli saanut poikansa siihen ikään kasvatetuksi, että tämä kykeni lentämään ja omin päinsä elatustaan hankkimaan, vei hän hänet korkealle vuorelle, vanhan kuivuneen hongan latvaan ja puhui hänelle näin:

— Poikani, sanoi hän, — siinä on maailma allasi, tuolla näet toisella silmälläsi erämaat ja tuolla viljellyt vainiot. Ennen vanhaan olivat kaikki maat erämaita, ja silloin me koukunokkaiset ja teräväkyntiset olimme koko maailman valtiaita. Maailma ja kaikki sen kansoittajat olivat meitä vastaan ja me laadimme niille lakimme ja kirjoitimme sen kynnellämme niiden selkänahkaan, jotka eivät ilman alistuneet. Kaikki riista sekä ilmassa että maassa oli meidän karjaamme ja me olimme sen karjan korkeita paimenia; oitimme joukosta omamme, kun tarvitsimme. Nyt on toinen puoli maailmaa viljelyksessä. Näetkö tuolla nuo lampaat, nuo

lintulaumat, nuo kana- ja hanhiparvet, jotka siellä määkien ja kaakottaen käyskentelevät, — kaikki nuo kynnettömät ja hampaattomat ja heikot, jotka nyt ovat herroja. Ne ovat ne, joita varten lait laaditaan ja joita myöten maailma mukautuu. Heitä nyt suojellaan ja meitä vastaan on vaino ainainen vireillä. Meidän päästämme on hinta pantu ja rastaatkin ovat rauhoitettuja, pyilläkin on puolustajansa, vesilinnuilla vartijansa, joka jänikselläkin korkea kaittijansa.

Se on nyt tätä aikaansa tämä, mutta odota, poikani, odota, kohta on lopussa heikkojen heruus ja kovakouraisten aika käsissä, voiman laki entisessä voimassaan!

Katsohan, ennen olimme pedot petoja toisillemmekin. Kun karhu jalopeuran tapasi vasikkaa tappamassa, kävi kimppuun, teki tappelun ja vasikka juoksi tiehensä. Kokko kun kalasääsken näki haukia kantamassa, sitä heti ahdistamaan ja hauki pelastui. Nyt on toiset pidetty tuumat, nyt emme toisiamme ahdistaa, vaan vieläpä autammekin. Kun ei kettu lampaalta henkeä saa, tulee susi avuksi ja saaliin jakavat; kun ei susi hevosta voita, rientää karhu hätään ja tasan panevat. Kun sinä, kokon poika, et yksin saa jänistä ulos näreiköistä, huu-dat vain ja rientävät närhit ja harakat häntä peloittamaan ja sinä aukealta isket. Sinä lihan

viet, vaan jätät heille suolet ja sisälmykset. Näin yhdessä metsästelemme, näin sovussa so-
taa käymme — ja voitto on meidän.

Erämaa yhä pienenee, saalis täällä yhä vä-
henee, emme erämaista enää välitä. Yöksi tänne
lennämme, aamun valjetessa asutuille maille las-
keumme, yli viljeltyjen vainioiden vaakumme,
aina vaanien, aina valmiina iskemään. Siellä
on saaliit äärettömät, siellä liha laumoittain
laitumella käy. Siellä karitsoita, siellä vuonia,
siellä kesyä siipikarjaa kuin muurahaisia metsä-
tiellä. Me ille lampaitaan lihottavat, meille
riistaa rauhoittavat, ja kun on aikamme tullut,
otamme, anastamme, väkevämmän oikeudella
omistamme — ja silloin on kokko taas ilmojen
kuningas ja haukka kaikkien heikkojen herral

Näin puhui kokko ja pojan silmät säteili, kyn-
net koukistui, pyrstö laajeni ja siivet lentoon
levisi.

— Elä vielä! Odota hiukan! Emme ole vielä
valmiit, eivät ole joukkomme järjestetyt noille
isoille aukeille uskaltaaksemme. Vielä on pe-
doilla pelko vainioiden viljelijöitä eikä ole sinne
yksin hyvä mennäksesi. Vaan ehdimme vielä,
ei ole kiirettä, vielä on rajamailla riistaa. Tuolla
on pikkutalo peltoineen muista erillään, tuolla
torppa yksin erämaan reunassa. Siellä on saa-
lista vielä sinun osallesi, sieltä ota, sieltä iske,
mitä saat, iske lampaita, teurasta vuonia, kaada

karitsoita. Hyvän työn teet, yhteistä asiaamme edistät: pikkutalot pahimpia vihollisiamme, niistä viljelyksen rutto korpiin leviää. Niitä vainoo, niitä säälittä syö, elä lapsiakaan säästä, liinapäitä, — helposti heidät marja-ahoilta yllätät . . . ei kuulu parkunsa pihoihin, ei itku isoihin kylihin . . . onnekseksi otat, makoseen suuhusi syöt ja pojillesi syötät, niinkuin minä sinulle syötin . . . siitä luontosi lujeni, siitä nokkasi koukistui, siitä kyntesi teroi . . .

Lähde, lennä, tee niinkuin neuvoin, olkoon se politiikkasi, poikani — ja kohta ei kysytä enää lampaiden lakia, ei oinasten oikeutta, ja kohta on kukistettu heikkojen herruus.

HÄRKÄTAISTELU.

Oli ennen muinoin Don Carlos, Espanjan kuningas, kutsunut kaikki hovinsa herrat ja naiset, kaikki pääkaupunkinsa parhaat ja kaikki valtakuntansa kuuluisimmat, oli kutsunut heidät Madridin suureen sirkukseen katselemaan härkätaisteluita, jotka hän isäinsä valta-istumelle astumisensa vuosipäivänä oli heidän huvikseen käsenyt toimeenpanna.

Jo kauvan oli tätä kansallista juhlaa, jota jalompaa ei Espanjan kansa toista tiennyt, valmistettu, sillä siinä piti tarjottaman näytelmä, jota ei Espanjassakaan oltu ennen nähty. Härät, joita vastaan maan parhaiden toreadorien tuli taistella, olivat sitä varten tuodut kaikkialta maailmasta maiden ja merien takaa. Siellä piti oleman härkiä Amerikasta ja Intiasta, Englannista ja Italiasta, Itävallasta ja Liettuan metsistä, Unkarin ja Venäjän aroilta, pitipä olla Itämeren takaisista maistakin, joiden nimiäkään ei oltu ennen kuultu, piti olla kesyinä syn-

tyneitä ja sekä villeinä että puolivilleinä pyydystetyitä.

Suurella uteliaisuudella ja jännityksellä, jopa kiihkollakin odotettiin sentähden näytelmän alkamista. Kun kuningas oli hovinsa ja kansansa keskeen punaisella verhotulle istuimelleen asettunut, ajoivat taistelijat sisään arenalle: ajoivat ensiksi ratsastavat pikadorit eli pistäjät, ritareiksi puettuina ja varustettuina peitsillä kuin pitkällä kynillä; heidän jälkeensä astuivat silkkisillä, heleävärisillä nauhoilla koristetut banderillerot; ja lopuksi tulivat itse taistelijat eli toreadorit, upeissa vaunuissa ajaen, hienosti puettuina, vasemmassa kädessä härkää ärsyttävä punainen vaate ja oikeassa kirkas keihäs sydäntyneen rinnan lävistämistä varten, — kaikki nämä käyden kuningasta tervehtimään ja saaden häneltä luvan veristen leikkien alkamiseen.

Ja niin pian kun pikadorit ovat asettuneet puoliympyrään vastapäätä el Toril'in eli härkätallin ovea, josta eläimet päästetään sisään, ja banderillerot pitkin arenata hajauneet, antaa kuningas merkin ja tallin ovi avataan. Härkä hyökkää ulos ja koukistaa niskansa ja käy pikadorien kimppuun. Pikadorit häntä hevostens selästä peitsillään pistävät ja väistävät hänen vimmaansa, joka kiihtymistään kiihtyy. Hevonen toisensa perästä haavoittuu ja kaatuu maa-

han. Mutta kun pikadorit ovat poistuneet, on banderillerosten vuoro astua härkää yllyttämään, sillä tarkoitus on saada hänet vihasta silmittömäksi ja kiukusta sokeaksi heittämällä hänen selkäänsä teräväkärkisiä keppiä, joissa kirjavat nauhat hulmuavat. Kivusta mieletönnä karkaa silloin haavoitettu ympäri arenaa, etsien vihollista, joka häntä aina takaa uhkaa ja aina edestä väistyy. Silloin astuu toreadorien ensimmäinen, espadaksi kutsuttu, hänen eteensä ja hänelle punaista vaatettaan huiskuttaa ja kirkasta keihästään välkyttää. Viimeiset voimansa kooten hyökkää härkä häntä sarviinsa seivästämään, mutta vielä kerran väistää vastustaja ja kun sarvet vaatteesen sotkeutuvat, uppoo espadan säilä sydämmeen, ja siihen kaatuu vainottu, vuodattaen verensä arenan hiekkaan, kuninkaan ja hänen kansansa huviksi, heidän huudolla ja kukkasilla tervehtiessä suurta sankaria.

Niin kaatuivat Intian härät ja kaatuivat Amerikan, kaatuivat puhvelit, bisonit, kaatuivat kaikki kuninkaan jalkojen juureen, niinkuin jo olivat kaatuneet ne kansat, joiden maista olivat tuodut. Ylen oli näytelmä ihana ja innostuttava ja sitä mukaa nousi mieliala kuta etäisemmistä ja oudommista maista olivat kotoisin härät, jotka vuorotellen arenalle ajettiin. Sillä hyvin oli Espanjan kuninkaasta ja hänen kutsutuista vieraistaan huvittavaa nähdä, miten eri tavalla

tapattivat itsensä eri härät. Yksi syöksyi kohta ulos tullessaan espadan miekkaan, toinen saatiin vasta pikadorien peitsillä raivostumaan, kolmas pelästyi ja pakeni, mutta turvautui lopulta banderillerosten vainoomana sarviinsa hänkin ja sai surmansa, — sillä ei sallinut arenan jalo laki pakenevaa tappa, ainoastaan kaksintaistelussa kaataa. »Elköönkä seisovankaan härän sydämeen miekkaa syöstäkö, vaan odotettakoon h y ö k k ä y s t ä ja saakoon hän s i i n ä surmansa» — niin kuului arenan toinen ikimuis-toinen ohje, jonka Espanjan kaikki kuninkaat, sirkusten suosijat, olivat noudatettavaksi vahvistaneet.

Korkeimmilleen oli noussut katsojain innostus. Heidän poskensa hehkuivat, silmänsä paloivat, viuhkat välkkyivät ja töyhdöt teiskuivat, — naurettiin, huudettiin, hurrattiin ja ilma oli kirkas ja kuuma, täynnä hajuvesien tuoksua ja verihöyryjä. Viimeinen taistelun kohtausta oli suorittamatta, yksi oli härkä vielä jälellä.

Asettuivat pikadorit taas tavallista lukuisampina puoliympyrään tallin oven edustalle ja hajaantuivat banderillerot ympäri arenaa ollakseen joka taholla valmiina. Espada, joka nyt astui esiin, oli kaikista taistelijoista taitavin ja kuuluisin, oli kaikkien suosikki ja otettiin hänet myrskyisillä hyvähuudoilla vastaan. Odotettiin jotain erinomaista, loistavaa loppua, jonka ver-

taista ei ennen oltu nähty, sillä härkä, jonka kuolema päättäisi juhlapäivän, oli kotoisin kaukaisesta maasta, pohjoisten merien takaa, jossa villipetoja vilisee ja jossa ihmiset tiedettiin olevan yhtä vилlejä kuin pedot. Lienee härkäkin, sieltä tänne tuotu, tavallista villimpi ja väkevämpi.

Mutta hämmästyksen huudahdus kävi kautta suuren sirkuksen, kun odotettu eläin ilmestyi arenalle. Se oli pieni ja vähäpätöisen näköinen, oli lyhytsarvinen ja matalajalkainen mullikka. Eikä tullut töytäten ulos ovesta, niinkuin muut, vaan oli väkisin sarvista sisään kiskottava, yhden edestä vedettävä, toisen takaa työnnettävä.

— Es un burro! — Aasi! Pässi! — huudettiin ylhäältä.

— Es un porco! Es un porco! — Porsas! Porsas! — kiruttiin toisaalta ja yksi ainoa iso yhteinen naurunhohotus täytti sirkuksen alhaalta ylös, eikä kuningaskaan voinut olla suutaan hymyyn vetämättä.

Mutta kun härkä oli päässyt arenalle, pyörähti se tiukasti ympäri ja miehet, jotka sarvissa kiikkuivat ja toiset, jotka hännässä riippuivat, lensivät kuin lingottuina selälleen maahan.

Vaikenä nauru, kuului hyväksymishuutoja.

— Ei tiedä! — Varokaa itseänne siellä! — Tukevat on sarvet! — Tanakka on niska! — Nopsa on jalka!

— Pian hän siitä suoriutuu! Sylipainissa hän sen voittaa!

Ja vetoja lyötiin ja jännitys nousi.

Päästyään irti töksähti härkä yhteen kohti, pää pystyssä ja häntä vähän koholla, ja tarkasteli outoa ympäristöä.

— Oritta leikkii! huudettiin taas.

— Sammakko sonniksi puhallakse! Kohta halkiaa! Varokaa!

Vaan toiset pitivät yhä pienen härän puolta. Sen asento oli kaunis, sen vartalo oli sopusuhainen, sen jalka tarmokas, se voi olla vaarallisenkin vastustaja.

Vaan ei se koukistakaan niskaansa, ei syökse sarviaan alas eikä käy kavioidaan maata kaapiin, niinkuin härkän on tapana yleisöään tervehtiä. Seisoo siinä samassa asennossa, niinkuin tahtoi tietää, mistä on kysymys, mitä tahtovat kaikki nämä monet ihmiset.

— Auttakaa alkuun! Työntäkää tielle! Te pelkätte, pikadorit! huutaa hermostunut yleisö.

Pikadori lähestyy varovasti kaarrellen, pyrkien sivulta päin pistämään, sillä ei tunne hän outorotuisen härän tapoja, ja kuta pienempi härkä on, sitä nopeampi on se liikkeissään ja sitä vaikeampi väistää.

Pikadori pistää häntä. Hän pyörähtää päin, niinkuin hämmästyneenä, niinkuin kysyen, mitä se hevosineen häneltä tahtoo, mutta ei koukista

niskaansa eikä ojenna sarviaan, — saa uuden piston uudelta pikadorilta ja tekee samoin, — näkee kohta koko lauman päälleen käyvän — ja pakenee. Juoksee ympäri arenan, etsii ulos pääsöä, vaan ei löydä, sillä portti on kiinni, — yrittää hypätä yli aitauksen, vaan ei ylety.

— Pelkuri! Pelkuri! huutavat tuhannet suut ja sadattelevat ja manaavat espadaa kiihkein sanoin: — Pysähytä hänet! Pysähytä hänet!

Vaan joka kerta kun espada asettuu eteen ja heilauttaa vasemmalla kädellään punaista vaatettaan ja nostaa oikealla välkkyvätä miekkaansa, hölmistyy härkä, pysähtyy, ei ymmärrä, ei käy kimppuun, pyörähtää ohi — ja miekan täytyy vaipua maata kohti.

Huudoilla, vihellyksillä ja sadatuksilla ilmaisee yleisö ajatuksensa toreadorin turhista ponnistuksista.

Käyvät nyt banderillerot hänen kimppuunsa ja heittävät nauhoitettuja nuoliansa härän niskaar. Kun nuoli sattuu ja uppoo ihoon, hypähtää hän ja koettaa pudistaa sen pois, heittäytyy maahan, kierii siinä, saa toiset nuolet irtautmaan, mutta työntää toiset yhä syvemmälle . . . karkaa taas kivusta mietetönnä arenan ympäri sen aitovartta pitkin ja päätyy viimein kuninkaan istuimen kohdalle, pysähtyy siihen, peräytyy aitausta vastaan ja siihen äkäytyy. Koko sirkus hänelle huutaa ja kiljuu, kaikki pikadorit

ja kaikki toreadorit, ylyttääkseen, kiihoittaakseen, mutta hän ei liikahda, ei päästä ketään taaksensa, seisoo päin vihollisiinsa, kuninkaan loosi suojana selkensä takana, sarvet tanassa — mutta ei tee hyökkäystä, ei ota ensimmäistä askelta.

— Pian! Pian! Tee tehtäväsi, toreadori!

Mutta toreadori tekee epätoivoisia liikkeitä. Hän ei voi mitään niin kauvan kun ei härkä tee hyökkäystä.

— Vastustele, pöllö! Lävistä toreadori! — Seivästä hänet sarviisi! huudetaan ylhäältä härrälle. — Aja ulos se! Lopeta! Lopeta! huudetaan toisaalta toreadorille ja mädänneitä munia ja pahenneita hedelmiä alkaa lennellä areenalle.

Mutta härkä ei liikahda, ei vaikka pikadorit taas pistävät yhdeltä puolen ja banderillerot toisaalta heittävät nauhoitettuja nuoliaan hänen selkäänsä. Hän seisoo kuin jäykistyneenä, sarvet yhä tanassa, tuijottaen eteensä arenan hiekkaan, johon verensä valuu päästä ja kaulasta ja kupeita pitkin.

Mitä se aikoo? Aikooko siihen äkäytyä? Eikö aijo hyökkäystä tehdä, eikö aijo pakoonsa lähteä? Aikooko siihen kuolla — seisoallaan — kuninkaan jalkojen juureen verensä vuodattaa?

Melu taukoo hetkeksi. Mitä on tästä tuleva? Semmoista ei ole ennen nähty! Ett'eikö espadosta ensimmäinen, joka kaikki maailman härät

voitti, saisi tätä pientä ja vähäpätöistä päiviltä? Mutta sehän on häpeä hänelle, se on häpeä koko espadain kuululle ammattikunnalle, nöyryytys koko isolle Espanjalle!

Melu alkaa uudelleen, vihellykset, sadatukset, pilkkanauru vinkuvat viimana espadan ympärillä.

— Lopeta! Lopeta!

Mutta espada ei liikahda, seisoo ja odottaa, vartoen merkkiä kuninkaalta, sillä ainoastaan hän voi muuttaa härkätäistelun ikuiset säännöt ja antaa käskyn kuoliniskun antamiseen.

Kuningas epäröi, espada epäröi ja aikoo jo pistää miekkansa tuppeen.

Mutta silloin vingahtaa raivoisa, vimmastunut, läpitunkeva, vihlaiseva vihellys läpi koko sirkuksen: — Fiasco! — Fiasco! — yleisön arvostelu epäonnistuneesta näytelmästä — kaikki on menetetty — kaikki vaikutus pilattu — koko komea näytäntö päättyy pilkkaan ja nauruun.

Eikä espada enää epäröi. Hänen miekkansa välähtää, hän hyökkää härkää kohti ja upottaa sen kahvaansa myöten rintahan härän, joka hänen edessään seisoo, sarvet tanassa, eteensä tuijottaen. Härkä vaipuu polvilleen, kaatuu kylelleen, hurmeinen haava rinnassaan.

Mutta tuskin on se tehty, kun kuuluu kaikilta haaroilta huuto:

— Murhaaja! Teurastaja! — Murhaaja! Teurastaja! — Eikä tiedä ääriään katsojain inho.

Yrittävät huutamaan hovimiehet, pikadorit ja banderillerot: — Viva el espada! Viva el Rey! Viva Espana!

Mutta sirkus huutaa: — Alas espada! — Viva el heroico torito! Viva el chiquito heroico! — Eläköön pikkunen urhea härkä! — ja he heittävät alas arenalle kukkasia ja viuhkoja ja hattuja ja hautaavat niiden alle tuon pienoisen härän, joka, tuotuna kaukaisesta maasta pohjoisten merien takaa, Madridin suuressa sirkuksessa ja kuninkaan itsensä jalkain juuressa teurastettiin suurten juhlapäivän päättäjäksi — vaikk'ei ollutkaan sarviaan vainoojiaan vastaan seivästänyt.

ARKA OMATUNTO.

Hän oli hiljaisen näköinen, vanhanpuoleinen mies. Vaalennut tukka oli kammattu kahden puolen sileätä, korkeata otsaa. Silmissä oli lauhkea, vähän haaveellinen katse. Koko hänen olentonsa oli melkein naisellinen. Hän oli yksi noita hiljaisia maassa, jotka vähän puhuvat ja paljon miettivät. He ujostelevat suuria seuroja, pitävät uskonsa mielummin itsellään ja karttavat kaikkea, mikä heissä voisi herättää ihmisten huomiota ja erottaa heitä muista. Sentehtä ei hän, vaikka oli kuulunut heränneiden joukkoon ja yhä vieläkin siihen kuului, kantanut sitä pukua, jota nämä tavallisesti käyttävät. Hänellä oli vain sarkainen suora nuttu ilman körttiä ja kaksinappiset mustat liivit pystykaulusineen. Mutta kasvoista ja koko käytöksestä jo näkyi, että hän oli uskonnollinen. Ei hän kuitenkaan pyrkinyt puhumaan hengellisistä asioista, ja kauvan kesti, ennenkun sain

keskustelun kääntymään vanhan herännäisyyden aikoihin.

Itsestään hän vältti puhua, vaikka minä olisin halunnut tietää jotain siitä, mitkä syyt olivat vaikuttaneet suureen muutokseen hänen elämässään.

»Eihän se itse käännekohta kovin merkillinen ollut», — sanoi hän kuitenkin kerran ja kertoi minulle seuraavan pienen piirteen elämästään — »eipä kovinkaan, vaikka sen seuraukset olivat suuretkin. Minä olen papin poika ja isäni oli kappalaisena tässä samassa seurakunnassa, jossa minä nyt olen lasten opettajana. Minutkin pantiin kouluun ja kävinkinhän minä sitä muutamia luokkia, vaikka täytyi keskeyttää, kun ei terveys kestänyt istumista.»

»Olinkohan neljän-, viidentoista vaiheilla, kun kerran taas palattiin joululomalle kotiin. Meitä oli kaikki tämän puolikunnan pojat yhdessä matkueessa, ainakin noin kymmenkunta hevosta. Kun kerran oli päästy irti, niin annettiin luonnollemme täysi valta. Ei sillä hyvä, että ajettiin suurella melulla ja paljon huudolla talojen ohi ja heitettiin kompasanoja vastaantulijoille, yöpaikoissa sen lisäksi vielä mellastettiin ja juotiinkin. Sillä vanhemmat olivat ottaneet matkaveitä mukaansa ja tarjosivat niitä meille nuoremillekin, kun oli hupainen nähdä meidän humaltumista ja kujeitamme.»

»Olin minäkin saanut muutaman ryypyn, ja paljoko sitä siihen aikaan tarvitsikaan joutuakseen pois järjestään. Minä hihkuin ja hyppelin kievarin lattialla. Rekeen päästyäni sieppasin ruoskan, hyppäsin tasakäpälässä korjani perään ja huidoin silmittömästi ympärilleni hevosen karatessa täyttä neliä maantielle. Toverit huusivat minulle: »hyvä, hyvä!» . . . »se on oikein!» . . . »onpahan katajassakin tervaa!» — sillä selväpäisenä minä olin tunnettu hiljaiseksi ja ujoksi.»

»Sillä lailla sitä laskettiin maantietä myöten ja siitä jälle. Jäällä tuli heinä mies vastaan ja kun meidän täytyi ajaa tiepuoleen, niin läimäytin minä reen perässä seisten sen huonoa hevosta pitkällä piiskallani. Mies kirosi ja minä kirosin vastaan.»

»Mutta salmen poikki ajettua tultiin taas maantielle. Siellä oli pienoinen talo tien vieressä ja talon koira oli puhaltaunut maantielle eilimmäisiä haukkumaan. Se oli pieni, hienovillainen villakoiran pentu, joka edellä ajavain härnäyksestä oli vimmastunut ja terhenti lumihangessa kohti kurkkuaan. Ne koettivat sitä lyödä, mutta eivät osuneet. Minulla oli piiska piilossa. Minä annoin koiran tulla ihan likelle. Ja kun luulin ulottuvani, niin iskin sitä olkani takaa kaikista voimistani. Se sattui. Pitkä piiskan siima oli kiertynyt sen kaulan ympä-

rille. Surkeasti uikahtaen, yhden ainoan kerran vain, tuikkasi se suulleen lumihankeen ja siihen se jäi.»

»— Kepertyipäs! huusin minä ja heilutin voiton riemuksena piiskaani pääni päällä.»

»Koko joululuvan kaikui tuo koiranpenikan surkea ulvahdus korvissani. Koetin sitä haihdutella, en ollut kuulevinani sisällistä ääntä, joka tuon tuostakin muistutti minua. Koira! sanoin minä siihen.»

»Mutta kun palasimme taas juhlain jälestä kouluun, ajaa isä-vainajani, joka oli minua kyydissä, siihen samaan taloon hevostaan syöttämään. Isäntä istuu kamarissaan meille seuraa pitäen. Tulee siihen sitten hänen pikku poikansakin meille kättä pistämään.»

»— Mitäs sille Heikille kuuluu? kysyy isäni.»

»— Sano, sano, kuuluuko sinulle mitä, kehoittelee isäntä.»

»Mutta kun poika ei virka mitään, puhelee hänen isänsä hänen puolestaan:

»— Kuuluuhan tälle paljokin, se kun on nämä joulunpyhät itkenyt parhaan ystävänsä kuolemata. Sai se näet syksyllä koiranpennun hoitaakseen, niin se kuoli tässä joulun eilusviikolla tapaturmaisesti.»

»— Mitenkä se kuoli? kysyi isäni.»

»— Matkustavaiset sen tappoivat. Se oli

mennyt tiellä kulkevia haukkumaan, niin kuka lienee ollut roisto, joka oli sitä pistokkaallaan iskenyt niin, että se siihen paikkaansa typeryi suulleen lumihankeen eikä karva värähtänyt, kun ne sen sieltä kantoivat pihaan.»

»— Kuoliko se? kysyin minä ehdottomasti.»

»— Kuolihan se . . . mahtoi kuolla säikäyksestä vai liekö lyöntiäkin kuollut . . . ja siitähän sitä on meidän Heikillä surua ollut.»

»— No, on niitä jonkinlaisia jumalattomia, kun menepäs pientä pentua lyömään, sanoi isäni.»

»Minusta tuntui kuin olisin — murhan tehnyt. Eihän tuo ollut kuin koiran henki, joka meni, mutta ei se tapaus antanut minulle rauhaa vuosikausiin. En voinut saada mielestäni sitä raamatun lausetta, joka sanoo, että sen minkä te teette yhdelle niistä pienimmistä, sen teette te myös minulle, ja syntihän se on luontokappaleenkin tappaminen, kun sen tuolla lailla tekee.»

»Sellainen tapaus se minut herätti, sillä siitä jäi omalletunnolleni velka, joka pani muidenkin, raskampien ja suurempien suorittamista ajattelemaan.»

LAULULINTUJA.

Kolme kuvaa Italiasta.

Firenze I. X. 03.

Se on vanha tunnettu asia — mutta olkoon! Siitä melkein jokainen tänne saapunut pohjoismaalainen kauhistuen kirjoittaa. Se on kulunut aihe, auttamaton tosiasia — mutta olkoon! En voi mistään muusta kirjoittaa, ennenkun olen tästä kirjoittanut, en voi rauhoittua tätä maata ihaillemaan ja sen elämästä nauttimaan, ennenkun olen saannut puristetuksi rinnastani sen kivun ja sen kiukun, joka siinä kirvelee.

*

Oltiin Veronassa, tuossa Italian etehisessä, jossa tämän maan luonnon ja taiteen ihanuus meitä tänne tullessamme ensi kerran tervehtää, Siinä on Piazza dell' Erbe ikivanhoine rakennuksineen, lorisevine kaivoineen, tori, jossa aamuisin on kukkais-, hedelmä- ja vihannesmarkkinat somien teltojen alla, jossa liikkuu soreita, haus-

koja ihmisiä ja kuuluu sointuvia huutoja ja — lintujen lauluakin.

Olin jossain lukenut että sitä harvoin kuulee Italiassa lintujen laulua, ja ihastuin. Kävin vi-serrystä kohti ja tapasin peippoja, leivoja, sirkkuja, satakieliä häkin toisensa vieressä, ja joka häkissä — sokean linnun. Niiltä oli tulisilla neuoilla puhkaistu silmät sitä varten, että pa-remmin laulaisivat. Näkevä lintu ei aina laula, mutta sokea, nälällä kiusattu laulaa kohta, kun ulos tuotuna t u n t e e päivän valon. Laulaa halusta ja ikävästä ja toivosta sitä n ä h d ä k s e e n. Ja kutsuu siten näkevät luokseen.

Sillä nyt on täällä niinkuin muuallakin metsästysaika käsissä ja ne ovat nämä häkkeihin suljetut sokeat linnut myytäviä houkuttelulin-tuja, eläviä kuvia, joilta toisia ammutaan. Houkuttelulintu maksaa parikymmentä markkaa. Miksi niin kallis? Siksi että niitä kuolee monta, ennenkun yhden operatsiooni onnistuu. — Toi- sessa myymälässä riippuu ammuttuja peippoja, hemppuja, satakieliä, sirkkuja ja leivosia, kau-loistaan kimppuihin sidottuina — osoitteena siitä, että sokeat laulajat eivät ole turhaan säveliään virittäneet.

Tällä Piazza dell' Erbe'llä, vanhalla rooma-laisella forumilla, josta Bædeker sanoo, että se on yksi Italian kauniimpia paikkoja — »einer der malerichsten Plätze Italiens» — on

sen keskellä ikivanha marmorinen kaivorakennus, jonka muutamassa patsaassa on miehen korkeudella miehen kaulan paksuinen ruostunut rautarengas. Se on vanha kaakinpuu, häpeäpaalu, jossa ennen muinoin pahantekijöitä seisoitettiin . . . Tietäisin kenen siihen seisomaan kytkisin, jos minulla olisi se valta . . .

*

On ihana paikka Firenzessä, vähän matkaa kaupungista: auringonpaisteinen mäen rinne, joka alhaalta ylös laelleen saakka on viini- ja hedelmäpuutarhana. Siinä kasvaa omenia, viikunoita, persikoita, päärynöitä, siinä nuokkuu sinisen ruskeita rypäleitä. Ylempänä mäen laella kuvastuvat tumman vihreät sypressit ja vanhan linnan katonharjat sarastelevaa aamutaivasta vastaan. Ihailen tätä näköalaa ikkunastani, katselen sitä kuin kuvaa luonnon ja kulttuurin kihlautumisesta, sillä tuolla toisaalla on Firenze torneineen, kirkkoineen, kupooleineen. Ihmeellinen tuoksu täyttää ilman, hedelmäpuiden hengitys tunkee keuhkoihin hurmaavalla lemullaan.

Nyt siellä visertää lintu puutarhan keskessä, visertää niinkuin parhaana pesimisensä aikana, niinkuin majaa rakentaessaan suomalaisessa lehdossa. Jo kuuluu vastauksia, arkoja, epäileviä, aivan ikkunani alta viikunapuusta, sen oksain

sisästä. Yksinäinen viserrys tuolla tuonnempana siitä kiihtymistään kiihtyy, on epätoivoisen houkutteleva: »tulkaa, tulkaal auttakaa, auttakaal t ä ä l l ä olen, m i n ä olen täällä!» Viikunapuun lehdissä hurahtaa ja pieni lintuparvi lentää ääntä kohti. Olivat varmaankin tulleet Suomesta, koko perhe, pienoinen poikue, matkalla tänne ja tästä vielä edemmä, kuulivat tutun äänen, ymmärsivät oman kielen, joka vierailta mailla niin soreasti korvissamme soi, lensivät sitä kohti, kohti — kuolemaansa. Pamahti ja pölähti savupilvi ampumamajas,ta kivisestä hökkelistä keskellä viinimaata. Joku putosi maahan, liekki pudonnut parikin, toiset lensivät toiseen viinitarhaan, siellä pamahti myös, kaksi laukausta peräkkäin — tuolta teulvat ne takaisin ei ole enää kuin kolme lintusta jälellä — lentävät suoraan surman suuhun, sillä taas putoo heitä kaksi ja yksi on enää vain perheestä jälellä.

Hieno herra olkihatussa ja urheilupuvussa syöksee ulos ampumamajasta, savuava kaksipiippuinen haulikko kädessä, ja häärii kiihkein liikkein edestakaisin nurmikolla hedelmäpuiden alla. Saalis nähtävästi pakenee, on haavoitettu — nyt hän saavuttaa sen, on kaatua nenälleen, oikasekse, kiikuttaa jotain räpyttelevää kädessään. — »All's todt!» — sinä uljas metsästäjä, sinä suuri Nimrod!

Yksinäinen häkkilintu piipittää yhä, mutta nyt ei enää kuulu mitään vastausta. Herra kantaa häkin ampumamajaan, sulkee oven ja lähtee saaliinsa kanssa salolta kotiinsa samoamaan. Tyytyväisenä vihellellä ja taivasta tähystellen saapuu hän taakkansa kanssa muurille, joka ympäröi hänen metsästysmaatansa. Miten voittaa vastus? Kuinka päästä esteestä yli? Hänellä on siellä tikapuut muuria vasten, hän kiipee sen päälle, laskeutuu toiselle puolelle, on saapunut kadulle ja rientää tikapuut olalla vastapäätä olevan huvilan portille.

— Bravo, signore, bravo bravissimo! — Vastaukseksi hymyilee hän ystävällisesti ylös ikkunaani, iskee ymmärtävästi minulle silmää ja näyttää saalistaan, triumfaattori. Hetken kulluttua palaa hän kadulle polkupyörän kanssa, hyppää sen selkään ja ajaa kaupunkiin, selkä koukussa, perä pystyssä. Olisi minulla haulikkoni tässä, raesuoloilla ladattuna, tietäisin mihin tähtäisin . . .

*

Söin eräänä päivänä illallista hotellipensioonissa tuon saman viinitarhan rinteellä. Pensiooni on sijoitettu tuohon vanhaan linnaan, joka oli vuokrattu ravintolan pitäjälle. Terveyttään ja sairauksiaan hoitavia, sekä matkailijoita että firenzeläisiä elelee siellä, nauttien syyskauden su-

loisesta ilmasta ja hienojen, valikoitujen ateriain iloista viineineen, vihanneksineen, hedelmineen. Tahdoin nähdä tuotakin elämää kerran, kohota hetkeksi yliluokan piiriin työväen trattorioista.

Hienoissa toaleteissa istui heitä siinä kuki-
tetussa pöydässä tuuhean tammen alla muuan pankkiiri rouvineen, joku vanha kreivitär tyttärineen ja tyttären tyttärineen, nuori häämatkalla oleva pariskunta, lomalla oleva sotilas-henkilö ja joitakuuta muita, kaikki tuota varakasta porvaristoa, jota varten nykyinen yhteiskunta on järjestetty, joka sitä hallitsee ja määrää sen lait ja yleensä maailman menot mielipiteineen. Heillä on täällä joka päivä juhla-ateria, ainakin meikäläisen kannalta katsottuna. Siinä oli monet sopat ja liemet ja lihat ja väliruuat ja imelät, vaikeat oikeilla nimillään nimit-
tää, mutta hyvin sulavat suomalaisenkin suussa kianttiviinin kera. Nuo tosin rypistelivät huippuisia neniään, lähettivät pois monta makupalaa, mikä ei miellyttänyt. Minä ajattelin, että mies syöpi, mitä saapi ja mitä hänelle Jumala antaa. Mutta yht'äkkiä kirkastuivat pöytäkumppanieni kasvot, kun keittiön ovesta keikahti esille itse hotellin isäntä, hopeinen vati kämmenellä.

— Lintupaistia, hyvät herrasväet!

— O-ooh!

Kaikenlaisten ryytilehtien väliin oli asetettu pieniä, kurjia, balsamoituja muumioita: satakiel-

ten, leivojen, peippojen, sirkkujen paistettuita ruumiita pienine nokkineen, jalkoineen, siipipankoineen.

— Ei kiitoksia!

— Ette syö lintupaistia?

— Rakastan enemmän heidän lauluun kuin lihaansa.

Se ei tee mitään vaikutusta noihin hienoihin herrasväkiin, jotka nyt ovat päässeet himoruokaansa käsiksi. Yhtä vähän kuin sekään, kun kerron, että eräessä kaukaisessa maassa, jonka nimi on Suomi, kieltää laki ja yleinen mielipide pikkulintuja tappamasta ja että siellä tuonoin eli vanha, lempeä runoilija, joka kirjoitti kauniin kirjeen kuningatar Margeritalle pyytäen häntä vaikuttamaan siihen suuntaan, ett'ei pieniä lintuja Italiassakaan tapettaisi.

— Mutta sittenhän emme koskaan saisi lintupaistia, sanoo pankkiiri.

— Täytyisi aina syödä kananpaistia tai faasaaneja, huomauttaa keivitär.

— Joka on liika lihavaa.

Sen sanoo rouva kreivittären tytär, joka on täällä laihtumassa, ei syö eikä juo kuin määrän perästä ja jolle laiha laululinnun paisti on »hygieenistä» ravintoa. Luineen päivineen panee hänen menemään sievästä suustaan, imee ensin ja musertaa sitten hienoilla terävillä hampaillaan eikä hänen lautaselleen jää muuta kuin noka

jälle. Eteeni astuu yhtäkkiä kuva vanhasta freskosta Pisan hautausmaalla, jonka muuriin on kuvattu yksisilmäinen paholainen suurella nautinnolla pureskelemassa pienten lasten ruumiita, ihmissieluja, joita pahat enkelit hänelle kantavat, ja joilla hän täyttää vatsansa, niin että —. Ja taas on minulla paha toivotus ilkeässä mielessäni: että olisi taikavoima tuon pikkulinnun lihassa semmoinen että paisuttaisi sinut niin, ett'et pääsisi tästä pöydästä ilman rullatuolia liikkeelle.

Yhden ainoan hetkiseksi totistuneen nuoren neitosen, hänen tyttärensä, silmän pohjassa näen ilmeen, josta tahdon päättää, että hänen sielunsa jossain sopessa on herännyt hämärä tunne siitä, että vanhan runoilijan kirjeessä kuningatari Margeritalle oli jotain, jota hän ei ollut tullut ajatelleeksi.

Mutta kaikki muut ovat tapahtuman johdosta saaneet aihetta vilkkaaseen kulinaariseen keskusteluun siitä, m i k ä pikku lintu on makoisin. Ja yleinen mielipide kuuluu kallistuvan siihen suuntaan, että makoisimmat linnut ovat ne, jotka kauneimmin laulavat — satakieli ja leivonen.

*

Taas visertää siellä sokea lintu, taas paukkuvat kaikki pyssyt. On sunnuntai-aamu ja kaikki Firenzen ja sitä ympäröiväin kukkulain kirkon-

kellot heläjävät hurmaavan sointuvasti. Oi ihana maata, oi maiseman viehkeitä värejä ja vuorten hienoja rajaviivoja! Lienevätkö missään luonto ja kulttuuri niin täydelliseen sopusointuun yhtyneet, liekö missään saavutettu niin huippuunsa asti se kehitys, mihin ihmiskunta pyrkii ja pyrkii, kuin tässä Arnovirran iäti uhkuvassa laaksossa! Ja onko sittenkin niin, että heikot ja huonot ja pienet ja pahaiset vain erämaiden kätköissä ja suurten metsäin siimeksessä, missä heitä ei löydetä eikä saavuteta, saavat tuntea turvallisuutensa?

Onko todellakin niin että laihiinkin liha ja haurahimmat luut ovat tässä maailmassa halutumpaa tavaraa kuin laulu ja viserrys?

KAUKANA JA KORKEALLA.

Syvälle sisämaahan pistävän merenlahdelman pohjukassa minä synnyin, siellä lapsuuteni uiskentelin ja iloitsin elämästäni tuuheiden rantalehtojen suojassa, tuulien tyynessä, — kuunnellen kaislikon kahinaa ja pienten laineiden loiskinaa.

Rannan raidat humisivat pääni päällä, kun pehmoisen mättään kyljessä emoni siipien alla öitäni vietin. Myrsky välistä raivosi, salamoitaivas ja jyrähtelivät synkät pilvet, mutta ihmettelyn mielihyvystä minä sille piipertelin, pelkoa tuntematta.

Salmen suuhun, jossa aavempi ulappa aukeni, tämä onnellinen maailmani ulottui; mutta sinne ei emo meitä milloinkaan ohjannut. Kun uuvuimme, odotti hän meitä ja nosti meidät siipiensä päälle selkäänsä ja maihin sousti, pakoon haukkoja ja metsästäjän vaanivaa silmää.

Mutta katosi minulta emo, ja veljet ja sisaret ennen minua lentoon joutuen vierivät pois,

ja jouduin minä heitä etsiessäni salmen suusta suurelle ulapalle. Aamu oli kirkas, ja myötäinen oli tuuli. Häämöitti edessäni korkea, kaukainen maa ja sinne minä pyrkimään. Uin ja uin, mutta ei edistynyt matkani. Vaan silloin nosti minua sisäinen voima, siipeni minäkin levitin — ne kantoivat, ilma vihelsi korvissani ja ennenkun ymmärsinkään, olin minä siellä, minne halusin. Mutta se oli kivinen, karu kallio, ja iso laine heitti minut sen rannalle, jossa yöni kyyhötin kylmän kiven kyljessä — ja minua pelotti ja paleli.

Vaan huomenna oli meri tyven ja ilma lämmin ja kallio sileä ja hieno ja nurmipenger sen vieressä vihreä. Taivas oli korkea ja suuri, ja meren vesi kirkas ja viileä. Riemu täytti rintani pitkän aallon minua keinuttaessa, pelko oli poissa, ja saarelta saarelle minä uiskentelin ja kalliolta kalliolle, jyrkkien kiviseinien sivuitse ja nenitse niemien, joita veden käynti hellällä kädellä hyväili ja vaahtoon vain omiksi iloikseen hyrskähti.

Unohtuivat entiset iloni, haihtuivat äskeiset suruni, ja ilmassa näin minä suuria valkosiipisiä lintuja ja veden pinnalla suurempia, jotka pyyhkivät ohitseni ja taivaan sineen katosivat. Voimani kasvoivat, siipeni sakeni, ja minä voin lentää minne mieleni veti. Tapasin tuttaviani, yhdyin veljiini, sisariini sain, ja suurissa par-

vissa vietimme me iloisia aikoja maan ja meren vaiheilla.

Vaan yhä meremmäksi mielemme piti, ulos isoimpien aaltojen otteluun. Uskalsimme sinne, viimeisille kareille, joita aalto ärjyvä kierteli ja vihasta valkeana kiehui. Takaisin työnsi meidät raskas tuuli ja vaahtopalloina heitti meidät meri pois portiltaan. Alakuloisina ja voimattomina kantauduimme me takaisin vanhaan valkamaamme lahden pohjukkaan. Sanoivat muutamat, että tänne jäämme, turha on pyrkiä sinne, mistä ei maata kuulla eikä ole missä siipeänsä lepuuttaa. Mutta lahti oli nyt niin mutainen ja matala ja tukehduuttavan ahdas, ja vetelä niitty uhkui värisyttävää usvaa eikä aurinkokaan enää lämmittänyt niinkuin ennen, ja kaisla oli kellastunut, lehdet puista pudonneet.

Ja kuin yhteisestä sopimuksesta me hypähdimme siivillemme, kaikki tämän-kesäiset nuoret, eräänä kuulakkana syksyisenä aamuna, kun aurinko juuri nousi, — kohosimme suoraan korkeuteen, niin ylös, että maa oli kuin matalamättäinen niitty, mutta meri avara kuin taivas ja taivas itse rajaton ja ääretön. Emmekä tietä kysyneet, emmekä maasta merkkiä ottaneet, vaan ojensimme suoraan suvisia maailmoja kohti, jonne halumme meitä veti.

Ja sinne nyt kiidämme, kuulemme vain omien siipiemme havinan, ja ovat viittoinamme päi-

vällä auringon kultainen kimmellys ulapan laineilla ja yöllä tähdet ja hopeainen kuu. Sinne kiidämme etelän ihanteisiin maihin, emmekä tiedä, milloin takaisin tulemme. Sillä me olemme nuoria, jotka emme taaksemme katso, meissä on oma voima, joka meitä kantaa ja meidän on matkamme määrä — kaukana ja korkealla!

ERNEST THOMPSON SETON

VILLEJÄ ELÄIMIÄ

Englannista suomensi Pentti Eskola.
Lähes 200 kuvaa. 5: 25, sid. 6: 50.

Uusi Aura:

»Kuvauksiin syvennettyään havaitsee lukevansa mitä huvittavinta eläinbiologiaa.

Teos on mukaansatempaava herätys huuto seuraamaan luontoa ihka uudella, entistä syvemmillä käsityksellä ja viehättävä opas siihen.

'Villejä eläimiä' on jännittävä kaunokirjallinen teos, samalla kun se on luonnontieteellinen oppikirja ja opastaja uudenaikaiseen luonnontutkimiseen. — Parilla suosituksilla suljemme sen varsinkin nuorison huomioon.»

PORVOOSSA. WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ